Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT　　פרייז 35 גראשען　　היינט 16 זייטען.

נייער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

Nr. 179 | Łódź, Piątek 2 sierpnia 1929 r. | זיבעטער יאהרגאנג | לאדז, פרייטאג, כה תמוז תרפ"ט | 179

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 24-71

Chcesz się zbogacić

Kup los P.W.K. za 3 zł.

Przy ciągnieniu serji A., odbytem dnia 9 lipca, zdobył główną wygraną wartości

75.000 zł. p. Ludomir Kozłowski z Wilna.

Na jego żądanie dokonano odkupu wygranych przedmiotów i wypłacono mu

gotówką 63.750 złotych.

Podobnie stało się z dalszemi wygranemi.

Losy serji B. są już do nabycia

w kolekturach, niektórych bankach i w biurze loteryjnym „FORTUNA" w Poznaniu, Aleje Marcinkowskiego 19.

Publiczne ciągnienie serji B. odbędzie się dnia 16-go sierpnia r. b. popołudniu.

Spiesz się zatem z zakupem losów P.W.K.
Korzystaj z niebywałej okazji.

Dr. med.

L. Pikielny

ארצט

ספעציעל ארזנטער ניר

פלאס-אוף טערן - קראנק

NAWROT 8

tel. 19-98

עמפפאנגט פון 4—7 אוו.

זעמט אויך אן אין דער לעטשניצע „Zdrowie" נאווראטישאקא 3 פון $12^1/_2$ ביז 2 זייגער נאכט

א לעהרער

מיט רעגירונגס-רעכט. 15 יאהר פראקטיק, ערטיילט לעקציעס פאר שילער און דערוואקסענע: פויליש דייטש, פראנצויזיש, מאטעמאטיק און בוכהאלטעריע שיף שוו. יאקובא 12 און דער אפיציגע 1-טער שטאק.

א שטוב

און קוך מיט בעקוועמ-ליכקייט זוך איך צו קויפן אפערטען אונטער I.

איבערצוגעבען

א וואוינונג

אויף א רעקמעטער מאנאט-ליך צו צאהלען און א גוטען פונקט. — צו ערפאהרען ביי ראזענגארטען אלטער-מארק 5

לאדזשער שטאט-טעאטער ציגעל-גאס 63

גאסטראלן ווילנער טרופע אנפ. מ. מזאה

— פון דער XIV יאהר

היינט. פרייטיק **אבטערוועלט**

8.30 אוונט צום 3 מאל

נידריקסטע פרייזן פון 1 זל. ביז 5,50

מארגן, שבת 4 א זייגער נאכמיטיק

„קדוש השם"

מארגן, שבת 8.30 אין אוונט

„ביינאכט אויפן אלטן מארק"

בילעטן צו בעקומען פון 10 ביז 2 נאחמ. און פון 6 א זייגער אן ביי דער קאסע פון שטאטישן טעאטער.

ווארנונג פאר פאלשע מוסרים!

די ה"ה אלתר משה און אברהם פריץ ראזען פון זאוויכאסט, יוסף טייטעלבוים קילינסקיעגא 41 און בעריש פערל, וועלכע האבען ביי מיר געארבייט א לענגערע צייט, האבען ביים פערלאזען דאס געשעפט אפגעגעבען א פאלשע מסירה אין אוזשאנד. די נידערטרעכטיגע און געמיינע טאט בעט איך צו נעהמען צו קענטניש ביים קומען אין בעריהרונג מיט די דאזיגע הערען.

SPRZEDAŻ NA RATY　　מיט אכטונג

P. Czerniłowski

Łódź, Wschodnia 72.

בעקאנטמאכונג.

מיר די אונטען אונטערגעשריבענע אנגעשטעלטע פון דער פירמע

פ. טשערנילאווסקי, וושכאדני'א 72

פערזאכטען ווי אמשארפסטען געגען די נידערטרעכטיגע האנדלונג פון אייניגע געוועזענע אנגעשטעלטע די ה"ה **אברהם פריץ** און **אלתר משה ראזען** פון זאוויכאסט, **יוסף טייטעלבוים** קילינסקיעגא 41 און **בעריש פערל**, וואס האבען ביים פערלאזען דעם פאסטען גע'מסר'ט די פירמע אין אוזשאנד. מיר סטעמפלען די טאט אלס ג"ויס פערברעכען.

דאס פערזאנאל פון דער פירמע

פ. טשערנילאווסקי, וושכאדניא 72

עס פאלגען אונטערשריפטען.

אגודת-ישראל, לודז, נרוטוביץ 11

בעקאנטמאכונג!!!

די וואהלען צו דער

2-טער כנסי' הגדולה

קומען פאר אי"ה זונטאג און מאנטאג פ' דברים אין אגודה-לאקאל (נארוטאוויטשא 11) פון 6 א זייגער נאכמיטאג ביז 10 אווענד.

אגודה-חברים! ערפילט אייער פליכט און בעטייליגט אייך מאסענווייז אין די וואהלען.

אכטונג, חברים, פון צענטר. ראד-פעוקעהר זאוואדזקא 5.

אזוי ווי עס איז אויסגעשיקט געווארען איינלאדונגען פאר אונזערע מיטגלידער, אז **שבת**, דעם 3/8 קומט פאר **א יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג**, מעלדען מיר, אז עס איז געווען א דרוק-פעהלער. עס קומט פאר **שבת**, דעם 3/8 נישט קיין יעהרליכע פערזאמלונג, נאר

א פארוואהל-פערזאמלונג

וואהלען וועלען פארקומען איז א צווייטען טערמין.

די פערוואלטונג.

יודישעס באנק-הויז

Boris Sokolower

BANKGESCHÄFT

DANZIG, Langenmarkt Nr. 26, – Telefon 265-30

Telegrammadresse: „INTERNA". — P. K. O. Nr. 191275. Gegr. 1920

אינקאסא פון וועקסלען, פראכטען און דאקומענטען אויף דאנציג, אלעס ווערט תיכף ערלעדיגט אויף ביליגע בעדינגונגען, געלד-איבערזענדונגען אין דער גאנצער וועלט

ספעציעל ביליגע קאנדיציעס פאר אלע יודישע בענק

קארעספאנדענץ ווערט געפיהרט אין פאלגענדע שפראכען:

יודיש, פויליש, דייטש, רוסיש, ענגליש און פראנצויזיש.

יוד. פראפ. מאגאזין-שניידער-מייסטער-פעראיין

אלעיא 1 מאי 2. (דאמען-סעקציע)

אכטונג, דאמען-מאגאזין-שניידער!!!

מאנטאג דעם 5 ה. ח. 8 א זייגער אווענד קומט פאר

אן אלגעמיינע און דעצידירענדע

פערזאמלונג פון גאנצען פאך

צוליב דער וויכטיגקייט פון דער פערזאמלונג טאר קיינער נישט פעהלען.

פאך-קאמיסיע פון דאמען-מאגאזין.

בעמערקונג: אין דער פערזאמלונג וועלען זיך אויך בעטייליגען די מיטגלידער פון אגראדאווא 9.

8550

א הערצליכען מזל-טוב ווינשען מיר אונזער חשוב'ן פערוואלטונגס-מיטגליד

ה' **אברהם איצקאוויטש** און פרוי

צו די תנאים פון זייער ליבע טאכטער

פרל. **סאלא** מיט ה' **מאקס האלפערן**

און דעם יונגען פאר א גליקליכע צוקונפט.

די פערוואלטונג פון דער גאלאנטעריע-סעקציע

ביים צענטר. קליין-הענדלער-פעראיין זאוואדזקא 5.

מזל-טוב

ווינשען מיר אונזער ליבע שוועסטער און שוועגערין

פרל. **סאלא איצקאוויטש**

צו איהר פערלאבונג מיט

ה' **מאקס האלפערן**

שוועסטער און שוואגער האלאנד.

צו דער פערלאבונג פון אונזער פריינדין

פרל. **סאלא איצקאוויטש**

מיט ה' **מאקס האלפערן**

ווינשען מיר זיי פיל גליק און הארציגע ברכות.

רוטא דזשיגאן און **סימעק בערקאוויטש**

צו דער פערלאבונג פון

משה פלוטמאן

מיט פרל. **העניע גאלדבערג**

ווינשען מיר א גליקליכע צוקונפט.

יחיאל פראם

און **שרה אלעקסאנדער**

צו דער פערלאבונג פון אונזער קוזין

יוסף האלפערן (לאדז)

מיט פרל. **בראניא מייזעלס** (קאנין)

ווינשען פיל גליק

געשוויסטער האלפערן

א קידושנער-געזעלן

און א לערן-יונגעל ווערן געזוכט

וושכאדניא 40

ביי ראזענצווייג

שאַרפע דעבאַטע וועגען אַגענץ און עקזעקוטיוו

די פּאָליטיק פון דער מאַנדאַטען־מאַכט אין א״י ווערט שטאַרק קריטיקירט — פערלענגערט די גענעראַל־דעבאַטע — סטיפען ווייז איבערגעגאַנגען צו די ראַדיקאַלען

רעוויזיאָניסטען בלייבען אין דער ציון. אָרגאַניזאַציע אָפּצוהיטען זי פון אונטערגאַנג

צ י ר י ך, 1 (יט״א טעלעגראַפיש).

נאָך די זיצונגען פון די קאָמיסיעס איז פאָרגעקומען אַ פּלענאַרע זיצונג פון קאָנגרעס. אַלע האָבען מיט אומגעדולד ערוואַרט אויף דער שלוס פון די וויכוחים נאָך וועלכער ס'האָט געדאַרפט קומען ווייצמאַנס תשובה. פּאַרשי (בולגאַריען) דריקט אויס צוטרוי דער עקזעקוטיווע פאַר איהרע לייסטונגען און ווייזט אָן אויף דער גוטער ווירקונג פון דער פּראָפּאַגאַנדע אין שפּאַניאָליש.

ג ל י ק ס מ אַ ן (א״י) פערטיידיגט די עקזעקוטיווע. ער גרייפט שטאַרק אָן די א״י־רעגירונג וועלכע איז גלייכגילטיג צו די אינטערעסען פון'ם יודישען ישוב און איז אָפט ממש פיינדליך צו איהם. ער דריקט אויס זיין ספּעציעלע אַנערקענונג ווייצמאַנען פאַר זיינע לייסטונגען.

אַ לייְדענשאַפטליכע רעדע האַלט ד״ר הינדעס. מיט גרויס טעמפּעראַמענט פערטיידיגט ער די עקזעקוטיווע. ער האַלט, אַז די איצטיגע עקזעקוטיווע איז געווען די מאָדערנסטע און פעראַנטוואָרטליכסטע וואָס מ'האָט נאָר געקענט זיך ווינשען. ער פּאָלעמיזירט שאַרף מיט דער אָפּאָזיציע פון גרינבוים, ווי אויך מיט די לינקע און „מורחי״. ער האַלט, אַז מ'קען נישט מאַכען קיין מאַסען־עקספּערימענטען, און מ'טאָר זיי אויך נישט מאַכען וויל זיי זענען שעדליך.

אין דער אָרגאַניזאַציע — זאָגט ווייטער דער רעדנער — קען נישט הערשען קיין אַנאַרכיע. ער פערטיידיגט דעם פּראָיעקט וועגען פערברייטערען די אַגענץ און האַלט, אַז מיט'ן שאַפען די אַגענץ וועט דער ציוניסטישער קאָנגרעס נאָך פערשטאַרקט ווערען. די ציוניסטישע פּאָזיציע וועט איהם בעהערשען און פערהייליגען.

נאָך ד״ר הינדעס האָבען נאָך געוואָלט רעדען ד״ר שמריהו לעווין און אוסישקין און מיט דעם האָט זיך געוואָלט פערענדיגען די גענעראַל־דעבאַטע.

צ י ר י ך, 1 (יט״א טעלעגראַפיש).

נאָך אַן אָפּשטימונג איז בעשלאָסען געוואָרען די וויכוחים צו פערלענגערען. אַ תימנער דעלעגאַט בעקלאָגט זיך, אַז די עקזעקוטיווע האָט נישט אויסגעפיהרט די בעשלוסען פון קאָנגרעס בנוגע די תימנער. זייער לאַגע איז זעהר אַ שווערע. זיי ווערען פערפאָלגט און געפּייניגט. די עקזעקוטיווע האָט גאָרנישט געטאָן כדי זייער לאַגע צו פערלייכטערען.

ב ע ר נ ש ט ע י ן (האָלאַנד) פערטיידיגט די ציוניסטישע עקזעקוטיווע. ער מאַכט אויפמערקזאַם, אַז ס'איז נויטיג אַ ציוניסטישע פּראָפּאַגאַנדע. די אַגענץ וועט זיך פערנעהמען מיט קאָלאָניזאַציע־ענינים, אָבער וועט גאָרנישט טון פאַר'ן אידעאישען ציוניזם. ס'מוז געשאַפען ווערען אַן'איינהייטליכער פּראָגראַם פאַר פערווירקליכען דעם געדאַנק וועגען אַ יודישער מעהרהייט אין א״י.

מיט אַ גרויסער רעדע איז אַרויסגעטראָטען דער פאָרזיצער פון מורחי אין פּוילען,

רעפּ. פאַרבשטיין

ער טרעט שאַרף אַרויס געגען דער פּאָליטיק פון דער מאַנדאַטען־מאַכט אין א״י. די מאַנדאַטען מאַכט פּאַוואָריזירט פאַר דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע — זאָגט דער רעדנער — אַפילו די בעדוינער ביים פערטיילען די ערד־שטחים. רעפּ. פאַרבשטיין אַטאַקירט שאַרף סאַקערן פאַר זיין אָנגריף אויף זשאַבאָטינסקין. די בעציהונג פון דער א״י־רעגירונג איז אַ גרינגשעצונג צום יודישען פאָלק. דער ציוניסטישער קאָנגרעס מוז אויף דעם רעאַגירען. ס'איז ליבער אַ פּאָגראָם איידער אַ אַ בעציהונג, רופט אויס דער רעדנער.

דער פאַל יום־כפור ביים כותל־מערבי האָט אויפגערודערט דאָס וועלט־יודענטום. ווי לאַנג וועט אַזאַ לאַגע דויערען, וואו זענען די גרעניצען. וויפיל איז אַ שיעור? פרעגט רעפּ. פאַרבשטיין.

ער פאָדערט, אַז דער קאָנגרעס זאָל אָננעהמען אַ פּראָטעסט געגען דער א״י־רעגירונג און וועגען דעם וואַהל־געשריי מיטטיילען דער רעגירונג אין א״י.

ער קריטיקירט די עקזעקוטיווע, וואָס האָט נישט בעריקזיכטיגט דעם מורחיסטישען שול־וועזען. צום סוף ערקלערט ער, אַז די מורחי וועט שטימען פאַר פערברייטערען די אַגענץ.

מ אַ ר ט י ן ב ו ב ע ר האַלט, אַז ביי דער א״י עקזעקוטיווע דאַרף געשאַפען ווערען אַ בעראַטונגס אָרגאַן, וואָס זאָל מיטווירקען צום פרידליכען צוזאַמענלעבען מיט די אַראַבער. די בעציהונגען מיט די אַראַבער דאַרפען געשאַפען ווערען אַזעלכע, אַז מיר זאָלען נישט מאַיאָריזירען און זאָלען אויך אַליין נישט מאַיאָריזירט ווערען.

צ י ר י ך, 1 (יט״א טעלעגראַפיש).

אין די קאָנגרעס קולואַרען געהען אַרום פערשידענע ווערסיעס וועגען דעם צוזאַמענשטעל פון דער נייער עקזעקוטיווע. סאָקער זאָל זיך האָבען קאַטעגאָריש אָפּגעזאָגט אָנטיילצונעהמען אין אַ קאָאַליציע עקזעקוטיווע. ד״ר רופין האָט זיך צוליב פּריוואַטע טעמים אָפּגעזאָגט פון געוועהלט צו ווערען אין דער עקזעקוטיווע.

צ י ר י ך, 1 (יט״א טעלעגראַפיש).

נאָך דער רעדע פון מאַרטין בובער האָט גערעדט בערעל קאַצענעלסאָן (הסתדרות), וועלכער האָט קריטיקירט די אַלגעמיינע ציוניסטען. דער רעזולטאַט פון די קאָנגרעס־וואַהלען איז די בעסטע אָפּשפּיגלונג פון דער לאַגע.

הרב הכולל לאַנדאַו (יאָהאַנעסבורג) האַלט אַ פערצווייפעלטע רעדע און בעקלאָגט זיך אויף דער שלעכטער בעציהונג פון דער א״י־רעגירונג לגבי דער ארץ־ישראל־אויפבוי.

פאַר דער „אַגענץ״ — זאָגט ער — איז מען מקריב די ריינקייט פון ציוניסטישען אידעאַל צוליב מזומנים.

מאיר גראָסמאַן ערקלערט אין זיין רעדע, אַז די רעוויזיאָניסטען וועלען נישט אַריין אין דער אַגענץ, זיי וועלען אָבער בלייבען אין דער אָרגאַניזאַציע, זי אָפּצוהיטען פון אונטערגאַנג.

ניידיטש בעגריסט אין זיין רעדע די אַגענץ.

ד״ר סאָלאָווייטשיק (בערלין) פערטיידיגט דער עקזעקוטיוו און וואָרענט פאַר דער אַגענץ.

צ י ר י ך, 1 (יט״א) סטיפען ווייז איז אַריינגעטרעטען אין דער פראַקציע פון די ראַדיקאַלען, וועלכע ער פערטרעט שוין אין דער פּאָליטישער קאָמיסיע.

צ י ר י ך, 1 (יט״א) די אַרבייט און די קאָמיסיעס איז אין פולען ברען.

צ י ר י ך, 1 (ספּ. טעל.) דאָ איז געשלאָסען געוואָרען די סעסיע פון עקזעקוטיוו פון צווייטען אינטערנאַציאָנאַל.

ווי מיר דערוויסען זיך איז צווישען אַנדער. אויך אָנגענומען געוואָרען אַ בעשלוס אויפצופאָדערן דעם סאָציאַליסטישען פיהרער וואַנדערוועלדע, אַז ער זאָל נישט אַרויסטרעטען מיט קיין רעדע אויפ'ן ציוניסטישען קאָנגרעס. ס'איז אויך בעשלאָסען געוואָרען אויסצואיבען אַ דרוק אויף דעם פראַנצויזישען סאָציאַליסטישען פיהרער לעאָן בלום, וועלכער איז געוועהלט געוואָרען אין דער יודישער אַגענץ מצד דעם פראַנצויזישען יודענטום, אַז ער זאָל אַוועקלעגען דעם דאָזיגען מאַנדאַט.

מאַסען אַרעסטען אין וואַרשאַ

וואַרשאַ, 1 (טעלעפאָניש). איבער דער שטאָט האָבען זיך אַרום געדרעהט געריכטע פּאָליציי־פּאַטרולען, וועלכע האָבען אין פיל ערטער פערהאַלטען קאָמוניסטען.

די פּאָליציי האָט דערהאַלטען ידיעות, אַז צום היינטיגען טאָג וועלען זיך צונויפפאָהרען קיין וואַרשאָ פיל קאָמוניסטען פון דער פּראָווינץ. אין צוזאַמענהאַנג דערמיט איז אויף די וואָקזאַלען פערפיהרט געוואָרען אַן'אָבסערוואַציע, בעת וועלכער מען האָט פערהאַלטען איינינע צעהנדליג פּערזאָן.

די פּאָליציי האָט דערהאַלטען אַ ידיעה, אַז אין לאָקאַל פון רעגענס חדר אויף שווענטאָיערסקאַ 18, קומט פאָר אַ פערזאַמלונג פון יוגענדליכע קאָמוניסטען.

ווען פּאָליציי איז אָנגעקומען אויפ'ן אָרט, האָט דאָס פערזאַמעלטע יונגוואַרג געטאַנצט און געזונגען, פערזיכערענדיג, אַז עס קומט בלויז פאָר אַן'אינטימע פערוויילונג, נישט קוקענדיג אָבער דערויף האָט די פּאָליציי פערהאַלטען 46 פּערזאָן און זיי אָפּגעפיהרט אין אַרעסט.

נעכטען פריה האָט זיך די אַרבייט אין ראָם־הויב פאַבריקען אָנגעהויבען נאָרמאַל אָהן שום שטערונגען, פאַר די פאַבריקען האָבען זיך בלויז אַרומגעדרעהט פּאָליציי־פּאַטרולען, נישט דערלאָזענדיג אַהין קיין אַגיטאַטאָרען.

אַרום 6 פריה האָבען זיך פאַר'ן אייזערנעם טויער אָנגעהויבען פערזאַמלען גרופּעס קאָמוניסטען, וועלכע האָבען געוואָלט מאַכען אַ דעמאָנסטראַציע.

בעת עס האָט זיך שוין פערזאַמעלט ביי אַ 500 פּערזאָן, האָט זיך אויפ'ן פּלאַץ בעוויזען פּאָליציי, וועלכע האָט די פערזאַמעלטע צוטריבען, אַרעסטירענדיג 9 פּערזאָן.

אַרום 10 פריה האָבען זיך אָנגעהויבען פערזאַמלען גרופּעס דעמאָנסטראַנטען אין יודישען ראַיאָן. די דעמאָנסטראַנטען האָבען פונאַנדערגעוואָרפען פלוג־בלעטלעך. די דעמאָנסטראַנטען זענען באַלד צוטריבען געוואָרען דורך דער פּאָליציי, וועלכע האָט פיל פּערזאָן אַרעסטירט. גלייכצייטיג האָט די פּאָליציי דערהאַלטען ידיעות, אַז אין אַ רייהע פּראָווינצען קומען פאָר פערזאַמלונגען, וועלכע וועלען פערוואַנדעלט ווערען אין דעמאָנסטראַציעס.

גרויסע אָפּטיילונגען פּאָליציאַנטען זענען אַראָפּגעקומען אין די פּראָווינצען, וואו מען האָט פערהאַלטען אַלע פערזאַמעלטע.

אין פּראָאיין פון די מאַלער־אַרבייטער האָט מען אַרעסטירט 72 פּערזאָן, אין פריזירער־פּראָאיין — 120 פּערזאָן.

אַרום 11 פריה זענען די קאָמיסאַריאַטען פון די יודישע ראַיאָנען געווען שטאַרק איבערפולט.

אין 4־טען קאָמיסאַריאַט זענען געווען 68 פערהאַלטענע, אין 5־טען קאָמיסאַריאַט 92 פערהאַלטענע און אין 3־טען קאָמיסאַריאַט—138 פּערזאָן.

אַרום 12 ביי טאָג האָבען זיך אין די קאָמיסאַריאַטען געפונען 500 אַרעסטירטע, דערהויפּט יודיש יונגוואַרג.

באַלד פון אינדערפריה איז דער רעגירונגס־קאָמיסאַר יאַראַשעוויטש, צוזאַמען מיט'ן שעף פון דער זיכערהייטס־אָפּטיילונג ליסאַווסקי, אַרומגעפאָהרען איבער דער שטאָט, אָנפיהרענדיג פּערזענליך מיט דער זיכערהייטס־אַקציע.

שוועריגקייטען אין רוסיש־ענגלישע אונטערהאַנדלונגען

לאָנדאָן, 1 (ספּ. טעל.) אַלס גרויסע שטערונג אין די אונטערהאַנדלונגען צווישען דעם ענגלישען אויסערן־מיניסטער הענדערסאָן און דעם רוסישען אַמבאַסאַדאָר אין פּאַריז, דאָווגאַלעווסקי, וועגען בענייען די דיפּלאָמאַטישע בעציהונגען צווישען ענגלאַנד און רוסלאַנד, האָט זיך אַרויסגעוויזען דער פאַקט, וואָס דאָווגאַלעווסקי בעזיצט נישט קיין גענויע און קלאָרע אינסטרוקציעס פון דער סאָוויעטישער רעגירונג.

בלוטיגער קאַמף צווישען ציגיינער

בויטען, 1 (ספּ.) הינטער דעם שטעטעל קאָזשעל, איז פאָרגעקומען אַ בלוטיגער קאַמף צווישען צוויי באַנדעס ציגיינער, וועלכע האָבען אויפגעשטעלט זייערע לאַגערן אין שכנות איינע ביי דער צווייטער.

אויפ'ן באָדען פון אַ משפּחה־סכסוך איז אויסגעבראָכען אַ געשלעגן, וועלכעס איז באַלד איבערגעגאַנגען אין אַ פאָרמעלער שלאַכט, ביי וועלכער ביידע צדדים, האָבען ענטוויקעלט אַ שיסעריי פון ביקסען און רעוואָלווערן.

דער סוף פון דער שלאַכט איז געווען, אַז די באַנדע, וואָס האָט אָנגעהויב עורעם אַנגריף, איז געצוואונגען געווען אָפּצוטרעטען, איבערלאָזענדיג אויפ'ן שלאַכט־פעלד 1 גע'הרג'עטען און איין שווער פערוואונדעטען און איבערלאָזענדיג ביים שונא דעם גאַנצען לאַגער מיט די ווייבער און קינדער. די זיגער האָבען גענומען פּאַגראַבירען דעם לאַגער. באַלד זענען אָבער אָנגעקומען פון גליוויץ אויטאָמאָבילען מיט פּאָליציי און זיי געשטערט אין דער בלוטיגער אַרבייט. 26 ציגיינער זענען אָפּגעפיהרט געוואָרען אין טורמע אַריין.

נאָך לאַנגע און שווערע ליידען איז געשטאָרבען אונזער טייערע מוטער, גרויסמוטער און שוויגער־מוטער
נ״ע ברכה שטיינבאַק
אין עלטער פון 75 יאהר. (געב. אין צאַזמער)
די לויה קומט פאַר היינט, פרייטאג, כ״ה תמוז תרפ״ט 11 פאַרמ. פון טרויער־הויז לויזע 3, וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער
די טיפטרויערנדע
טעכטער, איינקלעך און איידעמס.

אַ דאַמסקע ניי־מאַשין זינגערס אין גוטען צו־שטאַנד ביליג צו פער־קויפען. אויך אַנ'אָרט צו שלאָפען פאַר עטליכע יונגעלייט ביי לאַנדאַ. נאַוואָמיעיסקאַ 30 פאַרטער

אַ קוואַליפיצירטע מאַשינערין מיט אַ מאַשין צו סווימער־אַרבייט און אַ פעהיג לערן־יונגעל צו אָבערלאַק־מאַשין ווערען פון זאָפאָרט געברויכט בײַ גוטמאַן מיגדאל נאַוואַקאַ 17

ס'ווערען געזוכט שטרימפּ־אַרבייטער אויף 1 שיכטע. 1 אויף מעהרע אידעאַל. 1 אויף 2 אַמעריקאַנער שקאַ־פעטען. 1 פּאַקערין
ווסכאָדניאַ 31
3. שטאָק, אָפיצינע לינקס

אַ לאַנג־יעהריגער געווועז. גשריכטס־סעקרעטאַר
שרייבט און ערלעדיגט אַלערליי
ביטעס, קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס
אין אַלע שטעט פון פּוילען.
אַ גוטער ספּעציאַליסט אין מיליטער־ענינים.
B. MANN, Piotrkowska № 10.

אַנאָנסען אין „נייעם פאָלקסבלאַט״ האָבען דעם גרעסטען ערפאָלג!

Dr. H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאַנאַ 25, טעל. 26-87
צוריקגעקעהרט
ספּעציעל אַרצט פאַר הויט און ווענע־רישע קראַנקהייטען, מענער־שוועכע. אַלע אַרט אַנאַליזען, בעהאַנד־לונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען.
נעמט אָן פון 8 פריה ביז 2 נ.מ. און פון 6–9 אָוו.

CIECHOCINEK
וויללאַ „Wiktorja״ — וולאַצלאַווסקאַ־גאַס
Dr. med. W. Łaski
אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען
נעמט אָן פון 1־טען יוני 1929. 27

Dr. TRACHTENHERC
11 נאַרוטאָוויטשאַ 11
טעלעפאָן 16=33
צוריקגעקעהרט

דאַנקזאַגונג
דערמיט דריק איך אויס מיין בעס־טען דאַנק דער פערוואַלטונג פון פער־איין „בותן־לחם״ וואָלבאָרסקאַ 29 פאַר די מיטאָגען, וואָס זיי פער־טיילען טעגליך פאַר בכבוד'ע מענשען.
מיט אַכטונג
פרימעט וויעוויוראָווסקאַ
לאַגעוויצקאַ 9

בעקאַנטמאַכונג
אויב איהר ווילט האָבען אַ געזונד, געשמאַק און אַ נאַהרהאַפטען מיטאָג, טאָ קומט און איהר וועט זיך איבערצייגען
ביי געפּנער גלובנאַ 62
כשר
סאָלידע בעדינונג, ביליגע פרייזען
מיטאָגען קען מען בעקומען ביז 3 אַ זייגער.

Dr. H. WOŁKOWYSKI
צוריקגעקעהרט
צעגעלניאַנאַ 25 טעלעפאָן 26=87.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

2 פרייטאג

כה תמוז תרפ"ט

אויגוסט

זון-אויפגאנג 3.54
זון-אונטערגאנג 7.36

ליכט צינדען: 7.04

רעוויזיעס און מאַסען-ארעסטען
פון קאמוניסטען ערב דעם 1-טען אויגוסט

(—) אין צוזאמענהאנג מיט די פאַרויסזאגונגען פון די קאמוניסטען איינצוארדנען דעם 1 אויגוסט גרויסע מאניפעסטאציעס און מיטינגען, האט נעכטען די פאליציי בעוואכט אלע ערטער, וואו די קאמוניסטען האבען זיך געהאט בדעה צונויפצוקומען.

נאך פאר דעם 1-טען אויגוסט האט פאליציי אדורכגעפיהרט רעוויזיעס און מאסען-ארעסטען. אויף לעאנארד-פלאץ האבען זיך געפרובט צונויפצוקומען גרעסערע גרופען קאמוניסטישע ארבייטער, זיי זענען אבער באלד פונאנדערגעטריבען געווארען דורך דער פאליציי.

אַן „עהרליכער" פארזיצער
פערשווענדעט 17 טויזענד זלאטיס

(2) ביים קלאסען פעראיין פון די אנגעשטעלטע אין די האנדעלס-קאמיסיע, וואס שאפט פאר נערופענע, האנדעלס-קאמיסיע, וואס שאפט פאר די מיטגלידער פערש. סחורות אויף ראטעס. די ראטעס-אפצאהלונגען פלעגען ביי די אנגעשטעלטע אפגעצויגען ווערען ביים אויסצאהלען זיי די לוינען.

זייט א געוויסער צייט האט מען אנגעהויבען מורמלען, אז די פערוואלטונגס-מיטגלידער בעגעהען מיסברויכען, און אויף דער לעצטער פערזאמלונג איז די רעוויזיאנס-קאמיסיע אויפגעפאדערט געווארען דורכצופיהרען א רעוויזיע פון די ביכער. ס'האט זיך אבער ארויסגעשטעלט, אז דער פארזיצער לישקאווסקי האט איבערהויפט נישט געפיהרט קיין שום ביכער. ווייטער איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז דער אומזאץ, וועלכען לישקאווסקי האט אנגעגעבען איז אויף 90 טויזענד זל. האט אין דער ווירקליכקייט דערגרייכט 220 טויז. זל. אין דער קאסע האט געפעלט אנ'ערך 6000 זל. די קאמיסיע האט אויך פעסגעשטעלט, אז לישקאווסקי האט אונטערשטעמפעל פון פעראיין ושירירט זיינע פריוואטע וועקסלען, און זיי שפעטער נישט אויסגעקויפט. דער אלגעמיינער סכום פון די מיסברויכען, וואס לישקאווסקי איז בעגאנגען דערגרייכט 17 טויזענד זלאטעס.

ג. די רעוויזיאנס-קאמיסיע האט דעם ענין איבערגעגעבען דער פראקוראטור.

לאניוכא פאר'ן אפעלאציע-געריכט אין ווארשא

(2) דעם 17 סעפטעמבער 10 א זייגער אינדערפריה וועט אין ווארשאווער אפעלאציע-געריכט פארקומען דער אפעלאציע-פראצעס געגען דעם מערדער פון פאר-פאלק טישער און דער דינסט מיירעל באראווסקא — סטאניסלאוו לאניוכא.

ווי בעקאנט איז זיין פראצעס בשעתו איבערגעריסען געווארען צוליב דעם, וואס דאס געריכט האט בעאויפטראגט דאס לאדזער קרייז-געריכט א דורכצופיהרען א פסיכיאטרישע עקספערטיזע איבער לאניוכא, די עקספערטיזע איז אדורכגעפיהרט געווארען אין לאדז דורך ד יראקטוירים קלאזענבערג, פרענקעל און סטאשינסקי און איז איבערגעשיקט געווארען קיין ווארשא, דעם 17 סעפטעמבער וועט אלזא דער צום טויט-פער'משפט'ער לאניוכא שטעהן פאר'ן אפעלאציע-געריכט, איהם וועט פערטיידיגען דער אפליקאנט לילקער, לאניוכא וועט מען נישט ברענגען צום פראצעס.

בעגאנגען זעלבסטמארד אין א טויער

(2) נעכטען 11 א זייגער אין אוונד האבען די דורכגעהער בעמערקט א מאנספערשוין, ליגענדיג אהן סמנים פון לעבען אין טויער אויף זגערזשער 47.

די אלארמירטע פאגאטאוויע האט דעם אומבעקאנטען אפגעפיהרט אין ראדאגאשטשער שפיטאל. די מעדיצינישע אונטערזוכונג האט פעסטגעשטעלט, אז דער אומבעקאנטער מאנספערשוין איז בעגאנגען זעלבסטמארד דורך פערסמ'ען זיך מיט א גרויסער דאזע סובלימאט. דער צושטאנד פון דעם זעלבסטמערדער איז א זעהר ערענסטער. ביים זעלבסטמערדער האט מען קיין שום דאקומענטען נישט געפונען און ס'האט זיך נישט איינגעגעבען פעסטצושטעלען ווער ער איז.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20
אונטער דער ליטונג פון א. בעזמאן.

לעצטע 5 געזעגנונגס-גאסטראלן
פון קינסטלער-פאר פון מאסקווער קונסט-טעאטער
מאריס לאמפע
און די זינגערין
פאניא מענדעלעוויטש
— מיט'ן אנטייל פון —
ווארשאווער קאמיקער
א. אייזענבערג

שבת, ד. 3 אויגוסט, 9 אווענד, פרעמיערע! צום ערשטען מאל אין לאדז!
די סענסאצ. פיעסע, וועלכע האט געהאט א גרויסען ערפאלג אין די גרעסטע יודישע טעאטערן
יודישע גליקען
3 אקטען פון מאריאסין. הויפטראל יאשקע בעל-עגלה מ. לאמפע

שבת, דעם 3-טען אויגוסט 4 נאכמיטאג, מאנטאג, דעם 5-טען אויגוסט 9 אין אווענד
דאס גרויסע מייסטערווערק פון אונזער בעליבטען פאלקס-שרייבער שלום עליכם
200,000
אין 4 אקטען מיט געזאנג פון שלום עליכם.
הויפטראל „שימע'לע סאראקער" — מ. לאמפע.
פרייזען פון 50 גר. ביז 2 זלאטעס.

זונטאג, דעם 4-טען אויגוסט, 9 אווענד — פרייזען פון 50 גר. ביז 2 זל.
טוביה דער מילכיגער
אין 4 אקטען מיט געזאנג פון שלום עליכם. הויפט-ראל „טוביה" — מ. לאמפע.

דינסטאג, דעם 6-טען אויגוסט, 9 אווענד לעצטע געזעגנונגס-פארשטעלונג
גרויסער ערפאלג! שלום עליכמ'ס גרויסע קאמעדיע
טוביה דער מילכיגער
4 אקטען מיט געזאנג פון שלום-עליכם.
הויפטראל „טוביה" — מ. לאמפע.
צום שלוס: מאריס לאמפע אלס „דער משוגענער בטלן" פון י. ל. פרץ.

ס'נעמט אנטייל דאס גאנצע פערסאנאל. בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע
אדמיניסטראטאר: מ. ארנוואלד. מוזיקאלישער לייטער: ל. זעלמאן.

קינא-טעאטער CASINO
איז געשלאסען
אויף דער צייט פון
גרינדליכען רעמאנט

אפטייקען
היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען: פאוולאווסקי, פיעטריקאווער 307; האמבורג, גלובנא 50; גלוכאווסקי, נארוטאוויטש 4; וויטקעוויטש, קאפערניק, 25; כארעמזא, פאמארסקא 10 און פאטאש, פל. קאשטשעלני 10.

טראמוואי ארויפגעפאהרען אויף א פוהר

(2) נעכטען אין אווענד איז דער טראמוואי נומער 11 ארויפגעפאהרען אויף א פוהר פון א געוויסען יאן מיטעלקא, וועלכער איז ארויסגעפאהרען פון א טויער, די פוהר איז צושמעטערט געווארען דער פוהרמאן איז פערוואונדעט און איז אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל ביי דער „זביארניע".

א דרייסטער באנדיט אין אדארף

(2) צו וולאדיסלאוו פאנטשקאווסקי אין דארף פיאדוווארא ביי פיעטריקאוו האט זיך אריינגעריסען א באנדיט און דראהענדיג מיט א רעוואלווער טעראריזירט אלע אנוועזענדע האט ער צוגענומען 45 זל. און די מענער און פרויען-קליידער און איז אנטלאפען.

ווי די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, האט דער באנדיט געדראהט, אז אויב מ'וועט איהם נישט פאלגען, וועלען זיינע געהילפען אלעמען אויסמארדען. אין דער ווירקליכקייט איז ער געווען אליין.

א מארד

(2) אין דארף וויעלקי-וואקי, לענטשיצער קרייז איז דערמארדעט געווארען די 30-יאהריגע קאזשמיערא ראוונאצקא די אנמעלדונג וועגען דעם מארד האט געמאכט דער מאן פון דער ערמארדעטער, ערקלערענדיג, אז די פרוי איז דערשאסען געווארען דורך אנ'אומבעקאנטען מיט רויב-צוועקען.

די פאליציי פיהרט אנ'אויספארשונג.

ווער ווייסט?

פערגאנגענעם דאנערשטאג אין אווענד איז דער 22-יעהריגער הערשעל רייכעס ארויס פון דער היים כדי צו פאהרען קיין דאמבראווע צו א סוחר. א קיזהלען-הענדלער מיט וועלכען ער פיהרט געשעפטען. ער האט מיט זיך מיטגענומען א גרעסערען בעטראג געלד און וועקסלען. ביז היינט איז ער נישט צוריקגעקומען און פון איהם איז נישטא קיין שום ידיעה. די פרוי וועלכע איז געבליבען אין לאדז מיט א קליין קינד אויף די הענד, האט נעכטען טעלעפאנירט צום סוחר, אבער ווי ס'שטעלט זיך ארויס איז רייכעס אין דאמבראווע איבערהויפט נישט געווען.

די פרוי איז געווארען אומרוהיג און בעט דערביי ווער ס'האט געטראפען רייכעס'ן אדער ווייסט עפיס וועגען איהם זאל מיטטיילען איהר קאנסטאנטינער 63 ביי לאקס.

„בר-כוכבא" ארדענט איין זונטאג א פערוויילונג אין „העלענאוו"

דער ערשטער יודישער ספארט-און טורן-פעראיין „בר כוכא", וועלכער פיהרט לעצטענס אן א זעהר ריהרעוודיגע טעטיגקייט, ארדענט איין היינטיגען זונטאג א גראנדיעזע פערוויילונג אין פארק „העלענאוו".

די פערוויילונג איז פערבינדען מיט א גרויסען טורן-און-ספארט-פעסט און אנדערע איבערראשונגען.

בר-כוכבא איז איינע פון די אינסטיטוציעס, וועלכע האט שטענדיג געהאט די סימפאטיע פון דער יודישער בעפעלקערונג און בעזונדערס פון דער יוגענד. דער פעראיין האט די גרעסטע פערדינסטען אין דער היגזיכט פון דער פיזישער ערציהונג און נאציאנאלער ארבייט ביי אונז אין שטאט. דעריבער איז זיכער, אז די פערוויילונג וועט האבען דעם גרעסטען ערפאלג און בר-כוכבא וועט קענען ווייטער פיהרען איהר נוצליכער ארבייט.

די מיניסטעריאלע קאמיסיע אין מאגיסטראט

(2) די מיניסטעריאלע קאמיסיע, וועלכע דארף פארשען די ווירטשאפט פון לאדזער מאגיסטראט, איז געקומען אין מאגיסטראט 8 א זייגער אינדערפריה.

די קאמיסיע האט באלד אנגעהויבען נאכקוקען אלע דאקומענטען, וואס זענען נוגע דער קאנסטאנטינער פאלעסיע. די קאמיסיע האט זיך נעכטען נישט פערשטענדיגט מיט קיין שום מיטגליד פון מאגיסטראט-פרעזידיום.

אנ'עקזאטישער אורח אין לאדז

(2) די לעצטע 2 טעג האט אין לאדז געווילט מיט'ן אויספלוג פון די שווייצארישע סטודענטען דער פירשט ושידי פואד, אנ'אייניקעל פון עגיפטישען קעניג פואד.

דער עקזאטישער פירשט שטודירט מעדיצין אין גענף און האט איצט אונטערגענומען א רייזע איבער איירפא.

דער פירשט האט אין לאדז בעזוכט די עלעקטראוניע, „ווידזעווער מאנופאקטור" און די פאבריק פון „שייבלער און גראהמאן".

אנ'אומגליקס-פאל אין דעם זומער-טעאטער

(2) בעת דער נעכטיגער פארשטעלונג אין סטאשיץ-פארק איז פארגעקימען א טראגישער פאל. בעת דער פארשטעלונג האט זיך איינגעריסען א ברעט אויף דער ביהנע, צוליב וואס ס'איז פערוואונדעט געווארען די ארטיסטין וואנדא יאקובינסקא און 2 כאריסטקעס.

אראפגעפאלען פון דער רושטאוואניע

(2) אויף קוויאטקאווסקא 18 איז אראפגעפאלען פון דער רושטאוואניע דער 40 יעהריגער ארבייטער לודוויג קאפשינסקי, די פאגאטאוויע האט איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל.

פערקלענערט די פרעקווענץ אויף די טראמוואיאן

(2) די לעצטע פאר וואכען האט זיך די פרעקווענץ אין די טראמוואיען פערקלענערט אויף 10—15 פראצ. אין פערגלייך מיט די פריהערדיגע חדשים.

נאך 2500 קינדער אויף האלב-קאלאניעס

(מ) די אפטיילונג פאר געזעלשאפטליכע שוץ ביים מאגיסטראט האט נעכטען ארויסגעשיקט די צווייטע גרופע קינדער אויף די האלב-קאלאניעס, די גרופע צעהלט 2500 קינדער.

אנ'אויטא-קאטאסטראפע

(2) נאהענט ביי קאסטושען האט זיך דער אויטא נומער 81,237 אנגעשטויסען אויף א בוים. די פאסאזשירען זענען שווער פערוואונדעט געווארען און זענען אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל.

„נייער פאלקסבלאט"
קופאן № 25
אויף צו געווינען אומזיסט דאס בער. ווערק:
„אין מערב קיין נייעס"
פון עריך מאריא רעמארק.

אנ'אויטא צו געווינען

אויף א פערוויילונג אין „יוליאנאוו"

(—) לאדז פרובט זיך שוין איצט צוצופאסען צו די מערב-אייראפעאישע שטעט אפילו אין דער היגיענע פון איינארדנען פערשידענע אימפרעזעס.

דעם 4 אויגוסט ווערט איינגעארדענט אין „יוליאנאוו" א גרויסע פערוויילונג, וואו איינער פון די בעזוכער וועט בעקומען גאנץ אומזיסט א פראכטפולען אויטא.

די ארגאניזאטארען פון דער פערוויילונג האבען פעסטגעשטעלט א נומער פון איינגאנגס-בילעט, דעמענס בעזיצער וועט אהן שום גורל בעקומען דעם אויטא דעם קען מען אנזעהען אין דער פירמע ז. דמאווסקי פיעטרקאווער 150.

נעכטיגע רינג-קאמפעז אין צירק

נאך דער דעפיליאדע האט זיך געמאלדען א שווארצע מאסקע, וועלכער האט געקעמפט מיט קארשען. נאך 2 מינוט איז קארש געלעגען, ווערנדיג בעזיגט דורך דער שווארצער מאסקע. דער לעצטער האט בעקומען א פרעמיע פון 100 זל.

אין דער צווייטער פאר האבען געקעמפט ווילינג — סאמסאן און געענדיגט אהן רעזולטאט.

דער קאמף שטיבאר — שניידער האט זיך פערענדיגט מיט א נצחון פון שטיבארן אין דער 6 מינוט.

פאשאף האט אין דער 21 מינוט בעזיגט מיכאעליסען.

אין דער לעצטער פאר האבען געקעמפט שטעקער — גארקאוויענקא. דער קאמף האט זיך פערענדיגט אין א שעה מיט 8 מינוט מיט 3 געגען 2 פונקטען לטובת גארקאוויענקא.

פון יודישען טעאטער

אין פילהארמאניע

אין יודישען טעאטער אין פילהארמאניע גאסטראלירט ווייטער דאס קינסטלער פאר מאריס לאמפע און פאניע מענדעלעוויטש. שבת ווערט אויפגעפיהרט א נייע פרעמיערע „יודישע גליקען" פון מאריאסין.

ביי די „ווילנער"

היינט ווערט אין שטאטישען טעאטער ביי די ווילנער געשפילט „די אונטערוועלט", מארגען שבת ביינאג „קידוש השם", שבת אין אווענט „ביינאכט אויפ'ן אלטען מארק".

פון די קינאס

אין „ל ו נ א" ווערט געגעבען דער שעהנער דאפעל-פראגראם 1) „צוויי רויטע רויזען" מיט ליאנע האיד אין דער טיטול-ראלע. דער פילם איז א זעהר אינטערעסאנטער, און שילדערט זיי איבערלעבענישען פון א נאכט אין א קאפע, אין א דאנסינג, אין דער היים, אויפ'ן וואסער און אויף דער יבשה.

2) „דאס מעדעל מיט דעם באר אויף רעדער". דער דאזיגער פילם איז זעהר א לוסטיגער און הומארפולער. די הויפט-ראלע פיהרט אויס די רייצענדע פילם-שוישפילערין האלען מארע.

אין „ג ר א נ ד קינא" ווערט איצט געגעבען דער שעהנער פילם א. נ. „דער דאן-זשואן אין פענסיאנאט".

דער פילם איז א לוסטיגע ליבעס אפערע.

די מענליכע הויפט-ראלע פיהרט אויס דער בעקאנטער און בעליבטער דייטשער שוישפילער ריינהאלד שינצעל.

אין „קאפיטאל" ווערט געגעבען דאס מעכטיגע פילם-ווערק פון געניאלען רעזשיסער ערנסט לוביטש, א. נ. „ראסיטא" (די גאסען-זינגערין).

אין דער הויפט-ראלע שפילט די שוישפילערין מערי פיקפארד,

אין קינא טעאטער „ב י ק א" ווערט דעמאנסטרירט די ריהרענדע דראמע א. נ: „דער אפגרונד פון ציטאדעל".

דער דאזיגער פילם שילדערט די איבערלעבענישען פון די שטילע העלדען.

דאס בילד איז איז א אויסערגעוועהנליכעס און איז ווערט צו זעהן. מצד די אויספיהרער פון די הויפט-ראלען, וועלכע ליגען אין די הענד פון אזעלכע שוישפילער ווי לילי—האל—דאפיס און איהר פארטנער וואלטער בוסלער, וועלכע שפילען זעהר גוט.

אויסער דעם ווערט נאך געגעבען א נאכפראגראם די פרעהליכע קאמעדיע א. נ. „די 3 הולטאיעס" ביידע פילמען האבען גרויס ערפאלג און ציהען צו פיל צושויער.

פאריזער יוד. סוחר ארעסטירט אין דער גראנד אפערא

די קאסע פון דער בעריהמטער שוישפילערין אידא רובינשטיין

אין די פאריזער נעריכטס-קרייזען רעדט מען זעהר פיל וועגען דעם פראצעס פון 20 טויזענד פראנק, וועלכען דער יודישער קינא אונטערנעהמער און פערל סוחר סאמי בריהל, האט פערפיהרט געגען דער בעריהמטער קינסטלערין אידא רובינשטיין.

ווען סאמי בריהל האט ארייגעקוקט אין זיינע פאפירען האט ער בעמערקט א וועקסעל פון דער בעריהמטער קינסטלערין אידא רובינשטיין אויף 20 טויזענד פראנק, פאר א קאליע פערל וועלכע ער האט איהר פערקויפט דאס וועקסעל איז געווען אין דער בעסטער ארדנונג און האט געטראגען די אונטערשריפט פון דער קינסטלערין אידא רובינשטיין, אדער ווי זי הייסט אין דער אמת'ן לידיא נאראוויץ.

דעם 18.טען מאי האט דער געהילף פון אזא צו זיין אדוואקאט פרענקעל, וועמען ער האט געבעטען איינצומאהנען די סומע פון דער בעריהמטער קינסטלערין.

*

דעם 16-טען מאי האט אדוואקאט פרענקעל צוגעשיקט א בריף צו אידא רובינשטיין, אין וועלכען ער גיט איהר 48 שעה צו בעצאהלען די 20 טויזענד פראנק.

סאמי בריהל האט זיך געווענדעט זעגען דעם וואקאט קאמפאניע. אידא רובינשטיינס פערטיידיגער געענטפערט אז א'זי ווי זיין פאטראן איז נישטא אין דער היים, בעט ער אפווארטען.

פונקט צו דער צייט האט אידא רובינשטיין געגעבען א סעריע באלעט פארשטעלונגען אין דער גרויסער אפערא, וואס האבען פערשפראכען צו האבען א גרויסען ערפאלג.

כדי נישט צו פערשלעפען די צאהלונג האט זיך טאקאט פרענקעל ארייגעשיקט א געריכטס בריף דעם 21-טען מאי צום רירעקטאר פון דער אפערא לויט וועלכען ער בעט ארעסטירען די איינקונפט פון דער קאסע.

עס פערשטעהט זיך, אז אידא רובינשטיין האט רעזיגנע נישט געקענט פאנצען מיט לייכטע... סיט, און האט זיך געווענדעט צום טריבונאל, ער זאל איהר בעפרייען איהרע געלדער. דער טריבונאל האט מסכים געווען אויף איהר בימע מיט'ן תנאי, אז זי זאל לעגען א רעקונג אויף די 20 טויזענד פראנק.

דעם 30-טען מאי האט אידא רובינשטיין אלזא ארויסגעקריגען א „בעפרייאונג" נאכדעם זי האט געלעגט א קאוציע אויפ'ן געלד.

איצט איז אידא רובינשטיין ארויס מיט א נייער ערקלערונג: די אונטערשריפט זאגט זי, איז א געפעלשטע. זי האט קיינמאל א'א חתימה נישט געגעבען. היות, ווי סאמי בריהל איז זעהר א בעקאנטער און בכבוד'ער סוחר, וויל ער נישט זאגן אזא בלבול זאל אויף איהם פאלען, און גלייך נאכ'ן ערשטען פראצעס — וועלכער וועט זיך נאך ווייס אויסלאזען צו זיין גונסטען — וועט ער ערשט פערפיהרען געגען דער בעריהמטער טענצערין אידא רובינשטיין א שפאנעל נייעם פראצעס. א פראצעס געגען רכילות, רען ווי וועט דאס אנשטיין אזא גרויסען אונטערנעהמער אז מען זאל איהם חושד זיין אין פעלשען א אונטערשריפט.

אלענפאלס וועט דער פראצעס זיין א סענסאציאנעלער און זעהר פאריזערישער.

מען איז נישט מל יודישע קינדער אין לעמבערג

ל ע מ ב ע ר ג. אויף דער ערשטער זיצונג פון דער לעמבערגער קהל'שער רעליגיעזער קאמיסיע, האט ראטמאן מרגליות (מזרחי) דערצעהלט פאלגענדעס: פאר'ן קריג איז ביי דער לעמבערגער קהלה געווען אנגעשטעלט אלס בעאמטער א געוויסער פייוויש באדעק, וועלכער איז געווען א נאמן פון קהל אין אלגעמיינעם שפיטאל. בפרט האט ער אכטונג געגעבען, ווען א יודישע פרוי האט געבוירען א זכר אויף דער גינאקאלאגישער אפטיילונג פון אלגעמיינעם שפיטאל, אז צו 8 טאג זאל מען דאס קינד מל זיין. היינט לעבט פייוויש באדעק מעהר נישט און קיינער אינטערעסירט זיך נישט מיט'ן דערמאנטען ענין. דערום דערלויבט מען נישט אין שפיטאל צו מאכען קיין ברית'ן און קינדער ווערען טיילמאל נאך 4 און אפילו נאך 6 וואכען געמל'ט. עס האנדעלט זיך בלויז דא, אז עמיץ פון קהל זאל ביי דער שפיטאל-פערוואלטונג אין דער ריכטונג אינטערוועניר'ען. דאס איז עד היום נישט געשעהען...

ראטמאן מרגליות האט אנגעוויזען אויף דעם הפקרות, וואס הערשט היינט אין לעמבערג אויפ'ן רעליגיעזען געביט. אזוי זענען שוין היינט פאראן פיל, וואס ווילען זייערע קינדער נישט מל זיין. כדי זיי צו צווינגען דערצו וואלט די קהלה געהאט גענוג כח, ווען זי וואלט זיך נור א ביסעל ווי געזאגט, פעראינטערעסירט מיט די דאזיגע ענינים.

געהען די עלטערן פון די קינדער, וואס האבען זייערע קינדער נישט מל געווען, ארויף אין לעמבערג'ער מעטריקען-אמט און שרייבען איין די קינדער אלס יודישע. אט דא ליגט דער גרעסטער סקאנדאל.

ביי קאפ. לענדען און שולטער-רעוומאטיזם

נערוועזן-שמערצען, העקסענשוס, ווערט דאס נאטירליכע ביטער-וואסער

FRANCISZKA JÓZEFA

מיט גרויס ערפאלג אנגעווענדעט.

אוניווערזיטעטס-קליניקען בעשטעטיגען, אז דאס פ ר א נ ק - י א ז ע ף וואסער בעזונדערס ביי מיטעלען און ווייטערען לעבענס-עלטער איז אנ'אויסגעצייכענט מאגען- און דארם-רייניגונגס-מיטעל צו בעקומען אין אלע אפטייקען און סקלאד-אפטעקשנעס.

Dr. Trawiński
POWRÓCIŁ
ul. Piotrkowska 105.

מיכאלעסקא און לעבעדיעוו
האבען אין לאדז איינגעקויפט זייער קאסמעטיק פאר זייער אפרייזע קיין אמעריקא
— ביי דער ערשטער — קאנקורענץ-פערפומעריע י. דרוקער זאוואדזקא 11
ווייל נאר דארט געפינט זיך שטענדיג א רייכער אויסוואהל פון אלערליי
נייעסטע קאסמעטיק — אונ צו די — ביליגסטע פרייזען
מיט אכטונג פערפומעריע I. DRUKIER
Łódź, Zawadzka 11, Tel. 75-92
אכטונג ה"ה פריזיערס! בלומען-וואסערן נאר 3.20 א קילא, ראזיר-זייף „פיקסין" 7.50 א קילא,
אלערליי שטאהל-ווארען און פלאטין. בעמערקונג; פאר ענגראסיסטען ראבאט.

די ווילנער אין לאדז

„ביינאכט אויפ'ן אלטען מארק" — א מרוים און א פיבער-נאכט אין דריי אקטען פון י. ל. פרץ. אינסצעניזאציע און רעזשי פון דוד הערמאן.

שוין דערמיט א זעהר אינטערעסאנטע פארשטעלונג, א טעאטער-ערשיינונג, ווען איהר זעהט בפועל ממש, ווי א'ינהאלט ווערט פארם.—

דער פראצעס פוג'ם שאפען איז דא, הייסט עס, גאר א פערקעהרטער.

געזעהן האבען מיר און זעהר אפט קומט עס אויס צו זעהן, ווי גופ'יגער, בלוטיגער טעאטראלישער מאטעריאל, וואס איז ממשות'דיג אין זיין ליטעראַרישען אורשפרונג, ווערט דורך דער סצענישער געשטאלטיגונג ענטלייבט, ענטבלוטיגט און, ממילא, אויך — ענטגייסטיגט...

מען נעהמט ארויס דעם „קליאק פון די ביינער", און עס בלייבט ליאלקעדיגע אהן-נשמה'דיגע סכעמע, לאנגווייליגער ספור-המעשה — טויט, בעלויכטען מיט קאלטע מיתה-משונה-קאלירען.

דא, מיט פ ר ץ'ס „ביינאכט אויפ'ן אלטען מארק" ביי דער ווילנער טרופע איז געשעהן (נישט פאסירט, נאר געשעהן!) א פערקעהרטע זאך:

אונזער גרויסען דיכטערס סכעמע. דער סכאלאסטישער געדאנקען- און אפאריזמען-געוועב, וואס האט נישט קיין סימן פון קערפערליכען טעאטראלישען אטעם האט אין א גרויסער מאס בעקומען לייב, לעבען און אויסדרוק, און דאס איז קודם כל, און אין דער ניינציג-פראצענטיגער מאס דער פערדינסט פון דעם רעזשיסער דוד הערמאן.

*

אט דאס איז דער כוח פון דעם עכטען טעאטער-קינסטלער, וואס, ווי ער זאל נישט בלאנדזשען, (און דער ק י נ ס ט ל ע ר בלאנזשעט תמיד אין נייע נישט-דערפארשטע וועגען, צו נייע שטערען, צו נייע זונען!) צוזיבערט דאך זיין כישוף-שטעקעלע ארויס ליכט און קלאנג אין דעם פינסטערען תוהו-ובוהו, וועלכע רופען זיך אפ מיט אנ'עכא אין אונזער געמיט.

דאס בלוט הויבט אן האסטיגער צו פולסירען, דאס הארץ הויבט אן שטארקער צו קלאפען, דאס אויג שטראהלט, און מיר זעגען זיך, אזויצוזאגען, מתדבק ביצירה.

אזעלכע דערשיינונגען זענען נ י ש ט דער-קלערבאר, און דעריבער איז מיר שווער צו ענטפערען דעם יונגענמאן, וואס קומט צו מיר נאך אנ'אויסטייטשונג פון „ביינאכט אויפ'ן אלטען מארק".

— וואס זאל איך אייך דערקלעהרען? עס געפעלט אייך נישט?

— חלילה! עס איז וואונדערליך שיין! עס איז א פראכט! איך בין בעצויבערט!

— איז דאך אוודאי גוט.

— אבער פארט...

— פרעגט נישט קיין קשיא אויף קיין שיינקייט, וואס ווירקט אויף אייך! פרעגט נישט אויף קיין תכלית, ווען איהר האט ליב...

*

א שווערע אויפגאבע איז עס געווען פאר הערמאנען צו שאפען א יש כמעט פון אנ'אין...

און בכלל איז עס א שווערער ענין צו אפערירען מיט אילוזיאָנען, געשפענסטיגען' מתים-מאטעריאל.

ווארום, אז דער מענש פערלירט זיין שאטען איז עס נאך... א האלבע צרה, אבער, אז דער שאטען פערלירט מעשה-שטן דעם שאטען איז דאך „אויס מיט דער גאנצער פאסטראיקע" —

און די סטרוקטור פון „ביינאכט אויפ'ן אלטען מארק" איז דאך א בעשעפעניש אהן א רעאלען רוקען-ביין.

אנ'אויסנאהם פון פרץ'ס דראמען —

גאר קיין דראמע נישט, נאר א גרויס לירישערטע-ווייז שטארק עקספרעסיאניסטיש ליד, וואס איז, מחמת פארמעלע דעפעקטען, אין א סך שטעלען אפילו שווער צו דעקלאמירען —

און הערמאן האט מיט דער הילף פון די אקטיארען, אנגעטון אויף די שאטענס הויט און ביינער, ארייגעבראכט א געוויסען סדר און דיסציפלין אין דעם מוח-אויסגעשריי — א גרויסע הילף איז צו הערמאנ'ען געווען דער יונגער, זעהר בעגאבטער מוזיקער יוסף קאמינסקי — און אין סך הכל האבען מיר דעם „ביינאכט אויפ'ן אלטען מארק" פון דער ווילנער טרופע, וואס איז באמת א זעלטענע פארשטעלונג, אנ'איינציגע אין איהר מין —

א פיינער סצענישער כראל, פון וועלכען עס זינגען אויפ'ן פאדערגרונד די הויפט-מעלאדיעס דער לץ (נאטאן) און דער בדחן (ווייסליץ) און — אלע זענען אין איהם אויפ'ן ארט.

א פארשטעלונג אויף א הויכער מדרגה.

משה בראדערזאן.

לאדז, 2 אויגוסט 1929

נייער פאלקסבלאט

לאדז, 2 אויגוסט 1929

וואו ליגט די געפאהר?

פון ש. ניגער

עם-הארצות — אט דער סינאנים פון „אומוויסענהייט" — איז אַ׳ אייגענאַרטיג יודיש וואָרט, אַ׳ אידיאָם, וואָס איז דאָ נאָר אין אונזער לשון. אין קיין שפּראַך און ביי קיין פאָלק אין דער וועלט איז נישטאָ אַזאַ פונדאַמענטאַלער אונטערשיד, ווי ביי אונז, צווישען נישט-וויסען, וואָס עס טוט זיך אין דער גרויסער וועלט און יענעם בעזונדערען סאָרט אומוויסענהייט, וואָס איז שייך צו דעם אייגענעם, אינטימען, אינגסטען פאָלקסלעבען. אַן ענגלענדער, אַ דייטש אָדער אַ רוס האָט פאַר איינעם, וואָס האָט נישט געלערנט די געשיכטע פון זיין אייגענעם פאָלק, פונקט אַזאַ בעציאונג, ווי פאַר דעם, וואָס האָט קיין ידיעה נישט אין דער וועלט-געשיכטע. ביידע זענען זיי אין דעם ענין פון געשיכטע אומוויסענדיג. דעם, וואָס האָט נישט שטודירט די פערגאַנגענהייט פון זיין אייגענער נאַציע, האַלט מען נאָך פאַר ווייניגער געבילדעט, ווי דעם, וואָס איז נישט בעקאַנט מיט דער היסטאָרישער ענטוויקלונג פון אַנדערע פעלקער. נאַציאָנאַלע בילדונג רעכענט זיך פאַר׳ן אַנהויב, פאַר׳ן יסוד פון בילדונג בכלל, נאָר ביי אונז איז עס מעגליך, אַז מענשען זאָלען קוקען אויף זיך, ווי אויף פאָרשטעהער פון דעם אינטעליגענטען קלאַס, נישט האָבענדיג קיין ברעקעל ידיעה אין דער קולטור פון זייער פאָלק.

מיר זענען די איינציגע עטנישע גרופּע, ביי וועלכער עס זענען דאָ אינטעליגענטען — עם-הארצים.

מיר האַלטען פאַר אַן׳אומוויסענדיגען מענשען איינעם, וואָס וויסט נישט, ווער וואַשינגטאָן אָדער קאָפּערניק איז געווען. אָבער „קוקען ווי אַ האָן אין בני אדם" אין אַ יודישען בוך אָדער אַ יודישער צייטונג איז ביי אונז אָפט דוקא אַ סימן, אַז מען געהערט צו דער אינטעליגענץ.

עם-הארצות איז נישט קיין שאַנד ביי אונז. מיר פעראַכטען נאָר אומוויסענהייט.

עס איז געווען אַ צייט, ווען מען האָט זיך ביי אונז שיער נישט איבערגענומען מיט זיין אָפּגעפרעמדט פון די גייסטיגע ווערטען און דער שפּראַך פון דעם יודישען פאָלק. די נאַציאָנאַלע בעוועגונג האָט אָט דער „אַסימילאַטאָרישער פּסיכאָלאָגיע" דערקלערט אַ ביטערן קאַמף. אָבער דער קאַמף איז נאָך נישט צו ענדע. דער יוד, וואָס האָט קיינמאָל נישט געהערט דעם נאָמען פון יהודה הלוי אָדער מענדעלע מוכר ספרים, רעכענט זיך נאָך אַלץ נישט פאַר אַזוי אומגעבילדעט, ווי דער ענגלענדער, וואָס ווייסט נישט, ווער טשאָסער איז געווען, אָדער דער רוס, וואָס איז נישט בעקאַנט מיט קאַראַמזינ׳ען. אַ יוד, וואָס קען נישט קיין שטיקעל עברי, איז נאָך אַלץ נישט קיין אומוויסענדיגער מענש. ער איז נאָר אַן׳עם-הארץ.

און אָט די ספּעציעל-יודישע אומוויסענהייט — די עם-הארצות — רעכענט זיך שוין איצט מעהר נישט פאַר אַ פּריווילעגיע פון דער אינטעליגענץ. זי ווערט, וואָס ווייטער, אַלץ מעהר און מעהר „דעמאָקראַטיזירט". עס וואַקסט די צאָל פון פאָלקס-מענשען וואָס שטעהען נישט אָפּ פון די „שטודירטע" אין דעם ענין פון נישט וויסען „מאי דקאמרי רביצין".

אויך אַמאָל זענען געווען ביי אונז אַ סך בור ראוייתא׳ס, אָבער אַמאָל איז דאָס יודישע לעבען גופא געווען אַ מין חדר. דער, וואָס האָט געלעבט צווישען יודען, האָט שוין ממילא געוואוסט עפּעס פון יודישקייט. די יודישע מנהגים, די יודישע גלויבונגען, אַלע פאָרמען פון דעם יודישען לעבענס-שטייגער זענען געווען אַ קריסטאַליזירט שטיק יודישע קולטור. יעדע איינפיהרונג, יעדע תנועה, יעדעס וואָרט האָט געהאַט אין זיך עפּעס פון דער קולטור-ירושה. מען האָט נישט געדאַרפט אַנקומען דוקא צו ספרים, כדי צו קענען געוויסע געזעצע און געוויסע פאָרשטעלונגען פון דער יודישער פערגאַנגענהייט. מען האָט געלעבט מיט דער יודישער קולטור. איז געווען רעכט, אַז מען האָט זי נישט געלערנט. איצט אָבער, אַז מען לערנט נישט, ווייסט מען טאַקע נישט. איצט איז שוין אַפילו דער יודישער לעבענס-שטייגער געוואָרען אַ זאַך פון ליטעראַטור, מעהר ווי פון לעבען. מיר טרעפען שוין מעהר נישט אַזוי אָפט מענדעלע׳ס אָדער שלום עליכם׳ס פערזאָנען אין דער יודישער גאַס; פערקעהרט, מיר שטודירען די יודישע גאַס לויט די ליטעראַרישע בילדער פון מענדעלע, פּרץ אָדער שלום עליכם. און אויב מיר ווייסען זיי נישט, זענען מיר עם-הארצים בנוגע צום יודישען לעבען, נישט נאָר בנוגע צו דער יודישער ליטעראַטור.

איז עם-הארצות געוואָרען די געזעהרליכסטע — און געפעהרליכסטע — זאַך אין אונזער לעבען.

פונדעסטוועגען רוכט זיך מיר, אַז אונזער קולטור-אַרבייט דאַרף האָבען אין זינען פריהער ווי אַלץ די אומוויסענהייט פון דעם ברייטען יודישען עולם און דערנאָך ערשט די עם-הארצות.

דער יודישער אינטעליגענץ פעהלט טאַקע דער-הויפּט יודישע בילדונג, און די אָרגאַניזאַציעס, וועלכע אַרבייטען צווישען דער שטודירענדיגער יודישער יוגענט האָבען געדאַרפט טאַקע אָפּגעבען זיך דער-הויפּט מיט פערשפּרייטען די קענטעניש פון דער יודישער געשיכטע, דער יודישער ליטעראַטור, דער יודישער שפּראַך, דעם יודישען לעבענסשטייגער. העבראַאיסטישע אָדער יודאַאיסטישע פּראָפּאַגאַנדע איז זעהר וויכטיג, אָבער טיפע שפּורען וועט זי לאָזען ערשט דאַן, ווען זי וועט זיין געבויט אויף יודישער בילדונג. אַפילו פּאָליטישע בעוועגונגען קאָנען זיך נישט בעגעהן אָהן וויסען; אַ קולטור-בעוועגונג מוז זיך אודאי שטיצען אויף קענטעניש און בילדונג. דערפאַר וואָלטען געדאַרפט פריהער ווי אַלץ לערנען, קנעלען מיט דער אויפוואַקסענדער יודישער אינטעליגענץ. פּשוט, בעקענען זי מיט די יסודות פון דעם יודישען קולטור-לעבען. אָבער ווען עס רעדט זיך וועגען דער יודישער פאָלקס-מאַסע, איז דיי עלעמענטאַרסטע בעדערפעניש איהרע, וואָס מוז פריהער ווי אַלץ בעפרידיגט ווערען, די בעדערפעניש אין וויסען בכלל.

די אַמאָליגע אויפקלערער האָבען עס געוואוסט און זיי האָבען, פריהער ווי אַלץ, געזוכט צו פערשפּרייטען צווישען יודען בילדונג, סתם בילדונג. נישט דוקא יודישע אָדער דוקא נישט-יודישע בילדונג. זיי האָבען איבערגעכאַפּט די מאָס, און פון זייער אייגענטליך האָט זיך גענומען די שיטה, אַז זיין אַן׳עם-הארץ אין יודישע זאַכען מאַכט נישט אויס, פערקעהרט, עס איז גלייכער צו זיין עם-הארצ׳יש און נישט גריבלען זיך, ווי די אַלטע בטלנים, אין די „אַלטע שמות". דאָס האָט אַרויסגערופען אַ ווידערשטאַנד מצד דער נייער נאַציאָנאַלער יודישער אינטעליגענץ. זי האָט פערלאַנגט די גלייכבערעכטיגונג פון דער יודישער קולטור און דער יודישער בילדונג. איהר לאַנג-יאָהריגע אויפקלערונגס-אַרבייט האָט געפיהרט דערצו, אַז אַפילו אין די וועלטליכע יודישע שולען, ווען זיי זענען אויפגעקומען, האָט מען אָנגעהויבען לערנען יודישע זאַכען אינאיינעם מיט נישט-יודישע (אָדער בלויז יודישע ענינים דאָרט, וואו די יודישע שול איז אַ צוגאָב צו דער אַלגעמיינער). איז אָבער ביסלעכווייז בעשאַפען געוואָרען אַ צווייטער עקסטרעם. מען האָט אָנגעהויבען צו שטעלען די טראָפּ אויף דער נויטיגקייט צו בעקעמפען די יודישע

אומוויסענהייט און עם-הארצות

עם-הארצות און מען איז געוואָרען גלייכגילטיג צו דער אַלגעמיינער אומוויסענהייט פון די מאַסען, פונקט אַזוי ווי פריהער האָט מען זיך געשראָקען נאָר פאַר דער אומוויסענהייט און מען האָט שיער נישט געבענשט די עם-הארצות. מען האָט נישט בעמערקט, אַז ביי דער יודישער פאָלקס-מאַסע איז דאָס אָפּגעריסען ווערען פון דער יודישער קולטור נישט, ווי ביי דער אינטעליגענץ, אַ רעזולטאַט דערפון, וואָס זי ווערט איינזייטיג אָפּגעלעגט פון דעם אַלגעמיינעם קולטור-לעבען, נאָר אַן׳אויסדרוק און אַ סימפּטאָם פון אַן אַלגעמיינער פערגרעבטקייט. דער דורכשניטליכער יודישער מאַסען-מענש האָט נישט פערביטען דעם יודישען ספר אויף אַן ענגלישען אָדער אַ רוסישען אָדער אַ פּוילישען. און דאָס איינגע איז מיט׳ן טעאַטער און מיט אַלע אַנדערע גייסטיגע קולטור-בעדערפענישען. נישט דערפאַר געהט ער נישט, אָט דער יוד פון אַ גאַנץ יאָהר, אין בעסערען יודישען טעאַטער און נישט דערפאַר האָט ער קיין שום אינטערעס נישט צו דער גאַנצער יודישער קולטור-שאַפונג, ווייל ער איז אַסימילירט און לעבט זיך אויס אין דער גוישער קונסט און דער גוישער קולטור. ניין, אַ טעות. דאָס נישט-יודישע קולטור-לעבען איז איהם פונקט אַזוי פרעמד, ווי דאָס יודישע, נאָך פרעמדער, ער לייענט נישט קיין יודישע ביכער, ווייל ער לייענט נישט קיין שום ביכער. ער איז קאַלט צו אַ קונסט-טעאַטער, ווייל ער לאַנגווייליגט זיך בכלל ביי אַ קינסטלערישער פאָרשטעלונג. איהם איז איינגענעמער צו דרעמלען „אין די קינאָס" און נאָך בעסער פיהלט ער זיך ביי אַ קערטעל.

ער „האָט אַ יודיש האַרץ", און אַז איהר וועט צושטעהן צו איהם, וועט איהר ביי איהם אַרויסקריגען עפּעס פאַר „יודישע זאַכען". ער איז, אויב איהר ווילט, אַפילו אַ „פריינט" פון דער יודישער (אָדער העבראַאישער, אָדער פּראָלעטאַרישער) קולטור און ער איז גרייט מנדב צו זיין אויך אויף איהר, אָבער דאָס איז אַלץ פאַר אַנדערע, ער אַליין דאַרף זי נישט און ער דאַרף זי נישט, נישט דערפאַר, ווייל ער איז נישט יודיש, נאָר דערפאַר, ווייל ער איז נישט קולטורעל.

ווייל מען, אַז דער סנאָב און דער פּראָווינציאַל פאָלקס-מענשען מיט דער יודישער קולטור, מוז מען פריהער ווי אַלץ זעהן, אַז ער זאָל נישט זיין אַזוי אומוויסענדיג, אַזוי טעמפּ בנוגע צו גייסטיגע זאַכען.

ווייל מען, אַז דער סנאָב און דער פּראָווינציאַל זאָל נישט קאָנען איינרעדען דעם יודישען מענשען, אַז רעדען אָדער לייענען אָדער שרייבען יודיש איז נישט לייטיש, נישט אינטעליגענט, דאַרף מען איהם פריהער דערקלערען, וואָס איז לייטישקייט און וואָס איז אינטעליגענץ און וואָס איז דער עצם ענין פון לייענען אָדער שרייבען.

ווייל מען, אַז דער ראַדיקאַלער רעמאַגאָג זאָל איין איין פריהמאָרגען נישט אויפשטעהן אויף׳ן לינקען זייט און נישט צע׳דרשנ׳ען זיך פּלוצלינג, אַז אַ מאַרקסיסט אָדער אַ קאָמוניסט אָדער בכלל אַ פּראָגרעסיווער מענש טאָר נישט האָבען אַזעלכע סענטימענטען, ווי ליבע צו דער אייגענער שפּראַך און קולטור, מוז מען פריהער געבען צו פערשטעהן דעם יודישען עולם, וואָס איז מאַרקסיזם, און וואָס איז קאָמוניזם און וואָס איז פּראָגרעס און וואָס איז מענשליכקייט און נישט פערלאָזען זיך אויף די רעמאַגאָגען.

הכלל, נישט נאָר פאַר זיך אַליין איז אומוויסענהייט, פערגרעבטקייט, גייסטיגע הפקרות אַן׳אומגליק, אויך פאַר דער יודישער קולטור איז זי דער ערשטער און גרעסטער שטער.

וואו עס איז דאָ אַלגעמיינע אומוויסענהייט, מוז זיין אויך יודישע עם-הארצות.

ווילען מיר פערקלענערען די עם-הארצות בנוגע צו יודישע זאַכען, מוזען מיר פיהרען אַ שטענדיגען איינגעשפּאַרטען קאַמף אויפ׳ן פראָנט פון אַלגעמיינער בילדונג.

אַ בריוועל צו אַ פּראָפעסאָר

שטיפעריי

פון ב. קאָוונער

כאַפּט מיך אָן מיינער אַ בעקאַנטער:

ווי איהר ווייסט, בין איך אָשר לאַפּידות, אַ יוד, וואָס לייענט אַ סך צייטונגען און ביכלעך.

פערשטעהט זיך, אַז איך לייען נאָר אַזעלכע צייטונגען און ביכלעך, וואָס זענען געשריבען קלאָר און פערשטענדליך.

איך האָב פיינט ווען אַ שרייבער דרייט אַ היטעל; ווען ער שרייבט געגרייזעלטע ווערטער; פּראַזען מיט פּליטערלעך, וואָס מ׳דאַרף זיך נאָכפרעגען ביי הויך-געבילדעטע מענשען, וואָס די ווערטער בעדייטען.

די געבילדעטע, די הויך-אינטעליגענטע, די סמעטענע פון דער יודישער אינטעליגענץ ווייסען אויך נישט און זיי הייסען מיך נאָכזוכען אין אַ ווערטער-בוך.

איך האָב פיינט אַזעלכע פּראָזע, וואָס שרעקען אָפּ דעם לעזער.

אַשרייבער מיט שכל, דאַרף אין זינען האָבען, אַז 95 פּראָצענט פון די לעזער זענען איינפאַכע מענשען, וואָס האָבען נישט שטודירט אין קיין אוניווערזיטעטען און זיי פערשטעהען נישט אַזעלכע הויכע ווערטער ווי: עמאַנסיפּאַציע, העגעמאָניע, אָבליגאַציע, אַבסטראַקציע, אינטערפּעלאַציע, דיסערטאַציע, אינטערווענץ, אינסקריפּציע — מען קאָן זיך גאַנץ שעהן אויסלעבען די יאָהרען און חתונה מאַכען קינדער און האָבען נחת פון זיי — אָהן די ראָזיגע ווערטער. נישט אַזוי?

הקיצור, לייען איך נאָר אַזעלכע צייטונגען און ביכער, וואָס ווערען געשריבען קלאָר און דייטליך.

דאָס אייגענע טו איך אויך מיט רעדנער: קוים הער איך ווי אַ רעדנער וויל אַרויסווייזען זיין גרויסע קענטעניש פאַר איינפאַכע, פּשוט׳ע צוהערער, טו איך אַ שפּיי, — גלאָט אַזוי אין דער וועלט-אַריין — און איך פערלאָז... זיך נודיען קאָן איך אין דער היים אויך. און שלאָפען קאָן איך אודאי אין דער היים. אויף מיין בעט איז אַ סך ווייכער צו שלאָפען, ווי אויף די האַרטע בענק פון אַ זאַל.

אַלזאָ, לעז איך אין אַ צייטונג אַ שטיקעל נייעס: פערהאַן אַ געגענט אין אַמעריקע, וואָס פערמאָגט אַ פייער-שפּייענדיגען באַרג, אַ וואולקאַן, הייסט עס, וואָס טוט אָן מורא׳דיגע שאָדענס. ער פערדעקט מיט זיינע אַשען גאַנצע דערפער, און טויזענדער מענשען מוזען אַנטלויפען פון דער געגענד.

האָבען זיך דייטשע אינזשינערען אונטערגענומען צו פערשטאָפּען דאָס מויל פון דעם פייער-שפּייענדיגען באַרג פונ׳ם וואולקאַן הייסט עס. דאָס מויל פון דעם וואולקאַן וועט דערשטיקט ווערען און ס׳וועט מעהר נישט קענען אָנטון קיין שאָדען. דער איינפאַל צו פערמאַכען דאָס מויל פונ׳ם וואולקאַן בעלאַנגט צו העך פאָן-לינדענשטראָם, איינער פון די נאָר גרויסע אינזשינערען פון דייטשלאַנד.

דער דאָזיגער העך פאָן לינדענשטראָם האָט שוין פערמאַכט אַזאַ מויל פון אַ וואולקאַן מיט זעקס יאָהר צוריק... דער וואולקאַן האָט זייט דעמאָלט דאָס מויל נאָך נישט געעפענט...

אָט אַזאַ שטיקעל נייעס האָב איך געלייענט אין אַ צייטונג.

איז מיר איינגעפאַלען אַ געדאַנק: איך זאָל זיך ווענדען צו דעם העך פאָן לינדענשטראָם און איהם בעטען אַ טובה: ער זאָל אויך פערשטאָפּען דאָס מויל פון מיין יודענע... איהר מויל איז נאָך ערגער ווי אַ וואולקאַן: עס האַלט אין איין שפּייען מיט גיפט און גאַל. אַן׳אמת׳ער סמבטיון! נישט מעהר, דער סמבטיון, זאָגט מען, וואַרפט אַ גאַנצע וואָך מיט שטיינער, און שבת רוהט ער, און די יודענע מיינע אַרבייט שבת אויך.

געטראַכט און געטאָן:

איך האָב זיך באַלד אַוועקגעזעצט, גענומען פּאַפּיר און טינט און אָנגעשריבען צום העך פאָן-לינדענשטראָם דאָס דאָזיגע בריוועל:

„הויכגעשעצטער העך פאָן-לינדענשטראָם!"

„איך, אָשר לאַפּידות, האָב געלייענט אין אַ היגער צייטונג, אַז איהר האָט זיך אונטערגענומען צו פערשטאָפּען דאָס מויל פון אַ געוויסען וואולקאַן, וואָס שפּייט מיט פייער, וויל איך אייך בעטען, אַז איהר זאָלט פאַר איין גאַנג אויך פערמאַכען מיין יודענעס מויל. מיין יודענעס מויל פערמאַכט זיך קיינמאָל נישט; זי דערגעהט מיר די יאָהרען; זי גריזשעט מיך און יאַדעט מיך שוין אַריבער 10 יאָהר זייט איך בין איהר געזעצליכער מאַן. צו אַנדערע מענער איז זי דוקא זעהר גוט, נאָר מיך טרייבט זי יונגערהייט פון דער וועלט. איך בין נאָך יונג, איך וויל נאָך לעבען און געניסען פונ׳ם לעבען. און דאָס קאָן נאָר פּאַסירען, ווען איהר וועט איהר פערמאַכען דאָס מויל. אַז איהר קאָנט פערמאַכען דאָס מויל פון אַ וואולקאַן, וועט איהר מיין יודענעס פּיסק אודאי קענען פערמאַכען, טאָמער דאַרף עס קאָסטען אַ פּאָר זלאָטעס, אַרט מיך נישט; איך וועל זיך מיט אייך נישט דינגען, אַ רענדעל אַרויף, אַ רענדעל אַראָפּ, געלד איז בלאָטע! דער עיקר וויל איך: איהר זאָלט עס גוט מאַכען, אַז איהר וועט עס מאַכען גוט, וועט איהר דורך מיר קריגען מעהר אַרבייט. כמעט אַלע מיינע חברים האָבען ווייבער מיט גרויסע מיילער. און ווערליג איך קאָן מיינע חברים, וועלען זיי נישט זשאַלעווען קיין געלד און קיין מיה, אַבי איהר זאָלט זייערע ווייבער׳ס מיילער אויך פערמאַכען... זיי קייען די ערד גלייך מיט מיר, די חברים מיינע.

קורץ און נאָך אַביסעל קירצער: לאָזט זיך לאַנג נישט בעטען און קומט אַהער און איהר וועט האָבען אַרבייט איבער׳ן קאָפּ.

איהר וועט אַפילו קענען צונעהמען אַ בעהעלפער אויך.

ווייטער קיין נייעס צו שרייבען, איך גריס אייך אומבעקאַנט, און מיינע חברים גריסען אייך אומבעקאַנט, און מיר האָפען אַלע אויף אייך ווי פרומע יודען אויף משיח׳ן, אין אייערע הענט ליגט אונזער רעטונג, אונזער גליק, אונזער לעבען.

לייגט עס נישט אָפּ, איך בעט אייך, אין דער לאַנגער באַנק אַריין, יאָ, איך וויל אייך בעטען, אַז מיין יודענעס מויל זאָל צו-ערשט פערמאַכט ווערען; איך קאָן נישט וואַרטען, און דער וואולקאַן קאָן יאָ וואַרטען; ער אַנטלויפט נישט; ער איז נישט פערהייראַט און איך בין, ליידער, יאָ פערהייראַט.

מעהר האָב איך אייך נישט וואָס צו שרייבען, זייט מיר געזונט און שטאַרק און גאָט זאָל אייך געבען געזונט און יאָהרען. מחמת אייער אַרבייט איז זעהר ניצליך.

אַ קליינינקייט, פערמאַכען מיילער!
געבענשט זאָלען זיין אייערע הענט!
אייער אומבעקאַנטער אומגליקליכער
אשר לאַפּידות."

מעכאַנ. שלאָסעריי און שווייסעריי
J. REDER
Łódź, Konstantynowska 11
כ׳נעהם אָן אַלער-אַרט שלאָסעריי-אַרבייט און צופּאַסען פערשידענע מאַשינען-טיילען און שווייסונגען, פאַר שטריקער ווערט געליפערט טישען מיט מעסטערס פון 30 זל. אָן. פּאַראַפינערס פון 7 זל. אָן.

שייטלעך
צו מעסיגע פרייזען צו בעקומען ביי
פּאַרזשוצקאַ, קאַמיענאַ 5.

לשם שמים

(לעגענדע וועגן דעם ווילנער גאון און דעם דובנער מגיד זצ״ל)

פון יצחק ברוידעס

די מעשה האָט פּאַסירט אין ווילנע פּונקט מיט הונדערט און פופציג יאָהר צוריק: אין שנת תקל״ח, ראַן ווען ס'האָט זיך פונאַנדערגעפלאַקערט די מחלוקת צווישען לעצטען ווילנער הרב הגאון ר' שמואל ז״ל און די ראשי הקהל, וועלכע האָבען נאָכ־דעם ווי דער ווילנער רב איז שוין זאָפּגעזעסען אויפ'ן כסא־הרבנות גאַנצע פינף און צוואַנציג יאָהר, גע־פונען אַנ'אויסרייד, אַז דער רב איז אַ קנאַפּער מתמיר: באשר נאָך האַלבע נאַכט ברענט נישט אין זיין וואוינונג קיין ליכט, אַ סימן, אַז ער שלאָפט און לערנט נישט; און נאָך אַ גרויסען חטא האָבען זיי געפונען אויפ'ן ווילנער רב, — זיין ווייב האָט נישט ווי געהעריג נוהג כבוד געווען מיט די ווייבער פון די ווילנער ראשי־הקהל. זיי האָבען דערביי פערגעסען וועגען די אַלע טובות און חסדים, וועלכע זיין שווער יסו״ד ז״ל האָט געטון מיט דער ווילנער קהלה אין די פערשידענע שווערע צייטען, ווי ער האָט אַלץ מפקיר געווען, זיין האָב און גוטס, זיין ווייב און קינדער און ממש זיך מוסר־נפש געווען פאַר'ן כלל ישראל און פאַר ווילנער יודען בפרט.

ווי דער שטייגער איז, האָבען די ראשי הקהל ערקלערט, אַז די גאַנצע מלחמה געגען רב איז נאָר לשם שמים.

מען האָט אַרויסגענומען אַ ספר תורה פון ארון קודש, געלאָזט איהר מגית זיין פיר מאָל נאָכאַנאַנר, כדי איבערצוציגען זיך, אַז ס'איז ח״ו אין איהר נישטאָ קיין פסול, און דאַן האָט מען עס געבראַכט אין קהל־שטיבעל און די ראשי־הקהל האָבען ביי דער ראָזיגער תורה געשוואוירען, אַז מען זאָל זיך פאַר קיין זאַך נישט אָפּשרעקען און נישט אָפּשטע־לען, ביז האַנען זיי וועט געלונגען אַרונטערזעצען דעם רב פון זיין כסא־הרבנות. און כדי מען זאָל זיי נישט חושד זיין, אַז זיי מיינען עס וועגען זייער כבוד וועגען אָדער וואָס'ערע נישט איז אַנדערע איינגענוצליכע פניות, האָבען זיי ביי דער ראָזיגער תורה באַלד אויף אַנ'אָרט אויך געשוואוירען, אַז זייער גאַנצע כוונה איז נאָר לשם שמים.

נאָך דער שבועה האָבען די ראשי הקהל אַ־וועקגעשיקט פיר שמשים צום ווילנער רב אין שטוב אַריין מעביר זיין איהם און אָפּזאָגען פון ווילנער רבנות.

די שמשים זענען געקומען צום ווילנער רב אין שטוב אַריין, האָבען אויסגעטון זייערע שיך, גע־זעצט זיך אויף דער ערד, אין דערוויטענס פון די ד' אמות פון רב, און געשוויגען פונקט, ווי אבלים ר״ל, אַלס צייכען, אַז ס'איז געקומען אַנ'ענדע צו זיין רבנות.

דער ווילנער רב האָט צוליב זיין גרויס ענוות געשוויגען און גאָרנישט געענטפערט. אָבער אַלע זיינע גוטע פריינד זענען פערציטערט געוואָ־רען, דערהערענדיג אַזאַ נבלה בישראל, און מיט דער גרעסטער פערביטערונג האָבען זיי אויפגענומען דעם קאַמף פאַר'ן פערשוועכטען כבוד פון זייער רב.

דער קאַמף לשם שמים האָט זיך פונאַנדערגע־פלאַקערט אין דער גאַנצער שטאָט. אַ טייל האָבען געהאַלטען מיט'ן רב און אַ טייל מיט די ראשי הקהל. די ראָזיגע מלחמה האָט זיך אַריבערגעטראָגען פון די בתי־מדרשים און שולען אַוש אין מאַרק אַריין און ס'איז דערגאַנגען ביז קלעפּ און מסירות.

דער גרויסער פייער פון דער מחלוקה איז געוואָרען מסוכנ'דיג פאַר דער עקזיסטענץ פון דער גאַנצער יודישער קהלה אין ווילנע: ס'האָבען זיך אַריינגעמישט אין דער מחלוקה אויך דער ראַמאָלס־דיגער ווילנער וואָיעוואָדע פירשט ראַדזיוויל, וועלכער האָט געהאַלטען דעם צד פון די ראשי־הקהל, און דער רעמאָלסטיגער ווילנער ביסקופּ מאַסאַלסקי, וועלכער האָט געהאַלטען דעם רב'ס צד, און אַזוי ווי די שטאָט ווילנע איז דאַן געווען איינגעטיילט אין צוויי יוריסדיקציעס, ד. ה. איין האַלבע שטאָט איז געווען אונטער'ן שלטון פון פירשט ראַדזיוויל און זיין יוריסדיקציע, און די צווייטע האַלבע שטאָט — אונ־טער'ן רשות פון ביסקופּ און זייער יוריסדיקציע, האָבען זיך אַלע אָנהענגער פון רב'ס צד געמוזט אַריבערקלייבען אין ביסקופּס יוריסדיקציע, און אויך דער ווילנער רב בכבודו ובעצמו האָט געמוזט פער־לאָזען דעם ווילנער שול־הויף און אַריבערקלייבען זיך אויף אַנטאָקאָל — אין רשות פון ביסקופּס יוריסדיקציע, אוים פחד און מורא צו פערבלייבען אין שטאָט און אַרעסטירט צו ווערען צוליב די מסירות פון די פערביטענע געגנער, פון צד פון די ראשי הקהל.

און ווירקליך, איז דער פחד געווען נישט קיין אומזיסטער, וויל גראָדע אין דער זעלבער נאַכט, ווען דער ווילנער רב האָט אומבעקאַנטערהייט זיך אַריבערגעקליבען אין אַנטאָקאָל, האָבען איהם זיינע געגנער פער'מסר'ט פאַר'ן פירשט ראַדזיוויל אַז דער רב הייסט די יודען, זיי זאָלען נישט צאָהלען די „פאָראַטקעס".

דער פירשט ראַדזיוויל האָט תיכף דערויף אַרויסגעגעבען אַ שטרענגען בעפעהל צו אַרעס־טירען דעם ווילנער רב און אַריינזעצען איהם אין תפיסה.

די זעלנער, וועלכע האָבען בעקומען דעם ראַ־זיגען בעפעהל צו אַרעסטירען דעם ווילנער רב, זענען געשווינד אַוועק אויפ'ן ווילנער שול־הויף און גע־פרעגט, וואו וואוינט דער „ראַבין". האָט מען זיי

על פי טעות אָנגעוויזען אויף דער וואוינונג פון ווילנער גאון ז״ל.

די זעלנער זענען לויט'ן אָנגעוויזענעם אַדרעס אַריין צום גאון ז״ל אין שטוב און געוואָלט איהם אַרעסטירען.

ס'פערשטעהט זיך, אַז דער טעות איז אויף גיך אויפגעקלערט געוואָרען. אָבער דער גאון ז״ל האָט דערין איינגעזעהען אַ רמז מן השמים.

„ראה מעשה ונזכר הלכה" — ער האָט זיך אַרומגעזעהען. אַז ער איז בעגאַנגען אַ שרעקליכען פעהלער הערמיט, וואָס ער האָט זיך נישט אַריינגע־מישט אין דער מחלוקה, אום צו ברענגען דעם שלום צווישען די ראשי־הקהל און דעם ווילנער רב. עפּעס האָט ער זיך אַליין געוואונדערט, ווי־אַזוי

זענען דאָס פון איהם נעלם געוואָרען אַלע מפורש'ע דינים פון שלחן־ערוך, יורה־דעה וועגען דעם עונש חמור פון נרוי, וואָס ס'קומט אַ מענשען פאַר מבזה זיין אַ תלמיד־חכם.

דער ווילנער גאון ז״ל האָט זיך שטאַרק מצער געווען: טאָמער איז ער נכשל געוואָרען בדבר הלכה, ס'איז ח״ו „חלשה עליו דעתו". ער איז שטאַרק ביי זיך געפאַלען און, ווי זיין שטייגער איז געווען אין אַזעלכע מאָמענטען, האָט ער געשיקט אַ שליח־מיוחד צום דובנער מגיד ז״ל איינלאַדען איהם צו קומען אין ווילנע.

ווען דער דובנער מגיד ז״ל איז געקומען קיין ווילנע, האָט איהם דער ווילנער גאון ז״ל געבעטען זאָגען דברי מוסר.

— רבי — האָט זיך אָפּגערופען דער דובנער מגיד אַ פערציטערטער, — ווי קאָן איך, אַ צעיר ודל בישראל, אַ פשוט'ער סאָלדאַט זאָגען מוסר אַ שר גדול בישראל?

— אין מרחק, וואו מען וואַשט זיך אַרום פון די אומריינקייט און אַלע גייען ראַרט נאַקעט, איז נישטאָ קיין סימן און צייכען צווישען אַ גענעראַל און אַ פשוט'ן סאָלדאַט! — האָט איהם געענטפערט דער גאון ז״ל.

באין ברירה האָט זיך דער דובנער מגיד ז״ל מתגבר געווען כאַרי, און נאָך התנצלות האָט

ער אָנגעהויבען מיט אַ פערציטערטער שטימע באימה ופחד.

— ווילנער גאון! גישט מיינט, אַז איהר האָט זיך פיל איבערצוגעהמען מיט אייער סך תורה ומעשים טובים. ס'איז אייך גרינג צו זיין אַ ירא שמים, ווען איהר האָט זיך מתבדל געווען פון דער גאַנצער וועלט און איהר האָט זיך מתבודד געווען „בר' אמות של הלכה"; פּרובט אָבער אַרויסגייען אין דער גרויסער וועלט אַריין און פיהלט מיט די געברענטע ליידען און צרות, וועלכע דער שפּל'סטער יוד שטעהט אויס יעדען טאָג און יעדער רגע מיט דער גרעסטער מסירות נפש פאַר זיין יודישען גלויבען, וועט איהר ערשט דאַן זעהען, ווי שווער ס'איז צו זיין אַ יוד און על אחת כמה וכמה צו זיין ביי זיי אַ רב און אַ מנהיג.

דער דובנער מגיד ז״ל איז ענטשוויגען גע־וואָרען.

ער האָט שוין מעהר נישט גערערט, וויל ער האָט בעמערקט, ווי דעם ווילנער גאון'ס ז״ל פנים איז שוואַרץ געוואָרען „כשולי קדרה" פון הרהורי תשובה וחרטה.

ס'האָט נאָכדעם לאַנג נישט גערויערט און דורך דער השתדלות פון ווילנער גאון ז״ל איז צוריק איינגעשטעלט געוואָרען אין ווילנע דער שלום צווי־שען די ראשי הקהל און דעם ווילנער רב ז״ל.

עמי=הארצים און עמי=הארצות

אין ליכט פון דער יודישער סאַטירע און פאָלקס=הומאָר

(מעשיות, אַנעקדאָטען און פאָלקסווערטליך וועגען עמי=הארצים און עמי=הארצות)

פון יוסף זעלקאָוויטש

אַ פשט'ל

אַ מנהג איז געווען פערצייטען, אַז די בית־המדרש־בחורים פלעגען יעדען שבת נאָכ'ן עסען קומען צום רב פונ'ם שטעטעל, שמועסען מיט איהם אין לערנען, דערביי פלעגען די בחורים נאָכזאָגען זייערע חרושים, וואָס זיי האָבען אין משך פון דער וואָך מחדש געווען.

אין איינעם אַזאַ שטעטעל האָט געוואוינט אַ שווייגער אַ גראָבער יונג, וואָס האָט געהאַט אַ בחור פון אַ יאָהר עטליכע און צוואַנציג און וועלכער האָט רוקא געוואָלט נאָכטון די איבריגע בחורים, ד. ה. אויך אַריינגעהן צום רב און איהם נאָכזאָגען זיינע חרושים.

איז ער ראָך אָבער געווען אַ בור מהאוריתא, האָט ער זיך געדינגען אַ מלמד, אַז ער זאָל איהם אויסלערנען עפּעס אַ פשט'ל.

דער מלמד האָט קודם כל מיט איהם אָנגעהוי־בען צו לערנען אַביסעל פון הלכות דרך־ארץ און האָט איהם אַזוי געזאָגט:

— אַז מען קומט שבת אַריין צום רב, קושט מען די מזוזה מיט דער רעכטער האַנר און מען זאָגט: „גוט שבת, רבי". און שפּעטער האָט ער זיך ערשט מיט איהם גענומען לערנען דאָס ראָזיגע פשט'ל:

עס שטעהט: „ויהי חושך וחלקלקות ומלאך ד' רודפם" — עס וועט זיין פינסטער און גליטשיג און גאָט'ס מלאך וועט זיי נאָכיאָגען. איז דאָך אַ קשיא: אויב עס וועט זיין פינסטער און גליטשיג ווי אַזוי וועט זיי דער מלאך קענען יאָגען?...

אַ צווייטע קשיא: נח'ס זוהן האָבען געהייסען שם, חם און יפת, פאַרוואָס שטעהט נישט, ווי אַזוי זייער טאַטע האָט געהייסען?... און אַ דריטע קשיא: עס שטעהט יוסף האָט זיינע ברודער יאָ דערקענט און זיי האָבען איהם נישט דערקענט דער־פאַר, וואָס יוען יוסף איז אַוועק האָט ער נישט געהאַט קיין באָרד און ווען די ברידער זענען געקומען האָט ער יאָ געהאַט אַ באָרד, איז ראָך די קשיא: הלמאי האָט זיך יוסף נישט אָפּגעשוירען די באָרד?..

די דריי קלאָץ־קשיות האָט דער מלמד איהם געהאַקט אין קאָפּ אַריין איבער אַ האַלב יאָהר צייט און לסוף, אַז דער בחור כהלכה איז אַריינגע־קומען צום רב, האָט ער גענומען און אַזוירנאָך פערביטען די יוצרות:

— „גוט שבת, רבי, פינסטער און גליטשיג זאָל אייך זיין און דער מלאך זאָל אייך אָפּשערען די באָרד!... אי איז ראָך די קשיא, ווי אַזוי וועט ער זעהן? — איז דער תירוץ: דער פאָטער האָט געהייסען קושען די מזוזות מיט דער רעכטער האַנר...

ס'איז מערקווירדיג, וואָס דער „למור לשונך לדבר בלשון נקיה" און דער „הרחק עצמך מן הכיעור ומן הרומה לכיעור" איז אָנגענומען ביי יודען אויף אַזוי פיל, אַז יעדער מינדסטער בר־אוריין וועט זיך היטען פון זיין מויל אַרויסצוברענגען נישט קיין אַנשטענדיג, אָדער צווייטייטיג וואָרט, האַנדעלט זיך אָבער אין אָפּ'חוזק'ן און אין חיצלען זיך איבער

אַנ'עם־הארץ — פערגעסט דער ווייז יעדער אַ־ט גרעניץ און זיי דערצעהלען זיך אַזעלכע, אַז ביי אַנ־דערע אומשטענדען, נישט בלויז, וואָס דער דער־צעהלער וואָלט אַזעלכע ווערטער איבער'ן מויל נישט געבראַכט, נאָר ער וואָלט זיי אַפילו נישט געוואָלט אויסהערען...

אַ ביישפּיל פון איינ־גע אַזעלכע, מעהר דרוק־פעהיגע אַנעקדאָטען:

ער פסקנ'ט שאלות

אַ יושבניק קומט צו געלד און עס ווילט זיך איהם רוקא ווערען אַ רב אין זיין דאָרף. אַ רב דאַרף דאָך אָבער קענען פסק'ענען שאלות — נעהמט ער זיך צו אַ רבי, וועלכער זאָל איהם אויס־לערנען פסקענען שאלות.

דער רבי לערנט איהם אויס פאָלגענדע דריי דינים:

1) בשר בחלב ווערט בטל בששים.

2) אַז צוויי יודען האָבען צווישען זיך אַ סכסוך און קומען צו אַ דין־תורה, הייסט מען זיי קודם־כל שווערען און

3) אַז עס איז אַ סרכא אויף דער ריאה, דאַרף מען בלאָזען און זעהען, אויב ס'איז אי'ף דער צווייטער זייט איז נישטאָ קיין לאָך, איז כשר.

אויסגעלערנט זיך „פסקענען", האָט ער זיך געקויפט אַ ספּאָרעק און איז געוואָרען „רב".

קומט אַריין אַ יודענע מיט אַ שאלה:

— אויפ'ן קיימען האָט זיך געקאָכט אַ יאַכעל און דערנעבען — אַ טאָפּ מילך, איז די מילך אַרונ־טערגעלאָפען, אונטער'ן יאַכל, וואָס זאָל איך טון?

דער „רב", וואָס האָט געהאַט די דריי פערטיגע תשובות אויף אַלע שאלות, האָט שוין אָבער געהאַט פערגעסען, וועלכע תשובה עס געהער צו וועלכער שאלה, האָט ער געהייסען די יודענע שווערען, אַז עס איז אַזוי געווען, ווי זי זאָגט... האָט די יודענע אָפּגעשוואוירען און ער האָט „גע'פסק'נט" — „פטור".

צומאָרגענס זענען צו איהם אַריינגעקומען אויף אַ דין־תורה צוויי יודען, פון וועלכע איינער האָט ביים צווייטען געמאָהנט 60 גילדען און דער צווייטער האָט געלייקענט.

דער רב האָט געהערט, אַז דאָ האַנדעלט זיך עפּיס וועגען זעכציג — ששים, האָט ער אָפּ „גע'פסק'נט" — „כשר".

אויפ'ן דריטען טאָג איז צו איהם אַריינגעקומען די טיקערין מיט אַ שאלות נשים און דאָ האָט דער „רב" געהייסען אַריינרופען דעם קצב און בלאָזען...

ער איז פערזאָרגט

אַז ט' באב געפאַלט אום שבת, ווערט ער אָפּ־געלעגט אויף זונטאָג, דערביי איז אָבער דער דין, אַז דער ט' באב ווערט נאָר נדחה אויף אַזוי פיל, אַז מען מעג אום שבת עסען, זיך וואַשען, געהן אין די שיך, ראַגעגען אָבער די „דברים שבצנעה" מוז

מען אין דעם שבת אָפּהיטען אַזוי, ווי ט' באב, אָדער, ווי עס הייסט אין שלחן־ערוך: „דברים שבצנעה נוהג".

און פיל קליינע שטעטלעך איז געווען אַ מנהג, אַז ווען ס'איז אויסגעפאַלען ט' באב אום שבת, האָט דער רב געלאָזט אויסרופען אין שוהל און אין בית־המדרש דעם אויבענדערמאָנטען דין, אַז „דברים שבצנעה טאָר מען נישט טון.

שטעהט אַנ'אַרענדאַר, וועלכער האָט זיין אַ רענדע אין דאָרף אָפּען געהאַלטען אום שבת, וויל ער האָט געהאַט „אַ שטר מכירה", אין שוהל און הערט, ווי דער רב רופט־אויס, וועגען די „דברים שבצנעה" פרעגט ער זיך ביי איינעם, וואָס דאָס איז אַזוינס „דברים שבצנעה". גראָר האָט ער אָנגע־טראָפען אויף אַ לץ, וואָס האָט איהם אויסגעטייטש, אַז „דברים שבצנעה" מיינט מען אַנ'אַרענדע, און דאָס רופט טאַקי דער רב אויס, אַז היינטיגען שבת טאָר מען נישט אָפען האַלטען די אַרענדע...

— איך מעג! — האָט דער אַרענדאַר אַ געשריי געטון.

— וואָס הייסט עפּעס דו מעגסט? — פרעגט איהם דער רב, — וואָס', דו ביזט קיין יוד נישט?

— אַז מען שמועסט „דברים שבצנעה" טאָר מען נישט — טאָר מען נישט!

— רבי, האָט איהם געענטפערט דער אַרענ־דאַר, אויף די שבת'דיגע דברים שבצנעה האָב איך דאָך אַ ספּעציעלע ערלויבעניש!... איהר האָט שוין פער־געסען, רבי? — איהר אַליין האָט דאָך מיר גע־מאַכט דעם „שטר־מכירה" און געזאָגט אַז איך מעג?!...

די ווייבער האָבען פערטאַכליעוועט

אַ קצב, אַ גרויסער פּויער, וואָס האָט אָבער געהאַט אַ סך געלד האָט זיך איינגעקויפט אין יוחס; ער האָט זיך גענומען דעם רב'ס בחור פאַר אַנ־איידעם.

ער האָט אָנגעגרייט אַ חתונה כיר המלך מיט פערשידענע געבעקסער, אַ סך פיש, אַ סך פלייש און משקה לרוב פון אַלע מינים.

אויף דער חתונה זענען צוליב'ן רב געקומען אַלע חשוב'ע בעלי־בתים פון שטעטעל, ווי אויך דעם רב'ס משפחה, און דער קצב האָט זיך געפיהלט האָרורך גאַנץ שטאַרק געהויבען, אַזוי אַז ער האָט בעשלאָסען אויך צו מאַכען גרויסאַרטיגע שבע־ברכות'ן מיט פרישע געבעקסער, ווייגען א. ד. ג.

אויף די ערשטע שבע־ברכות, איז זיך דער רב צוזאַמענגעקומען מיט זיין עולם און איידער זיי האָבען זיך געוואַשען צו דער סעודה האָט דער רב אַרורכגעשמועסט דעם עניין, פאַרוואָס ביי מים־ראשונים, אַז מען וואַשט זיך צום עסען דאַרף רוקא זיין כח־גברא, דאָס הייסט, אַז מען מוז זיך רוקא וואַשען מיט אַ שעפּ און עס נוצט נישט, אַז מען טונקט זיך איין די הענט אין וואַסער, און ביי מים־אחרונים דאַרף נישט צו זיין קיין כח־גברא.

דער קצב זיצט און האָרכט איינמאָל „כח־גברא" און נאָכאַמאָל „כח־גברא" פרעגט ער זיך אין דער שטיל, קיינער זאָל נישט הערען, וואָס אַזוינ'ס איז דאָס כח גברא?

— „כח־גברא", האָט איהם דער, וואָס ר'האָט איהם געפרעגט דערקלערט, איז טשערניצע (קימעל). און דער רב, האָט ער איהם ווייטער געזאָגט, האָט אויף דיר פאַראיבעל, פאַרוואָס די האָסט די בילקעס נישט בעשיט מיט טשערניצע...

דער קצב האָט זיך דערפון געפיהלט שטאַרק געטראָפען, און כדי מפייס צו זיין דעם רב, האָט ער זיך אַזוי פערענטפערט:

— האָט נישט פאַראיבעל מחותן, וואָס כ'האָב די בילקעס נישט בעשיט מיט קיין כח־גברא — לעולם האָב איך מיך געהאַט פערזאָרגט מיט אַ סך כח־גברא, נאָר די ווייבער האָבען מיר איהם פערטאַכלעוועט אויף דער חתונה נאָך, צו די פריהר־ערדיגע געבעקסער...

פאַר אייער אבריזע
אויף קוראַציע, פּער־זעהט אייך מיט אַלע קאָסמעטישע אַרטיקלען
אין דער בעקאַנטער און רעיעלער
Perfumerja D. MARKUS
Łódź, Piotrkowska 59, tel. 28-02
בעמערקונג: ביי יעדען איינציגען איינקויף ווערט באַלד פון דער רעכנונג אָראָבגערעכענט 5% עקסטרע־ראַבאַט. קומט און איבערצייגט אייך!

אמעריקאנער נעגער-סקאנדאלע אין פאריז

(ענדע פון דער 5-טע זייט).

פארב, אהן שום צערעמאניעס. די געסט וועלען תיכף פערשטעהן, אז פאריז איז נישט דער פאסיגסטער ארט פאר זייער קולטור-ארבייט, און וועלען זיך אפ-געזאגען פון געוויסע מאניערען. מען דארף נישט פערגעסען, אז אין פראנצויזישען פארלאמענט זיצען אויך שווארצע רעפוטאטען, גראד זעהר אנגע-זעהענע מענשען פון די קאלאניעס, און מען בעציהט זיך צו זיי מיט דער אויסגעצייכנעטער אויפמערקזאמקייט. די צייטונגען האבען תיכף נאכ'ן געשלעג אויפ'ן מאנ-מארטר, מיטגעטיילט וועגען אן אינטערפעלאציע. מען וויל וויסען וואסערע מיטלען רעכט די רעגירונג אנ-צונעהמען כדי נישט צו דערלאזען, אז אין פראנקרייך זאלען אייגעפיהרט ווערען געוויסע זיטען פון אנדערע לענדער. אפשר וועט עס נישט קומען צו אזא מין רעבאטע, ווייל ביים האלטען פון רעדעס קאן מען אמאל זאגען צופיל, און עס קאן מאכען זעהר א שלעכטען איינדרוק. אבער אז די רעגירונג וועט אנ-נעהמען מיטלען און די עפענטליכקייט וועט נישט דערלאזען צו אמעריקאנער ארויסטרעטונגען געגען שווארצע ארויסרופען קיין שום צווייפעל. דאס וועט די שווארצע אויף די נאכטען פון פאריז, דאס דארף געשעהן אפילו אהן אן אינטערפעלאציע אין פאר-לאמענט. דאס איז פאר די פראנצויזען א פרעס-טיזש-פראגע.

ווי באוואוסט, אויפ'ן מאנמארטר זענען ש'ין מעהרערע מאל פארגעקומען גרויסע סקאנדאלען מיט שווארצע צוליב אמעריקאנער געסט. איצט האט זיך די מעשה אפגעשפילט אין א צייט, ווען דער פארלאמענט דעבאטירט וועגען דער לאגע אין מאראקא. איהר ווייסט דאך, אז ביי אן איבערפאל אויף א מיליטערישען פאסטען אין מאראקא זענען אומגעקומען עטליכע צעהנדליג פראנצויזישע סאל-דאטען און אפיצערען. דער פאל האט געמאכט א שטארקען איינדרוק אין פראנקרייך. אט האבען גע-דויערט עטליכע טעג די דעבאטען אין פארלאמענט. פון די לינקע בענק האט מען אלץ גע'טענה'ט, אז די רעגירונג גרייט צו א נייע מלחמה אין מאראקא. פענלעווע, דער קריגס-מיניסטער, האט קאטעגאריש פערזיכערט, אז די רעגירונג האט גאר אפילו נישט אין זינען געהאט אראפצוזיעהן די אמעריקאנער אויפ'ן מיליטערישע אקציע. מיר ווילען — האט ער ערקלערט עטליכע מאל — אריינדרינגען טיפער אין לאנד מיט פרידליכע מיטלען, מיט אונזערע קולטור-דערגרייכונגען געווינען אויף אזא מין אופן דאס פערטרויען פון די פעלקער.

דער אמעריקאנער נעגער-סקאנדאל האט אויס-געבראכען נישט אין קיין גינסטיגער צייט — נישט גינסטיג פאר אונזערע „טייערע" געסט. ווייל נאך אלעמען האלט מען דא מעהר פון שווארצע נעגערס, ווי פון ווייסע...

וולאדימיר גראסמאן

Dr. med. J. Lubicz

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.

אייגענע פראטעזאוניע פון זעמטליכע ארטאפעדישע אפאראטען, ווי: וועלאדקעס אויף פלאטפוסען מינזם-ליכע פיס, גארסעטען א. ז. וו. קאנסולטאנט פון 5—7 אוו.

צוריקגעקעהרט.

ראדיא-פראגראם

פרייטאג, 2. אויגוסט

12,10 ווארשא: מוזיק פון גראמאפאן-פלי-טעס. 16,40 ווארשא: מוזיק פון גראמאפאן-פלי-טעס. 17,15 ווארשא: „די רייזע פון ראדיא-קא-רעספאנדענט", א פעליעטאן פון די קור-ארטער, ס. סטשעלסקי. 18,00 ווארשא: קאנצערט פון מאנדאליניסטען-ארקעסטער. 20,50 ווארשא: סימ-פאנישען קאנצערט פון „דאליגא שווארסקא". 22,05 ווארשא: קאמוניקאט פון פ. א. ט. 19,00 קיעוו: טראנסמיסיע פון דער קיעווער אפערע. 20,00 לאנגענבערג: „מיכאל קראמער", דראמע פון האופטמאן. 20,00 בערלין: „ליבעסטראנק" אפערע פון דאמיניצעלי. 21,00 רוים: טראנס-מיסיע פון דער אפערעטע. 21,35 לאנדאן: סימ-פאנישער קאנצערט.

שבת, 3. אויגוסט

12,10 ווארשא: קאנצערט פון גראמאפאן מו-זיק. 16,15 ווארשא: קינדער-פראגראם, ערצעה-לונגען. 19,20 ווילנא: פרעהליכער פעליעטאן, געלעזען דורך קאראל ווירוויטש-וויכראווסקי. 20,30 ווארשא: קאנצערט פון פילהארמאנישען ארקעסטער אונטער דער אנפ. פון קאזשימיעזש ווילקאמירסקי. 22,05: קאמוניקאט פון פ. א. ט. 22,45 ווארשא: טאנץ-מוזיק פון „אזא". 19.45 בודאפעשט: „מוזיק-קלאון". 20,00 לייפציג: קאנ-צערט פון פילהארמאנישען ארקעסטער. 20,15 וויען: קאמישע אפערע. 20,30 דאווענטרי: סימ-פאנישער קאנצערט. 20,30 מיילאנד: „ווילהעלם טעל", אפערע פון ראסיני. 20,30 מינכען: „שפא-נישע פליג", קאמעדיע.

שאראדן און רעטענישן

לעזונג פון נומער 22.

כינע.

געוואונען האבען פאר' ן בעסטען ענטפער:

1) ס. לעווין, אלעקסאנדריסקא 5 2 בילעטען אין קינא.

2) פעלא בערנבאן, וואלבארסקא 34 2 שט. טואלעט-זייף.

3) ע. גאטהעלף, וואסקארזינא 27 2 שט. שאָ-קאלאד.

לעזונג פון נומער 23.

ווילנער טרופע.

1) וויזע, 2) יוראפ, 3) לוואוו, 4) נאר, 5) עטאט, 6) רעאמיור, 7) טורמע, 8) ער עסטעראן, 9) וואנגאל, 10) פארי, 11) עניו.

געוואונען האבען פאר'ן בעסטען ענטפער:

1) שווארצאק זאווארזקא 29 2 בילעטען אין יורישען טעאטער.

2) יונה בורשטין, קאפערניקא 57 2 בילעטען אין קינא.

3) לייב בלייוויס, זגערזשער 74 1 פלאש קעל-ניש וואסער.

לעזונג פון נומער 24.

וואר — שא.

געוואונען האבען פאר'ן בעסטען ענטפער:

1) מלך האפמאן, גלובנא 62 2 בילעטען אין קינא.

2) ל. טענענבוים, פראנציסקאנער 8 1 שטיק טואלעט זייף.

3) ראזא סלאראווסקא, אלעקסאנדראווסקא 8 1 שט. טואלעט זייף.

4) סאלא מאלארוזש, זגערזשער 14 א שאכ-טעל פודער.

Nr. 25

דאס ערשטע איז — בעשייגונג,
פערעל קאן עס זיין,
דאס צווייטע איז — נישט דו, נישט ער,
נאר זיכער איז עס מיין.
און ביידע איז עס דאך א שטאט,
וואס שיקט א ציון-גרוס —
מאַ זייט א בריה, טרעפט אקארשט
די רעטעניש, וואס איז?

שאראדען-ווינקעל
קופאן נומער 25

פרעמיעס:

1) 2 בלעטען אין קינא,

2) 1 שט. טואלעט-זייף,

3) 1 שט. טואלעט-זייף,

4) 2 טאפעל שאקאלאד.

Nr. 26

דער ערשטער קלאנג איז א וועהטאג-אויס-רוף; דער צווייטער — אן ענגלישער מענער-נא-מען; דער דריטער — א פערוואונדערונגס-אויס-רוף און דער פערטער קלאנג איז אויך אן ענגלי-שער מענער-נאמען.

היינט וואס איז עס, אז כדי צו בעקומען פון און בעהעגען זיך, מוז עס א זאפ טון ברעך-פלי-סינקייט?

שאראדען-ווינקעל
קופאן נומער 26

פרעמיעס:

1) 2 בילעטען אין יורישען טעאטער,

2) 2 בילעטען אין קינא,

3) 1 שאכטעל פודער.

Nr. 27

איז דאס ערשטע א קאמוניקאציע-מיטעל — איז דאס צווייטע א חיה'לע, וואס גראבט זיך אין דר'ערד.

איז דאס ערשטע א פינאנץ-אינסטיטוציע — קאן דאס צווייטע בערייטען עג'עצה.

און אזוי ארער א'ז צוזאמענגענומען איז עס איצט א זעהר פאפולערע זאך אין די סוחרישע קרייזען.

שאראדען-ווינקעל
קופאן נומער 27

פרעמיעס:

1) 1 פלאש קעלניש וואסער,

2) 2 בילעטען אין קינא,

3) 2 בילעטען אין יורישען טעאטער.

בעמערקונג: די קופאנען מיט די גע-לעזטע שאראדע, בעט מען אפצוגעבען אין קאנטאר-טען מיט אנגעגעבענע נעמען און אדרעסען אין אדמיניסטראציע פון „נייעם פאלקסבלאט" ביז מיט-וואך איינשליסליך.

די נעמען פון די זוכה בגורל וועלען אין קומענ-דיגען פרייטאג-נומער פערעפענטליכט ווערען.

Dr. MED. J. BETTE

ספעציאל-ארצט פאר אינערליכע-און קינדער-קראנקה.

פיעטריקאווער 6. טעל. 44-95.

נעמט אן פון 8 ביז 11 און פון 4 ביז 6 אוונד.

Przymusowe licytacje.

Magistrat m. Łodzi — Wydział Podatkowy — niniejszem komunikuje, że w dniu 13 sierpnia 1929 roku między godz. 9-tą rano, a 4-tą popołudniu odbędą się przymusowe licytacje ruchomości u niżej wymienionych osób za niewpłacone podatki:

1. Bernhaim J., Wolborska 22, 25 balonów miedz. do wody sodowej
2. Birnbaum I. Nowomiejska 31, 15 tuz kołnierzyków męskich
3. Erlich B., Konstantynowska 13, kredens węglarka
4. Erlichman P., Aleksandryjska 32, kredens
5. Friedlander Sz., Aleksandrowska 111, 8 sztuk płat
6. Fajn Sz. Aleksandryjska 26, kasa ogniotrwała
7. Fuks J., Nowomiejska, 20 par pantofli
8. Federman R., Wolborska 24, meble
9. Gampe Robert, Aleksandrowska 118, maszyna do szycia, szafa
10. Gruszka Ch., Lutomierska 7, meble, węgla 11 korcy
11. Goldsztajn L., Aleksandryjska 4, szafa
12. Holwek Feliks, Ogrodowa 36, 2 dywany, kocioł, gramofon
13. Kahn J., Konstantynowska 18 kredens, zegar,
14. Kuperszmidt J., Franciszkańska 15, kredens,
15. Konowa W., Aleksandryjska 13, meble
16. Kuperminc A., Kościelna 1, worek śliwek
17. Lubochiński A., Pdrzeczna 11, różne meble
18. Lipski Ch., Ogrodowa 10, kredens
19. Młynarski J., Konstantynowska 12, kredens
20. Muszyński S., Lutomierska 4 maszyna do szycia, szafa,
21. Nirenberg A., Północna 25, meble
22. Openhajm M., Konstantynowska 3, meble
23. Opoljan D., Franciszkańska 9, meble
24. Poznański I., Franciszkańska 19, meble, bibljoteka,
25. Rabinowicz A., Konstantynowska 3, meble,
26. Rabe F., Aleksandrowska 102, kredens, lustro,
27. Rubinowicz B., Aleksandrowska 101, meble
28. Raszewski Sz., Bałucki Rynek 8, meble,
29. Szantal M., Wolborska 32, zegar, lustro
30. Wizner M. Konstantynowska 18. kredens
31. Wajnbaum L., Północna 13, meble, maszyna do szycia.
32. Wolman Wigdor, Podrzeczna 7, 10 mtr. kamgarnu
33. Wajnberg N., Wolborska 24, meble
34. Zygmunt Henoch, Lutomierska 34, meble
35. Brauner A., Spacerowa 11, meble
36. Bender Sz., Podrzeczna 2., garderoba
37. Bein M., Podrzeczna 2, 20 koszul męskich
38. Berger Sz., Zgierska 50, kredens
39. Bender M. Sukcer., Żeromskiego 1, maszyna do pisania biurko, fotel
40. Cwajgenberg I., Podrzeczna 2, meble
41. Dąb W., Podrzeczna 1, 2 szafy, lustro
43. Fogelman H., Brzezińska 13, meble,
44. Gruszka I. Podrzeczna 2, meble
45. Grynbaum Wolf, Podrzeczna 31, garderoba
46. Gertner M., Brzezińska 14, meble
47. Goldberg J., Brzezińska 11, meble, zegar
48. Hercberg Ł., Cymera 9 meble
49. Klubski N., Podrzeczna 2, meble
50. Morgensztern Sz. M., Brzezińska 13, meble, maszyna do szycia
51. Rotblit A., Podrzeczna 2, 30 garniturów
52. Rubinowicz Berysz. Aleksandrowska 101, meble,
53. Rozencwajg Sz., Zgierska 10, meble
54. Szulewicz F., Podrzeczna 31, szafa,
55. Sochaczewski H., Aleksandrowska 108, meble
56. Weinberg J., Podrzeczna 2, szafa
57. Wagner J., Podrzeczna 2, meble. 20 garniturów męskich.
58. Wigdorowicz J., Zgierska 12, meble
59. Waciak H., Brzezińska 14 meble
60. Wolf Adam, Aleksandrowska 11, 15 skrzyń
61. Zylberszac D., Podrzeczna 20, meble
62. Grodzicki Antoni. Aleksandrowska 70, meble
63. Feder K., Ceglana 6 meble
64. Koks J., Aleksandrowska 87, meble
65. Kirsztajn M., Plac Wolności 7, 40 palt damskich
66. Kucharski Stanisław, Chmielna 12, meble
67. Munser W. Aleksandrowska 77, meble Sukc. M. Bendet, Żeromskiego 1, meble

W dniu 14 sierpnia 1929 roku między godz. 9-tą rano, a 4-tą popołudniu

68. Ander M., Andrzeja 47, meble
69. Bajgielman H., Narutowicza 23, meble
70. Buchner, N.-Cegielniana 34 meble, biurko
71. Reker A., Piotrkowska 66, 10 palt damskich
72. Bernhardt L., Zakątna 62, maszyna do pisania, bormaszyna
73. Bajzer F., Narutowicza 29 kredens, lustro
74. Bernheim J., Składowa 12, meble
75. Bittner O., Zielona 39, maszyna do szycia, meble
76. Chmiel J., Kilińskiego 105 meble
77. Dobranicki H., Traugutta 2, pianino, zegar,
78. Domanowicz R., Zakątna 85, meble różne, pianino,
79. Edelsztajn R., Kilińskiego 25, meble
80. Fajner Z., Piotrkowska 116, różne meble
81. Fingerhut W. L., Cegielniana 54 meble
82. Frenkiel E. i Hubel B., Juljusza 28, różne meble
83. Jarosz Fr., Pograniczna 53, meble, maszyna do szycia, kontuar 2 wagi,
85. Jakubowicz Sz., Węglowa 10, kredens
86. Kenig E. L., Narutowicza 4 różne meble
87. Krakowski J., Wschodnia 35, różne meble
88. Kostenberg J. Narutowicza 59, kredens, zegar.
89. Kon W., Gdańska 35, otomana
90. Kinderman Fr., Andrzeja 12, 100 sztuk towaru wełnianego
91. Korentajer Z., Przędzalniana 26, maszyna do szycia meble
93. Krajowa Fabryka Wstążek, Żeromskiego 98, maszyna do pisania, 4 biurka
94. Lipkowicz L., Wysoka 12 meble
95. Lasman S., Piotrkowska 54, pianino, meble
96. Landau G., Piotrkowska 20, meble, gramofon
97. Liberman Sz. Południowa 2, meble
98. Lasman S., Piotrkowska 54 pianino, meble
99. Lewin L., Zakątna 13, kasa ogniotrwała, meble
100. Maiman M., Piotrkowska 58, meble
101. Molarow M., Cegielniana 10, fortepian biurko
102. Pawiak M., Przędzalniana 38 meble
103. Rubaszkin L., Kilińskiego 44, 3 patefony
104. Rozenberg B., Nawrot 34, meble
107. Rozental D., Zawadzka 5, szafa
108. Szereszewski R., Kilińskiego 89, meble kasa ogniotrwała
109. Szwarc A., Przejazd 90, powozik, 2 wozy
110. Sztajer M., Żeromskiego 75, meble
111. Światłowski Sz. Kilińskiego 47, meble, kasa ogniotrwała
112. Sztein H. Leszna 41/3, różne meble, radjo, pianino, maszyna do pisania, kasa ogniotrwała
113. Schülde A. Południowa 53, biurko
114. Szlamowicz M., Pomorska 107, meble
115. Szattan M. I. Kilińskiego 60, meble, bibljoteka
117. Ulrichs M., Zielona 3 meble, bilard, kasa ogniotrwaał
118. Wajsman A., Piotrkowska 56, 20 sztuk towaru damskiego
119. Winigster C., Kilińskiego 44, różne meble
120. Weinstein J., Piotrkowska 83, kredens
121. Znamirowski Ch. Tramwajowa 3, meble, żyrandol
122. Zilberman E. Zawadzka 14, meble, lodówka, bufety
123. Boczko I., Piotrkowska 45, meble, żyrandol
124. Bortner M., Piotrkowska 117, kredens
125. Chabas Sergiej, Piotrkowska 45 meble
126. Futerko M., Wólczańska 9, 5 szrubsztaków szmergiel bormaszyna, żelazo
127. Gormn M., Piotrkowska 37, 2 sztuki bostonu
128. Goldberg U., Żeromskiego 37, wagi, kontuar maszynka do mięsa
129. Fetmanowa T., Wólczańska 63, kredens, biurko
130. Mintrowa St., Piotrkowska 51 meble
131. Michalak K., Andrzeja 44, 20 tuzinów zeszytów i 30 bruljonów
132. Lichtensztajn A., Żeromskiego 6, różne meble
133. Rajch I., 6-go Sierpnia 21/23 otomana
134. Sztajer I. M., Wchodnia 50, różne meble
135. Wiazowska Sz. Wchodnia 57, szafa, kredens
136. Zylberman E., Zawadzka 14, meble, lodówka
137. Domagała I. Cegielniana 136, meble
138. Edelbaum A., Cegielniana 62, mebel
139. Juszkiewicz A., Cegielniana 109, meble
140. Markusfeld Wolf Cegielniana 114, meble
141. Markusfeld Wolf, Cegielniana 114, maszyna do szycia
142. Saks J., Kilińskiego 71 meble
142a. Zeicer Józef. Zawadzka 23, meble.

W dniu 16 sierpnia 1929 roku między godz. 9-tą rano, a 4-tą popołudniu

143. Bornsztajn A., Zamenhofa 6, toaleta z lustrem
144. Frydman I., Zamenhofa 6 garderoba
145. Jabłonia M., Zamenhofa 13, meble
146. Łukomski M. Wólczańska 88, meble
147. Lichtensztajn D., Zamenhofa 17, kredens, 20 klg. mydła
148. Lehman R., Piotrkowska 192 szafa
149. Śleczakowski F., Tuszyńska 13, maszyna do szycia
150. Szpet Szmul, Andrzeeja 29, meble
151. Wajn Nachman Piotrkowska 53, 1 sztuka towaru jedwabnego
152. Majkowski F., Piotrkowska 191, meble, obraz
153. Bornsztajn A., Zamenhofa 6, garderoba
154. Fridman I., Zamenhofa 6, meble
155. Konsens Sz. L., Zamenhofa 12, maszyna do szycia
156. Nosek E. Zamenhofa 15 meble
157. Ruczyński F., Wiznera 9, lustro tremo
158. Śleczkowski F., Tuszyńska 13, meble
159. Grzelczak Walenty, Rokicińska 56, meble.

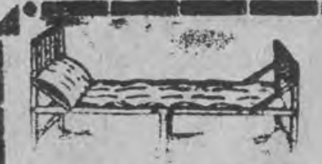

ווירכטיג פאר לעטניקעס

PALMA-PATENT

אנשטאט זיך צו בארגען א בעט אויף אבצאל-געלד קויפט בעסער פאר'ן זעלבען געלד

אנ'עכט פאטענטירט בעט מיט א מאטראץ

וואס איז פערזעהען מיט דער שוץ-מארק PALMA-PATENT

פאר וועלכען מיר גאראנטירען אויף 3 יאהר.

אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאגער אין א גרויסען אויסוואהל

ניקעל-בעטען, אמעריקאנקעס,
ניקעל-קינדער-בעטען, קינדער-וועגעלעך,
טיש-בעטען, קינדער-בענקעלעך
מעטער-מאס. אויף רעדלעך.

מאטראצען

געבעטע, שאסקאווע און קאנאדיסקע

קאזעטקעס און טאפטשאנעס

בעט.: בעטלעך מיט וועגטלעך ווייס און ברוין 17 זל., פאלאווע-בעט. 14 זל.

רעעלע בעהאנדלונג. פאבריקס-פרייזען. זעמטליכע רעפאראטורן.

הורט לאדז, פאלנאצנא 24, טעל. 31-85. דעטייל

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט

זגיערסקא 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראקאווסקי נאז, האלז, אויערן קר.	10—11 2—3, 6—7
ד"ר רוזשאנער הוים און געשלעכט קר.	10—11 1—2
ד"ר גאלדשטיין- אויגען-קראנקהייטען פאלאק	1—2, 7—8
ד"ר יוסטמאן נערווען קראנקהייטען	12—2 חוץ זונ.
ד"ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען	10-12 4-5
ד"ר פאפיערני פרויען און געבורטס-הילף	11½-1 5-6
ד"ר קאנמאר כירורגישע-קראנק.	4½-5½ זונ. 1—2
ד"ר ווייבערג אינ. הערץ לונגען	12—1, 6½—7½
ד"ר סטופעל רענטגען	12—2, 4—6
א. גראדזענטשיק צאהן-ארצט	3—7
נ. ראזעס צאהן-ארצט	8—2

צאהן-טעגעלונג, בעלייכטונגען, קאראנען, מאסטן א.א.וו.

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען

א רענטגען-אינסטיטוט

היילונג פון הויט קראנקהייטען פון קאפ (פארך) מיט נטגענשטראלען. פאר בעשטראלונג און דורכלייכטונג, קווארץ-לאמפע, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע, אלע מעגליכע אנאליזען. א קורס פאר שטאמלער. אימפונגען געגען שארלאך (שקארלאטין) פון 4—5 נאכם.

די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג

וויזיט אין דער שטאט.

ערצט.-קאסמעטיש. גאבינעט

פרל. מארקום נעהמט אן פון 5–7 אוונד

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

און דענטיסטישער קאבינעט.

בזשעזשינער 11, טעלעפאן 37-63

אפען פון 9 פריה ביז 7 אוונד.

ד"ר אימיך נאז, האלז, אויערן קר.	3½—4½
ד"ר קערשנער קינדער-קראנקה.	9-11 3-4½
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	12—2
ד"ר לוביטש הויט און געשלעכט-קר.	12½—1½
ד"ר שפירנעלד נערווען און גמסטינע קר.	1—2
ד"ר נאדרבלאט אויגען-קראנקה.	12½—1½
ד"ר חיים כירורגישע קראנקהייטען	2—3
ד"ר שמערלאווסקי פרויען און געבורטס-הילף	3½—4½

פלאמבירען, שפראך-שטערונגען די שטאמלען א.א. אין מאקען-שטעלן, קינסטליכע צייהן-און-בעשטראהל. איינשפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפערעצ. אויף פערלאנג ריזיטען אין שטאט. אין לאבאראטאריום ווערען אנאליזען אלע ארט אנאליזען, אויך פלעגמען און בלוט

אימפונגען נעגען שקארלאטין.

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען

א רענטגען-אינסטיטוט.

ד"ר לאזשינסקי סטאר אפאלסקא

צאהן-ארצט 10—1 3—6

קינסטליכע צייהן, קראנען, מאסטען א.ט.וו.

די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג

Dr. med.

M. Kerszner

קינדער - קראנקהייטען

זשעלאנא 16

טעל. 51-96

צוריקגעקעהרט

נעמט אן אין דער לעטשניצע בזשעזשינער 11

אויגענארצט

ד"ר שוויג

צוריקגעקעהרט

ZAWADZKA 6.

Telefon 35-01

עמפפאנגט פון 11—1 און פון 4—6 נאכם.

Dr.

HELLER

[illegible]

נאוראט 2 טעל. 79-89

[illegible]

כי ימצא בקרבך איש או אשה אשר ילכו

וואס קלערען צו גיהן אין אנ'אנדערע ביורא

ודרשת היטב והנה אמת נכון הדבר, והגד להם זאלסטו זיי זאגען

אז נייר אין ביורא ביים רעכטסקאנסולענט י. מאנעלא

17 פיעטריקאווער 17

52 זאכאדניא 52

טעלעפאן 48-79

ווערט געוויסענהאפט ערלעדיגט און געשריבען אלע סאנדאווע זאכן, ביטעס, קלאזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילן, קארנע און ציוויל אפעלאציעם, אדוואלאניעס, אינטערציזיעס, ספעציאליסט פון שותפות-אקטען, איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.

מיט אכטונג

י. מאנעלא, פיעטריקאווער 17

דורכגאנג זאכאדניא 52.

Walka ze sadzami!

Ze wszystkich kominów pada niewidzialny drobny pył sadzy na mieszkańców miejscowości i wszędzie się osadza. Sadze zwiększają brud i są źródłem wszelkich bakcyli i zarazków chorób. Tu może pomóc tylko jedyny środek, a mianowicie znane z dobroci, tanie i oszczędne mydło „Kollontay z pralką", będące niszczycielem brudu i wszelkich bakcyli. Obojętnie czy to w gospodarstwie, czy do bielizny lub pielęgnacji ciała, mydło „Kollontay", sprzedawane bez opakowania, subtelnie perfumowane i zawierające glicerynę, jest zawsze najlepszą pomocą wszystkiem tym gospodyniom, które lubią czystość. Setki tysiecy pań przekonało się, że mydło „Kollontay" jest bezwarunkowo najlepsze. Każdy solidny sklep ma mydło tej siennej marki stale na składzie.

Złoty medal na Wystawie w Katowicach 1927 r.

Zastępca: S. B. Redlic, Łódź, Południowa 86.

Dr. med.

H. LAJCHTER

צאהן-כירורג

דזיאסנע-, קין-, גימען-, און צונג-קראנקהייטען.

Konstantynowska 9.

telefon 49-66

od 1½—5 po pol. 4604

Dr.

H. REITEROWSKI

spec. chor. płucne

Ewangelicka 1 tel. 6699

POWRÓCIŁ.

פאהרען אויף א ראווער

קען מען זיך לייכט אויסלערנען אויף דעם וועלאדראם, קאנ. טאנטינער 16

אפען פון 9 פריה ביז 11 א זייגער אוונד. עס ווערען אויך אויסגעבארגט ערשטקלאסיגע ראווערען (פיר הערן און דאמען) אויף אויספליגען. ס'ווערען אויך אנגענומען אלערליי רעפעראטורען און ס'ווערט אויסגעפיהרט רעיעל, טאליד און ביליג. אויפ'ן ארט איז אויך צו בעקומען פערשידענע טיילען צו ראווערען.

Dr. Z. Rakowski

[illegible] אויערן-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקה.

קאנסטאנטינער 9, טעל. 27-81

[illegible]

מעכטיג פילם-מייסטערווערק, געשאפען אויפ'ן גרונד פון דער ערצעהלונג פון וויקטאר הוגא „L'Homme Qui Rit"

דער מענש וואס לאכט

CONRAD VEIDT

היינט און פאלגענדע !!! טעג !!!

— — — אין די הויפטראלען: — — —

MARY PHILBIN

נעכסטער פראגראם:

„די גאסען-יינגעריין ראסיטא"

אין דער הויפטראלע Mary Pickford

דער דאזיגער פילם ווערט אילוסטרירט מיט געזאנג

Kino Spółdzielni

Sienkiewicza 40.

אנהויב אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג און יו"ט 2 נאכמ., לעצטער סעאנס 10 אוו. אויפ'ן 1. סעאנס – פרייזען פערקלענערט

קיבא אין גארטען

היינט און פאלגענדע טעג! גרויסער דאפעלטער פראגראם! היינט און פאלגענדע טעג!

1) „די ליבע פון א בעדואינער"

אין דער הויפטראלע דער שענסטער מאן פון אמעריקא BARRY NORTHON

ווי זעהט אויס די מיליאנערישע מאראל?

2) „דזשאנעט גיינאר זוכט א פאסטען"

קינא-טעאטער ZACHĘTA

נערזשער 26, ביים פלאץ קאשטשעלני

פערשטארקטער ארקעסטער.

דער זאל ווערט מעכאניש ווענטילירט.

נעכסטער פראגראם „קייטן" (Kajdany)

היינט און פאלגענדע טעג! גרויס מייסטערווערק פון דער קינא-קונסט א. נ.

S.O.S. אויף די מיערן פון ציטאדעל

גרויסע דראמע פון הערצער פון שטילע העלדן. אין די הויפטראלען LILIAN HALL DAWIS, WALTER BUTLER

אויסערן פראגראם: „די דריי הולטייעם" הערליכע קאמעדיע.

קירצליך קומט דער לאנג ערווארטעטער שלאגער „דאס קבר פון אונבעקאנטען זעלנער" (Mogiła neiznanego zołnierza)

פערשטארקטער סימפאנישער ארקעסטער. דער זאל איז מעכאניש ווענטילירט.

קינא-טעאטער קינא

פראנציסקאנסקא 31

28 אקטען היינט און פאלגענדע טעג! גרויסער דאפעלטער פראגראם! 28 אקטען

1) „די בריק פון טויט"

אין דער הויפטראלע: W. Pawell-Hamilton

2) „דער פירשטינס ווילען"

— אין די הויפטראלען: — Gerda Gerdt און Carmen Boni קאנקורענט פון Harry Liedtke

אכטונג: ס'זענען געבראכט געווארען ספעציעלע זינגענדע אפאראטען, וועלכע וועלען אויספיהרען צו דעם בילד די בעסטע שלאגערן פון וועלט-סאליסטען. אין געוועהנל. טעג ביז 6 א זייגער נאכמיטאג, שבת און זונטאג ביז 3 א זייגער נאכמיטאג, מאנטאג א גאנצען אוונד זענען די פרייזען פאר דערוואקסענע 50 גר., פאר יוגענד 30 גר. פערשטארקטער סימפאנישער ארקעסטער. דער זאל איז ווענטילירט מיט ספעציעלע ווענטילאטארן.

קירצליך: „אטעללא" מיט EMIL JANNINGS אין דער הויפטראלע.

קינא „סירענא"

KINO TEATR „SYRENA"

ŁÓDŹ ALEKSANDROWSKA 37 TEL. 49-48

ציפערן, וואס לערנען עפיס

170 טויזענד ארבייטסלאזע זענען דא ביי היינטיגען טאג ביי אונז אין פוילען. און דאס אין דער צייט פון דער אזוי פאפולאריזירטער דורכ'ן פרעמיער מיניסטער „ווירטשאפטליכער פארבעסערונג".

אלזא במשך פון 1 יאהר איז די ארבייטסלאזיגקייט ביי אונז געשטיגען פון 118 טויזענד ביז 170 ד. ה. אויף העכער 50 פראצענט.

דאס זענען ציפערן לויט די אפיציעלע ידיעות פון ארבייטס-מיניסטעריום.

פאקטיש אבער דארף מען רעכענען די צאהל ארבייטסלאזע פאר א גרעסערע מחמת דאס ארבייטס-מיניסטעריום נעמט זיינע ציפער אויפ'ן סכך פון די אפיציעלע מלוכה'שע ארבייטסלאזע אמטען, פון נאך טויזענדער ארבייטסלאזע אין אלע פאכען, בראנזשעס, און אונטערנעהמונגען ווייסען נאר די פראפעסיאנעלע פעראיינען. ס'געהען אויך נישט אריין אין דער צאהל פון רעגיסטרירטע אין מיניסטעריום די טויזענדער ארבייטסלאזע „נעלמים", וועלכע זענען נישט פארשריבען אין די פראפעסיאנעלע פעראיינען און נישט זיי געהען זיך רעגיסטרירען אפילו אין ארבייטסלאזען אמט און וואס קיינער ווייסט טאקי נישט פון זיי, אויסער זיי אליין.

אבער אויב אפילו נישט מאהלען די פארבען שווארצער ווי דאס ארבייטס-מיניסטעריום איז שוין די ציפער אויך גענוג גרויס פאר אזא לאנד ווי פוילען, וואס צעהלט ערשט איהר ערשטען צעהנדליג לעבענסיאהר פון ווידערגעבורט. אפילו זיך שטיצענדיג שוין אויף דער אנגעגעבענער אפיציעלער צאהל פון מיניסטעריום, צורעכענדיג צו יעדען ארבייטסלאזען מינימום בלויז איין פאמיליען מענש, האבען מיר שוין אויך א ציפער פון 340 טויזענד נפשות אפיציעלע, וועלכע האבען נישט אין פוילען קיין בעשעפטיגונג און זענען אויסגעשטעלט טאג טעגליך אויף הונגער און נויט. דאס מאכט אויס העכער 1 פראצענט פון אונזער 30 מיליאניגער בעפעלקערונג.

און ווי איז די לאגע פון די שוין גליקליכע, וועלכע האבען יא ארבייט? וואס דערצעהלען אונז די זעלבע ידיעות פון ארבייטס-מיניסטעריום.

איבער 82 פראצענט פערדינען וועניגער פון 150 זל. א חודש; פון 150 זל. א חודש, ביז 300 זל. אחודש פערדינען בסך הכל עלף א האלב פראצענט. און נאר 6 פראצענט מיט איין צעהנטעל זענען די נאר גליקליכע וועלכע פערדינען ביי אונז פון דריי הונדערט ביז טויזענד זל. א חודש. העכער אבער פון 1000 זל. פערדינט אפילו נישט ווי 1 פראצענט פון די ארבייטענדיגע. צוויי צעהנטעל פראצענט מאכט אויס די צאהל פון אט די סאמע גליקליכע שבגליקליכע ביי אונז אין פוילען, וועלכע פערדינען מעהר ווי טויזענד זל. א חודש.

אלזא 82 פון יעדע 100 ארבייטסלאזע פערדינען נישט אפילו אויף מינימום-עקזיסטענץ.

אזוי זעהט אויס די לאגע לויט די העלע פארבען פון אפיציעלען בעריכט פון ארבייטס-מיניסטעריום. פאקטיש — שטייגט כסדר דער יקרות, די לוינען בלייבען די זעלבע, ס'שטייגט די ארבייטסלאזיגקייט.

און וועט אזוי ווייטער געהען מיט'ן ביז-אהעריגען טעמפא, — ווער ווייסט וואוהין און צו וואס מיר וועלען ווירקליך דערגעהן.

ל. מ.

PORADNIA
WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
בעהאנדלען ווענערישע הויט-קראנקהייטען, און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף טיפיליס און טריפער. קאנסולטאציע מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערוועז-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.
— טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אוונט. —
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3, נאכמ.
נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— באזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. —
וויזיט 3 זל.

דער פאליטישער מאמענט

פאמעליך הויבט אן מאקדאנאלדס רעגירונג ארויסווייזען איהר פנים. די אנטי-מלחמה-טראדיציע פון דער ענגלישער ארבייטער-פארטיי הויבט אן ווערען א פאליטישע קראפט און משפיע זיין אויף די אינטערנאציאלע בעציהונגען. דער טרויעריגסטער פאקט אין דער נאך-מלחמה תקופה איז פאר אלע פריינד פון ש"ום אהן ספק געווען די מיליטאריסטישע קאנקורענץ צווישען די צוויי גרעסטע ים-מלוכות — ענגלאנד און די פאראייניגטע שטאטען פון צפון-אמעריקא. די פערשארפטע בעציהונגען צווישען אט די ביידע לויתנ'ס, וואס די קאנסערוואטארישע ענגלישע רעגירונג בראש מיט טשעמבערלען האט זיי דערפיהרט כמעט צו א קאטאסטראפע, זענען איצטער, א דאנק דער קלוגער פיהרערשאפט פון מאקדאנאלד'ן מגולגל געווארען אין פריינדשאפט, און א געפיהל פון בערוהיגונג האט דורכגענומען די פאליטישע וועלט. דער פרעמיער פון ענגלישען קאבינעט און דער פרעזידענט פון די פאראייניגטע שטאטען, מאקדאנאלד און הובער, האבען ביידע געמאכט א ביסעל פראפאזיציעס, וואס וועלען אהן ספק רייניגען די וועלט-פאליטישע לופט און בעקומען גאר א גרויסע פאליטישע בעדייטונג.

ווי עס איז בעוואוסט, האבען די פינף ים-מלוכות — ענגלאנד, אמעריקא, יאפאן, פראנקרייך, און איטאליען — בשעתו גע'חתמ'עט אנ'אפמאך אין וואשינגטאן, וואס לויט איהם האבען זיך אלע מתחייב געווען נישט צו בויען קיין נייע גרויסע קריגס-שיפען אין משך פון 10 יאהר. אין יאהר 1927 האבען די מלוכות געפרובט אויף א קאנפערענץ אין גענף פערשפרייטען דעם וואשינגטאנער אפמאך אויך אויפ'ן בויען קלענערע אזוי-גערופענע קרייצער-שיפען און אויף אינטער וואסער-שיפלעך. דאס האט זיך אבער נישט איינגעגעבען, דער עיקר, צוליב דעם סכסוך צווישען ענגלאנד און אמעריקא. דער פועל-יוצא איז געווען, אז די ביידע גרעסטע ים-מלוכות האבען זיך געלאזען אין א מיליטאריסטישען געיעג, און אמעריקא, למשל, האט אויסגעארבייט אין יאהר 1928 א ברייטען פראגראם און האט זיך געגרייט איצט אויסצובויען 15 קרייצערשיפען, צו 10 טויזענד טאן יעדערע די גרויס.

מאקדאנאלד האט איצט ערקלערט אין ענגלישען פארלאמענט, אז ער האט געהייסען איבעררייסען דאס בויען פון צוויי קרייצערשיפען און פון איין באזע-שיף פאר אונטערוואסער-שיפלעך.

אויף דעם דאזיגען פריינדשאפטליכען זשעסט פון דער ענגלישער רעגירונג האט דער אמעריקאנער פרעזידענט הובער אפגעענטפערט מיט א גלייכען זשעסט און געהייסען נישט אראפלאזען אויפ'ן וואסער ז'דריי קרייצער-שיפען, וואס געהען אריין אין אמעריקאנער בוי-פראגראם.

אין אקטאבער האט מאקדאנאלד געמאלדען, וועט ער אריבער-פאהרען צוליב פערהאנדלונגען קיין אמעריקא. הובער האט איהם שוין פון יענער זייט ים צוגעשיקט א הארציגען ברוך-הבא.

מיט די דאזיגע ערקלערונגען הויבט זיך אן א נייע תקופה אין די ענגליש-אמעריקאנישע בעציהונגען, און עס איז קיין ספק נישט, אז זי וועט פערשטארקען די שלום ריכטונג אין דער וועלט-פאליטיק.

א צווייטער סימן פון דער נייער תקופה אין דער ענגלישער פאליטיק איז די בעציהונג פון מאקדאנאלד צו עגיפטען. ווי עס ווייזט אויס דערנעהנטערען מיר זיך צו דער צייט, ווען די אפוטרופסות פון ענגלאנד איבער עגיפטען וועט זיך פערענדיגען און זיי וועט פערביטען ווערען אויף א פריינדשאפטס-בונד אין שלום און אין פאל פון א מלחמה

דער ענגלישער אויבער-קאמיסאר איבער עגיפטען לארד לאיד האט זיך לויט א פארשלאג פונ'ם אויסערן-מיניסטער הענדערסאן אפגעזאגט פון זיין אמט. לארד לאיד איז געווען בעוואוסט מיט זיין שטרענגען רעזשים אין עגיפטען, וואו ער האט אויף זיך געקוקט ווי אויף א געטרייען דינער פון דער קאנסערוואטיווער מיליטאריסטיש-אימפעריאליסטישער פארטיי. איצט, בעת דער קאנסערוואטיווער טשעמבערלענישער קאבינעט האט געמוזט אפטרעטען זיין ארט דעם ארבייטער-קאבינעט מיט מאקדאנאלד'ן בראש, האט מען לארד לאיד'ן געגעבען צו פערשטעהן, אז אויך די ענגלישע פאליטיק בנוגע צו איהרע קאלאניעס, מאנדאט- אדער פראטעקציע-לענדער וועט זיך מוזען בייטען, און אז עס איז געקומען די צייט פאר זיין דימיסיע. לארד לאיד האט פערשטאנען דעם רמז און אין א בריף צו הענדערסאן האט ער זיך אפגעזאגט פון זיין אמט.

ווי ס'האט ערקלערט לארד פאלמור אין לארדען-הויז האט די רעגירונג איצט בדעה צו ערטיילען עגיפטען א פולע אונאפהענגיגקייט אין איהרע אינערליכע ענינים. פון קאירא קומען אן ידיעות, אז די ענגלישע רעגירונג מאכט הכנות ארויסצופיהרען דאס מיליטער פון מיטעל-עגיפטען און קאנצענטרירען עס אין דער געגענד פון סועץ-קאנאל. ענגלאנד זאל זיך אויך אפזאגען פון שוץ איבער די מינדערהייטען אין עגיפטען. דאס דאזיגע „מינדערהייטס-שוץ" האט געגעבען ענגלאנד א מעגליכקייט בריים ארייננצומישען זיך אין פערשידענע אינערליכע ענינים פון עגיפטען.

לארד לאיד'ס דימיסיע האט אין ענגלאנד, בפרט אין די קאנסערוואטיווע קרייזען, געמאכט זעהר א שטארקען רושם. מען הויבט אן אין ענגלאנד פערשטעהן, אז די ארבייטער-רעגירונג פון מאקדאנאלד וועט אויסנוצען איהר צייט, כדי א קערעווע צו טון דעם ענגלישען מלוכה-שיף צו א ליבעראלער און דעמאקראטישער פאליטיק.

די פאליטישע קאנפערענץ וואס דארף פארקומען אין האאג האט אין פראנקרייך געבראכט צו א פאליטישען קריזיס. פואנקארע איז קראנק געווארען טאקי אויף אנ'אמת און די פאליטישע פערוויקלונגען האבען געבראכט אויך די „פאליטישע" קראנקהייט פון פואנקארע, וועלכער האט געמוזט אוועקלאזען זיין פלאץ פאר בריאנען, וועלכער זאל ראטעווען די סיטואציע.

בריאן האט צוזאמענגעשטעלט דעם נייעם קאבינעט אהן ענדערונגען און געשאפען א זיכערע מעהרהייט, וועלכע האט זיך שוין געהאט א וואקעל געטון.

און דאך האט מאקדאנאלד דערוויייל געזיגט. שוין מיט דעם אליין וואס דער ארט פון דער קאנפערענץ איז בעשטימט געווארען נישט לויט פראנקרייכס ווילען.

דער הויפט-קאמף פון דער ענגלישער רעגירונג איז איצט געווענדעט נישט קעגען אמעריקא, נאר קעגען פראנקרייך. דער קאמף איז א שטילער, אבער אנ'עקשנות'דיגער. אויב איצט וואלט אין פראנקרייך געהערשט הערוא, וואלט די אויפגאבע נישט געווען אזוי שווער. אבער זיך צונויפרעדען מיט פואנקארע איז פאר א סאציאליסטען-פיהרער געווען נישט לייכט.

אין זיין אויסווארטיגער פאליטיק האט מאקדאנאלד א זיכערע מעהרהייט. אפילו די קאנסערוואטיווע פארטיי וועט נישט האבען דעם מוט צו הינדערן די ארבייטער-רעגירונג און איהר בעשטרעבונג סוף כל סוף צו ליקווידירען די ירושה פונ'ם וועלט-קריג.

די קאנסערוואטיווע וועהלער ווילען אויך נישט מעהר, אז אנ'ענגלישער חיל זאל, מיר נישט, דיר נישט, זיך געפינען אויפ'ן דייטשען באדען אין ריין-געביט. אויך זיי וועלען מסכים זיין מיט דעם, אז דער ענגלישער חיל זאל צוריקגענומען ווערען פון דייטשלאנד אפילו, אויב דער פראנצויזישער חיל זאל דארט בלייבען. אזא טענדענץ פון ענגלאנד רופט ארויס א נייע אומרוהיגקייט וואס האט דערפיהרט צו רעגירונגס-ענדערונג אין פראנקרייך. אייגענטליך האט זיך דארט גארנישט געענדערט, אבער בריאן וועט געפינען דעם פאסיגערען טאן אויף צו רעדען מיט די ענגלישע סאציאליסטען.

דייטשלאנד אטעמט אפ פרייער און קלויבט זיך פון דער האאגער קאנפערענץ, אינ'ם שיין פון איהר ערשט דערגרייכטען ערפאלג אויפ'ן ים. דער דייטשער „ברעמען" האט געשלאגען דעם רעקארד פון ים-שנעלקייט און האט איבערלאזט הינטער זיך דעם ביז איצטיגען ענגלישען ים-רעקארד.

די „ברעמען" איז א רינגעלע אין דער גרויסער קייט פון דייטשלאנדס בעמיהונגען צוריקצוקומען צו דער מדרגה פון 1914.

א פאלק, וואס ארבייט און וויל נישט אונטערגעהן, האט ווידער אמאל בעוויזען דער קולטור-מענשהייט דעם כח פון א שטארקען ווילען.

פ. ב.

אמעריקאנער נעגער-סקאנדאל'ען אין פאריז

(א בריף פון פאריז)

א'ן דאס הייסט פיהלען זיך צו נאסט ווי ביי זיך א'ן דער היים! קומען פון אמעריקע קיין פראנקרייך, אין א לאנד מיט מיליאנען פארביגע בירגער, און אויפיהרען זיך דא ווי שקלאפען-הענדלער פון די דרום-שטאטען אין אמעריקע! דאס איז נישט נאר דער העכסטער גראד פון נארישקייט און קולטור-לאזיגקייט, נאר אויך א דעמאנסטראציע פאר דער גאנצער וועלט, אז נאך אלעמען איז טאקע פערהאן צווישען די „ווייסע נעגערס" פון אמעריקע און די אלטע אייראפעער א קאלאסאלער מהלך.

דער גרויסער סקאנדאל פון די אמעריקאנער טוריסטען-שכורים האט דאס מאל צוגעצויגען צו זיך די אויפמערקזאמקייט פון דער פראנצויזישער עפענטליכקייט בלויז דערפאר, ווייל אין פארלאמענט האט מען אריינגעטראגען אנ'אינטערפעלאציע וועגען „די געשעהענישען אויפ'ן מאנמארטר". אין דער אמת'ן אבער זענען די לעצטע פאר געשלעגען צווישען די אמעריקאנער געסט און די נעגערס, נישט פון געסטען אן א סענסאציע אין דער לוסטיגער פאריזער וועלט. דער פראנצויזישער המון האט נישט נאר פיל טעמפעראמענט, נאר אויך פיל געדולד. מען וויל נישט בעליידיגען די אויסלענדער, בפרט נאך געסט מיט דאלארען. יונגעלייט און אויסגעלאסענע קאקאטעס, וואס לאזען זיך דא וואוילגעהען. איצט האט די געדולד געפלאצט און די גוטע „באיס" האבען דערשפירט דעם טעם פון פיטערע קלעפ. זיי וועלען זיך סוף כל סוף מוזען זאגען, אז די פראנצויזען זענען אזוי נידריג געפאלען, אז זיי פיהלען מעהר סימפאטיע פאר שווארצע נעגערס ווי פאר „ווייסע".

פראנקרייך האט שווארצע און געלע (אנאמיטען), בירגער פון איהרע קאלאניעס, און בעציהט זיך צו זיי מיט דעם איינענעם רעספעקט, ווי צו די איבעריגע בירגער. מיט דעם איינענעם רעספעקט, אבער מיט א פיל גרעסערען אינטערעס. די פראנצויזען האבען ליב אפריקאנישע עקזאטיק. מען פערעהרט מיט נעגערס גאנץ נערען. אין די אויגען פון די פראנצויזען האבען די שווארצע א סך חן. מען האט דא נישט פערגעסען און מען וועט דאס דא קיינמאל נישט פערגעסען, אז די פארביגע בירגער האבען פערגאסען זייער בלוט אין דער צייט פון דעם וועלט-קריג. די שווארצע ווערען אנגענומען אלם בעאמטע, פערקעהרען אין דער געזעלשאפט און מען האט מיט זיי חתונה. די נארישע טעאטריעס ווענען א ספעציעלען גערוך פון די נעגערס, וועגען ספעציפישע כאראקטער-איינענשאפטען ביי די נעגערס, און די מיינונג, אז מיט נעגערס איז בעסער פון אלין צו רעדען מיט דער שפראך פון א בייטש, רופען דא ארויס ביים דורכשניטליכען מענשען א געפיהל פון עקעל. מען געהט דא אויף די בעלער פון נעגערס מיט דעם גרעסטען פערגעניגען און מען פערברענגט ביי זיי די צייט זעהר גוט.

די אמעריקאנער „באיס" און שכורים בעהערשען איצט די לוסטיגע פלעצער פון פאריז. וואו מען קומט נאר אריין טרעפט מען אן מענשען מיט די גרויסע, טונקעלע הארן-ברילען. שרעקליכע מיאוס'ע, אלטע ווייבער (וואס פאר'א חלשות'דיגע ציהן!) און יונגיטשקע, שעהנע מיידלעך-צנועות. מען צאהלט פרייזען און מען פערנעהמט די בעסטע פלעצער. מען לעבט א שעהנעם טאג און מען ווערט ממש דערטרונקען אין א ים פון שאמפאניער. עס איז נישט די לוסטיגקייט פון דעם פראנצויז, פאר וועלכען וויין איז נישט קיין נאווינע און וועלכער ווייסט ווי אזוי מען טרינקט וויין. דער אמעריקאנער פערלירט זעהר שנעל דעם באדען אונטער די פיס. עס דרעהט זיך ביי איהם דער קאפ און עס דרעהט זיך ביי איהם פאר די אויגען די גאנצע וועלט. דערוועהענדיג פלוצלינג נעבען זיך שווארצע מענשען, ווערט ער ווילד ווי אנ'אקס און פאדערט מען זאל איהם ארויסווארפען פון זאל.

מיט א פאר וואכען צוריק האט א דאנסינג-זאל אויפ'ן מאנמארטר, און וועלכען עס פערקעהרען שטענדיג אמעריקאנער, בעשלאסען נישט אריינצולאזען קיין שווארצע, ווייל אנדערש וועט מען פערלירען די ווייסע קליענטען. עס האט זיך אנגעהויבען א ווידלעריי מיט א געשלעג. קיין לינטשען פון נעגערס איז נאך דערווייל אין פאריז נישטא. די אמעריקאנער האבען דא גארנישט געקאנט אויפטון, ארום דעם דאנסינג-זאל האט זיך פערזאמעלט א המון פון פיר הונדערט מאן. אויפ'ן מאנמארטר דארף מען נישט געבען קיין סיגנאלען אום עס זאל ווערען א צונויפלויפעניש פון מאסען מענשען, אבער אויך די פאליציי איז דא נישט קיין פערשלאפענע. זי איז שטענדיג גרייט צו אינטערווענירען. אויב נישט די פאליציי, וואלט דער דאנסינג-זאל מסתמא דערלעבט אנ'אמת'ען פאגראם.

היינט איז די שטימונג צווישען דעם מאנמארטר עולם אזא, אז אויב עס זאל ווידער געשעהען אזא מין סקאנדאל, וועט מען שלאגען די דעליקאטע טוריסטען. וועלכע פערטראגען נישט קיין שווארצע

(ווייטער זייט 11. זייט).

אינטערעסאַנטע נייעס

אַרויסגענומענע פון די סאָוויעטישע צייטונגען

אין גאַנץ סאָוויעט־רוסלאַנד קומט איצט פאָר אַ „רייניגונג“. מען „רייניגט“ די קאָמוניסטישע פאַרטיי און מען „רייניגט“ אַלע רעגירונגס־אינסטיטוציעס. די רייניגונג בעשטעהט אין דעם, וואָס מען שליסט אוים פון דער פּאַרטיי און מען ענטזאָגט פון זייערע שטעלעס אַלע „אונגעוואונשטע און שעד־ליכע עלעמענטען“.

אין דער מאָסקווער צייטונג „ראַבאָטשאַיאַ גאַ־זעטאַ“ געפינען מיר דעם פאָלגענדען לעבעדיגען בילדעל פון דעם, ווי אַזוי די „רייניגונג“ ווערט דורכ געפיהרט אין דאָרף.

„אָט רופט די קאָמיסיע, וואָס פיהרט דורך די „רייניגונג“, אוים די לעהרערין פון דאָרף.

— איהר זאָגט אונז, — ווענדעט זיך צו איהר דער פאָרזיצענדער פון דער קאָמיסיע, — אַז איהר זענט אַ לעהרערין פאַר די לעצטע 28 יאָהר, און אַז 28 יאָהר נאָכאַנאַנד האָט איהר פערשפּרייט בילדונג און וויסען צווישען דעם אונוויסענדען פאָלק און דאָך זענט איהר אויפגעבראַכט געגען די סאָוויעטען־מאַכט. נישט שעהן פון אייער זייט! אונז וואונדערט עס זאָגאַר זעהר שטאַרק!

— גאָט איז מיט אייך, חבר פאָרזיצענדער.— פּרובירט זיך די לעהרערין פערטיידיגען. — איך בין גאָר נישט געגען דער סאָוויעטען־מאַכט...

— אָט זעהען מיר דאָך, איהר לייענט נאָך פון רעליגיעזען אַבערגלויבען, איהר געברויכט אַ ווינע ווערטער ווי „גאָט איז מיט אייך“. און געלד פון אויסלאַנד האָט איהר בעקומען?

— בעקומען, איך האָב עס קיין מאָל נישט פּרובירט בעהאַלטען פון עמיצען.

— דאָס געלד האָט איהר פון אייער זוהן בעקומען? מיר האָבען געהערט וועגען דעם. און איהר האָט זיך אויך דורכגעשריבען מיט איהם?

— נישט זעהר אָפט.

— אָבער אַזוי אַ צוויי־דריי מאָל דורכ'ן מאָנאַט האָט איהר איהם געשריבען בריף?

— אַמאָל צוויי און אַמאָל טאַקע דריי.

— אַזוי! הייסט עס, אַז געלד פון אויסלאַנד האָט איהר בעקומען, דאָס איז נומער איינס. פער־בינדונגען מיט אויסלאַנד האַלט איהר די גאַנצע צייט אָן, דאָס איז נומער צוויי. און דער זוהן אייערער איז עפּעס נישט אַזוי אַנ'אַרבייטסלאָזער, נאָר אַנ'אַקטיווער טוער. דאָס איז נומער דריי. טאָ ווי אַזוי קען מען אייך נאָך דעם אַלעם האַלטען ווייטער אויף אַ סאָוויעטישער שטעלע?

— חבר פאָרזיצענדער...

— איך קען נישט. איך קען בשום אופן נישט. בעט גאָרנישט. וואָרום איהר זייט אַ שעדליכע בירגערין. נאָר דערפאַר וואָס איהר זייט אַנ'אַלטע פרוי, לאָז איך נישט וויסען וועגען דעם אַלעם אין די געהעריגע אינסטאַנצען.

— חבר פאָזיצער, אָבער איך...

— איך האָב דאָך שוין אייך געזאָגט, אַז איצט קענט איהר זיך געהן געזונדערהייט. איך האָב אייך איינמאָל געזאָגט און פערטיג!

„און אַזוי האָט מען די אַלטער לעהרערין, וועל־כע האָט 28 יאָהר פערשפּרייט בילדונג און וויסען צווישען פאָלק, „אויסגערייניגט“ פאַר שטעהן אין פערבינדונג מיט אויסלאַנד“, פערענדיגט מעלאַנכאָליש די „ראַבאָטשאַיאַ גאַזעטאַ“. ד. ה. דערפאַר, וואָס זי האָט זיך דורכגעשריבען מיט איהר איינענעם זוהן.

„און ווער, מיינט איהר, איז דער זוהן? ער איז אַנ'אַלטער באָלשעוויק און דער דיפּלאָמאַטישער פערטרעטער פון סאָוויעטען־פערבאַנד. אין איינער פון די מערב־לענדער“.

*

די לענינגראַדער „קראַסנאַיאַ גאַזעטאַ“ שרייבט „אין דעם מאָסקווער שפּיטאָל פאַר כראָנישע קראַנקע איז די טעג אויפגעשטאַנען פון שלאָף אַ מיידעל יעווראַליאַ ליטיאַגין, פון ריאַזאַנער גובערניע וועלכע איז אַנטשלאָפען געוואָרען אין יאָהר 1922, ווען זי איז אַלט געווען 10 יאָהר. דאָס מיידעל האָט זיך די גאַנצע זיבען יאָהר געפונען אונטער דער שטענדיגער אויפזיכט פון דאָקטוירים. מען האָט איהר יעדען טאָג איינגעגעבען שפּייז דורך אַ רעה־רעל. איהר אָרגאַניזם האָט רעגעלמעסיג געאַרבייט און זי איז פאַר די זיבען יאָהר אויסגעוואַקסען. ערשט אין יאַנואַר פון דעם יאָהר האָט זי גענומען פיהלען, וואָס אַרום איהר טוט זיך און זי האָט אָנגעפאַנגען צו ענטפערען מיט אַזעלכע שאָקלען מיט'ן קאָפּ אויף די פראַגען פון די דאָקטוירים. מיט אַ טאָג פריהער איידער זי האָט זיך אויפגעכאַפּט פון שלאָף, האָט זי בעקומען אַ שטאַרקען פיבער, און ווען דער פיבער איז פאַריבער, האָט זי צום ערש־טען מאָל פאַר די גאַנצע זיבען יאָהר שטיל אַרויס־געמורמעלט: „איך וויל אַ קאַרטאָפעל“.

*

ווי עס בעריכטעט די מאָסקווער „פּראַוודאַ“, איז אין חודש יוני פאָרגעקומען אין דער שטאָט באַקו דער פּראָצעס פון דעם פּראָקוראָר זאַגראַבער־קאָוו, וועלכער ווערט בעשולדיגט אין דעם, אַז ער האָט געמאַכט יד־אחת מיט די באַנדיטען פון שטאָט און ער האָט פערדעקט אַלע זייערע פערברעכענס.

אַלס איינער פון די עדות איז דעם פּראָצעס איז אַרויסגערופען געוואָרען דער אַגענט פון דער געהיים־פּאָליציי סולטאַנאָוו. נאָכדעם ווי ער איז גענומען געוואָרען אויף אַ שטרענגען פערהער, האָט דער געריכט בעשלאָסען סולטאַנאָוו'ן אויך צו צו־ציהען צום געריכט אַלס אַנ'אָנגעקלאָגטען. ווען סול־טאַנאָוו האָט זיך יענען דעם דערוואוסט, האָט ער אַרויסגעכאַפּט אַ רעוואָלווער און האָט עטליכע מאָל אויסגעשאָסען אין דעם פּאָרזיצער און אין די מיטגלי־דער פון געריכט. די זיצונג פון געריכט האָט צוליב דעם געמוזט איבערגעריסען ווערען.

*

ווי עס בעריכטעט די מאָסקווער צייטונג „וועטשערנאַיאַ מאָסקוואַ“, האָבען אין מאַי מאָנאַט די קאָמוניסטישע בעאַמטע פון דער שטעטעל קימרי, טווערער גובערניע, געוואָלט צונעהמען דעם אָרטיגען קלויסטער און פערוואַנדלען איהם אין אַ קאָמוניסטי־שען קלוב.

„ווען די פּרויע־פּויערים האָבען זיך פון דעם דערוואוסט, — שרייבט דער קאָרעספּאָנדענט פון „דער וועטשערנאַיאַ מאָסקוואַ“ — האָבען זיי מאָבי־ליזירט אַלע זייערע קרעפטען און זיי האָבען אַרומ־געריגנגעלט דעם קלויסטער מיט די געשרייען:

— מיר וועלען נישט דערלאָזען פערשוועכען גאָט'ס הויז!

און גלייך נאָך דעם האָבען זיי אויפגעהאַנגען אויף די טירען פון קלויסטער צעהנדליגע שלעסער.

איצט איז אַהין אַרויסגעשיקט געוואָרען דער פּראָקוראָר פון טווערער גובערניע אום צו מאַכען אַנ'אויספאָרשונג וועגען דעם ווידערשטאַנד וואָס פרומע קולאַקעס האָבען אַרויסגעצייגט דער רעגי־רונגס־מאַכט ביים צונעמען דעם קלויסטער פאַר קולטורעלע בילדונגס־צוועקען“.

*

מאַראַם קרופּסקאַיאַ, לענין'ס אַלמנה, האָט אָפּגעדרוקט אַנ'אַרטיקעל אין דער לענינגראַדער „קראַסנאַיאַ גאַזעטאַ“, אין וועלכען זי פּראָטעסטירט געגען דעם, וואָס מען האָט לעצטענס אָנגעפאַנגען שטאַרק צו פערפאָלגען און זאָגאַר אויסשליסען פון די שולעס די קליינע קינדער פון אַלע די, וואָס האָ־בען נישט קיין וואהל־רעכט אין די סאָוויעטען, ד. ה. פון די הענדלער, געפּלייט, רייכערע פּויערים, גייסטליכע און אַנדערע כלי קודש א. ז. וו.

„עס געהט איצט אָן אַ קאַמף געגען די קולאַ־קעס, געגען די פּריוואַטע הענדלער, געגען די גלחים, געגען אַלע די, וואָס האָבען נישט קיין וואהל־רעכט... — שרייבט מאַראַם קרופּסקאַיאַ, — איז וואָס־זשע זעהען מיר? אויף שריט און טריט פערפאָלגט מען אין די שולעס די קליינע קינדער פון די גייסט־ליכע און פון די אַלע, ביי וועמען מען האָט צוגע־נומען דאָס וואהל־רעכט. מען נעמט זיי נישט אויף קיין עקסקורסיע. „דו ביזט אַנ'אייניקעל פון אַ גלח, זאָגט מען זיי, דערום וועלען אַנדערע פאָהרען אויף דער עקסקורסיע און דו וועסט בלייבען זיצען דאָ“, אדער אין די עלטערע קלאַסען הערט מען אָפט אַזעלכע רייד:

„דיין טאַטע האָט נישט קיין וואהל־רעכט. וואָס געהט אונז אָן וואָס דו לערנסט זיך גוט, וואָס דו שטרעבסט אַריינצוטרעטען אין „קאָמסאָמאָל“ (קאָ־מוניסטישער יוגענד־פערבאַנד), וואָס דו ביזט אַ גוטער חבר און וואָס דו בעזיצט אַ סך אַנדערע מעלות? וואָס אַרט אונז, וואָס אין אַ יאָהר אַרום ענדיגסטו די שול און קענסט ברענגען נוצען דעם לאַנד? דו ביסט אַ טאָכטער פון אַ „בורזשוי“ און דעריבער אַרויס פון שול!“

„דער פּראָגראַם פון אונזער פּאַרטיי זאָגט, אַז די שולע דאַרף ערציהען אַלע קינדער אין אַ קאָמוניסטישען גייסט. אָבער דאָס איז נישט אַזאַ לייכטע זאַך, זאָגען אַנדערע. אַ סך לייכטער איז אַרויסטרייבען זיי פון שולע, און מען טרייבט זיי אַרויס מאַסענווייז.

„דער בילדונגס־קאָמיסאַר האָט ערקלערט, אַז מען טאָר עס נישט טון. אָבער ביי אונז איז נאָך פעסט איינגעוואָרצעלט די מיינונג, אַז אַרויסטרייבען פון די שולעס די קינדער פון די נישט־אַרבייטער — אָט דאָס הייסט אמת'ער קלאַסענקאַמף.

„מיין גרויס פערוואונדערונג האָב איך זיך דער־וואוסט, אַז גאַנצע רייהען ביבליאָטעקען האָבען אויפ־געהערט אַרויסצוגעבען ביכער צו גלחים, צו אַלע אַנדערע נישט־אַרבייטער און צו זייערע קינדער. דאָס איז אַנ'אומזין. אָט דאָס הייסט דען פערטיידיגען דעם קלאַסען־שטאַנד־פּונקט?

„זעלבסטפערשטענדליך, אַז די קינדער פון אַר־בייטער, די קינדער פון די אָרימעלייט, דאַרפען פריה־ער ווי אַלע אָנגענומען ווערען אין די שולעס דאָס איז אַבסאָלוט נויטווענדיג און געוויס דאַרף מען זיי געבען יעדע פאָרצוג איבער אַלע אַנדערע שיכטען פון דער בעפעלקערונג.

„אָבער דער אַרבייטער קלאַס האָט נישט איר־בערגענומען די מאַכט כדי צו מאַכען פאַר זיך אַ פּריווילעגירטע לאַגע, נאָר כדי איבערצובויען די גאַנצע וועלט. כדי צו מאַכען אַ סוף צו דער עקזיס־טענץ פון אַלע קלאַסען, כדי אויפצוהויבען די גאַנצע מענשהייט אויף אַ העכערע שטופע“.

*

לויט ווי עס בעריכטען די סאָוויעטישע צייטונגען, זענען איצט איינגעפיהרט געוואָרען נייע געזעצען פאַר די, וואָס ווילען אָנקומען אין די פערשידענע סאָוויע־טישע הויכשולען. יעדער איינער, וואָס גיט אָן אַ מעלדונג וועגען אָנקומען אין אַ הויכשולע, מוז געבען אַנ'אונטערשריפט, אַז זיינע עלטערען זענען נישט פון בורזשואַזער אָפּשטאַמונג און געהערען נישט צו די נישט־אַרבייטענדע עלעמענטען. די יעניגע, וואָס וועלען פערלייקענען זייער אָפּשטאַמונג וועלען איבערגעגעבען ווערען צום געריכט.

פ—ס.

ביי די יודען אין סאַלאָניקי

(אַ בריף פון סאַלאָניקי)

פון ל. אַרדיטי

די שטאָט סאַלאָניקי, וואָס האָט פריהער געה־הערט צו טערקיי און היינט בעלאַנגט זי צו גריכענ־לאַנד, איז ביז דעם גרויסען וועלט־קריג פערדעכענט געווען פאַר אַ דורכאויס־יודישער שטאָט. און כיט רעכט, ווארים, טראָצדעם, וואָס סאַלאָניקי האָט געה־האַט אַ גרויסע טערקישע בעפעלקערונג, זענען אָבער די יודען געווען די איינציגע, וואָס האָבען דאָר־טען געשפּילט וועלכע־נישט־איז ראָלע. די יודען זענען געווען די יעניגע, וואָס האָבען געגעבען לעבען דער שטאָט. אין זייערע הענד איז געלעגען כמעט דער גאַנצער האַנדעל און די יודען האָבען אויך קאָנטראָלירט דעם גאַנצען האַפען־פערקעהער.

סאַלאָניקי האָט זיך דאַמאָלט אויך אויסגעצייכענט דערמיט, וואָס אַלע ים־לייט און האַפען־אַרבייטער זענען געווען דורכאויס יודישע. אגב, אפשר די איינציגע שטאָט אין דער גאַנצער וועלט, וואו יודען זענען געווען בעשעפטיגט אַלס האַפען־אַרבייטער און מאַטראָזען. אַזוי יודיש איז געווען סאַלאָניקי פאַר דער קריג, אַז ווען עס איז געקומען אַ שבת, האָט דאָרטען דער גאַנצער האַפען גערוהט, קיין שיף האָט אום שבת נישט געקאָנט לאַנדען און קיין אַרבייטער האָט זיך דאָרטען נישט געפונען, וואָס זאָל שבת וועלען אויסלאַדען אָדער אָנלאָדען אַ שיף מיט סחורות. אַזוי איז אויסגעקומען, אַז אַפילו דאָס ביסעל טערקישע סוחרים, וואָס האָט זיך דאָר־טען געפונען, האָט אויך געמוזט רוהען אין יודישען שבת.

קיין יודישע אָרימע לייט האָבען אין סאַלאָניקי קיינמאָל נישט געפעהלט. אַזוי ווי עס איז אָבער געווען אַ רייכע יודישע האַנדעלס־שטאָט האָבען די מעהרסטע יודען שוין ווי נישט איז געפונען בעשעפ־טיגונג. גאַנץ אַנדערש ועהט אוים סאַלאָניקי איצ־טער. דער גאַנצער האַנדעל איז דאָרטען שטאַרק געפאַלען. די שטאָט האָט אויפגעהערט צו זיין אַ בערייטענדע האַפען־שטאָט, דערפאַר וואָס זי האָט פערלוירען דאָס הינטער־לאַנד, וועלכעס איז צע־טיילט צווישען סערביען און בולגאַריען, צום שטאַרק־סטען פיהלען דעם ווירטשאַפטליכען קריזיס די יו־דען פון סאַלאָניקי, ווייל צו דעם, וואָס סאַלאָניקי האָט פערלוירען דאָס הינטער־לאַנד, איז צוגעקומען נאָך אַ צרה, וואָס די גריכען, די נייע באַלעבאַטים פון שטאָט, וועלכע זענען פונקט אַזוינע גוטע סוחרים, און אין געוויסע איינציגע צווייגען נאָך בעסערע סוחרים פון די יודען, שטויסען זיי אַרויס פון זייערע פּאָזיציעס. מיט די גריכישע סוחרים אַליין וואָלטען די יודישע נאָך אפשר געקאָנט קאָנקו־רירען. האָבען אָבער די גריכישע סוחרים די הילף פון דער גריכישער רעגירונג און די רעגירונג פיהרט אַ פּאָליטיק פון צונעהמען פערשידענע פּאָזיציעס ביי יודען און זיי אַוועקגעבען צו גריכען. לויט דעם אָפּמאַך, וואָס גריכענלאַנד האָט נאָכ'ן קריג געשלאָ־סען מיט טערקיי, האָט זי ביי זיך אין לאַנד געמוזט מאַכען פּלאַץ פאַר איבער אַ מיליאָן גריכען וואָס האָבען געלעבט אין טערקיי. נאָר אַ גרויסער טייל פון דעם דאָזיגע מיליאָן גריכען האָבען זיך בעזעצט אין סאַלאָניקי און כדי זיי צו בעזאָרגען מיט בעשעפטיגונג האָט די רעגירונג פאַר זיי צוגעטיילט מאָנאָפּאָלען אויף וויכטיגע אַרטיקלען פון וועלכע יודען האָבען פריהער געצויגען פּרנסה. אויף אַזאַ אופן זענען נאָר אַ סך יודען געבליבען אָהן ברויט.

צו דעם אַלעמען האָט נאָך די גריכישע רעגירונג איינגעפיהרט אין סאַלאָניקי געצוואונגענע זונ־טאָג־רוה. דאָס האָט געצוואונגען די יודען אָדער צו האַלטען די געשעפטען אָפען שבת, אָדער צו ליידען גרויסע פערלוסטען. די יודען פון סאַלאָניקי זענען אויך שטאַרק רואינירט געוואָרען ביי דער גרויסער שרפה פון 1917, וואָס האָט חרוב גע־מאַכט הויפּטזעכליך די יודישע קוואַרטאַלען. דאָס אַלץ האָט אַזוי רואינירט דעם יודישען עקאָנאָמישען מצב, אַז אַ גרויסער טייל פון דער יודישער בעפעל־קערונג האָט געמוזט אויסוואַנדערען. די מעהרסטע פון זיי האָבען עמיגרירט קיין מילאַן, איטאַליע, פּאַריז און דרום־אַמעריקע (ריאָ און בוענאָס איי־רעס). אויסוואַנדערען האָבען געקאָנט דוקא די פעהיגסטע און טיכטיגסטע, אַזוי אַז דאָס גייסטיגע יודישע ניוואָ האָט דערפון געמוזט שטאַרק ליידען.

אָבער טראָץ דעם אַלעמען איז סאַלאָניקי נאָך אַלץ אַ גרויסע יודישע שטאָט מיט אַ גוט איינגעפונדעווטער יודישע קהלה, וואָס פערמאָגט אַ מאָדערנעם שפּיטאָל און אַ צאָהל יודישע עלע־מענטאַר־שולען.

אין גאַנץ גריכענלאַנד געפינען זיך אַרום פינף און אַכציג טויזענד יודישע נפשות. פון דער צאָל פערמאָגט סאַלאָניקי אַליין גאַנצע זעכציג טויזענד יודען. די איבעריגע פינף און צוואַנציג טויזענד זענען צעשפּרייט איבער פינף און צוואַנציג קהלות, וואָס די גרעסטע פון זיי צעהלט נישט מעהר פון דריי טויזענד נפשות. די יודען פון אַלט־גריכענלאַנד רעדען כמעט אַלע גריכיש און זענען גריכיש אַסימי־לירט. די יודען פון סאַלאָניקי אָבער רעדען צווישען זיך הויפּטזעכליך שפּאַניאָליש און פראַנצויזיש.

קיין בערייטענדע שטעלונג אין דעם עפענטליכען לעבען פון לאַנד פערנעהמען די סאַלאָניקער יודען נישט. קיין יודישע בעאַמטע אָדער יודישע פּראָפע־סאָרען אין די אוניווערזיטעטען געפינט מען דאָרט נישט. דאָרטען זענען אויך פערהאַן גאַנץ ווייניג יודישע דאָקטוירים און אַדוואָקאַטען. אין דעם סאַ־לאָניקער אוניווערזיטעט געפינען זיך אין גאַנצען — דריי יודישע סטודענטען. דאָס נעהמט זיך טיילווייז דערפון, וואָס די יודען ווייסען, אַז די פרייע פּראָ־פעסיעס וועלען פאַר זיי סיי ווי זיין פערשלאָסען, אָבער הויפּטזעכליך דערפון, וואָס די זיהן פון יודי־שען מיטעל־קלאַס ציהען ניכער פאָר צו זיין סוחרים איידער פּראָפעסיאָנעלען. אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם פיהלט זיך אַ גרויסער מאַנגעל אין יודישע אינטעלעקטועלע כחות, כאָטש די יוגענט איז אָנ־געשטעקט מיט דער אייראָפּעאישער אָדער בעסער געזאָגט — פראַנצויזישער קולטור.

אין אַ סך זאַכען זענען די סאַלאָניקער יודען ענהליך צו זייערע בולגאַרישע ברידער. דאָס רעליגי־יעזע געפיהל איז ביי זיי נישט שטאַרק אויסגעבילדעט. זיי ווייזען אָבער אַרויס אַ שטאַרק יודיש־נאַציאָנאַלען בעוואוסטזיין, וואָס זיי האָבען צו פערדאַנקען דעם ציוניזם. אַ דאַנק דעם יודיש־נאַציאָנאַלען בעוואוסט־זיין זענען די סאַלאָניקער יודען זעהר גוט אָרגאַניזירט אין פערשידענע קלובען און פעראיינען, וואָס מאַכען מעגליך אַ שטאַרק פּאָליטיש געזעלשאַפטליך לעבען. די שטאַרקסטע אָרגאַניזאַציע אין סאַלאָניקי איז די ציוניסטישע. זי צעהלט זעכצעהן הונדערט מיטגלידער, וואָס 1300 פון זיי זענען אַלגעמיינע ציו־ניסטען, 300 מזרחיסטען און הונדערט רעוויזיאָניס־טען. טראָץ דער גרויסער צאָל יודישע אַרבייטער, וואָס געפינט זיך אין סאַלאָניקי, זענען דאָרט נישט פערהאַן קיין פועלי ציון אָדער וועלכע נישט איז אַנדערע יודיש־נאַציאָנאַלע אַרבייטער פּאַרטיי. און פונקט אַזוי געפינט זיך אויך נישט אין יודישען מיטעל קלאַס קיין אָרגאַניזירטער אַנטי־ציוניזם, כאָטש לעצ־טענס האָבען זיך אָנגעהויבען צו ווייזען ביים יודישען מיטעלקלאַס טענדענצען פון אַסימילאַציע.

פרעמד צו אייראָפּעאישע סאָציאַלע בעשטרע־בונגען, האָט זיך אין גריכענלאַנד ביז אַהער נישט געקאָנט שאַפען קיין סאָציאַליסטישע פּאַרטיי. דער־פאַר אָבער האָבען זיך אָנגעהויבען בעווייזען קאָ־מוניסטישע שטרעמונגען. און די יודישע אַרבייטער פון סאַלאָניקי זענען קאָמוניסטיש געשטימט. ביי די פאַר־לעצטע וואַהלען זענען דורכגעגאַנגען אין סאַ־לאָניקי צוויי יודישע קאָמוניסטישע דעפּוטאַטען. דער רעזולטאַט דערפון איז געווען, אַז די גריכישע רעגירונג צו־זאַמען מיט די איינצעלנע גרויסע קערפּערשאַפטען האָבען אָנגעהויבען צו אידענטיפיצירען דעם קאָמוניזם מיט יודישקייט. פאַר די לעצטע וואַהלען וואָס זענען פאָרגעקומען אין 1928 האָט די גריכישע רעגירונג געשאַפען אַנ'אייגענעם יודישען וואַהל־קרייז אין סאַ־לאָניקי, אין וועלכען עס האָבען קאַנדידירט ציוניסטען און קאָמוניסטען. געזיגט האָט די ציוניסטישע פּאַרטיי און די צוויי פּלעצער אין פּאַרלאַמענט, וואָס זענען פריהער געווען בעזעצט פון קאָמוניסטען זענען איצט בעזעצט פון ציוניסטען.

פאַר דער מלחמה האָבען די סאַלאָניקער יודען גערעדט הויפּטזעכליך שפּאַניאָליש. די גרויסע מאַסע צווישען זיך רעדען אויך איצט שפּאַניאָליש. עס מערקט זיך שוין אָבער אַ שטאַרקע טענדענץ פון רעדען גריכיש. פריהער האָט מען אין סאַלאָניקי געזעהן אויסשליסליך שילדען אויף שפּאַניאָליש מיט דער העברעאישער שריפט. היינט־צו־טאָג זעהט מען מעהר נישט קיין שפּאַניאָלישע שילדען. דאָס נעהמט זיך הויפּטזעכליך דערפון, וואָס די רעגירונג האָט אַרויסגעלייגט גרויסע שטייערען אויף אַלע געשעפטס־מעלדונגען, וואָס ווערען אַרויסגעגעבען אויף נישט־גריכישע שפּראַכען.

די יודען פון סאַלאָניקי האָבען אַ שטאַרק אַנט־וויקעלטע אייגענע פּרעסע. אַ בעפעלקערונג פון זעכציג טויזענד נפשות האַלט אוים נישט ווייניגער פון פערצעהן צייט־שריפטען, פון וועלכע זיבען זענען טעגליכע צייטונגען. די צירקולאַציע פון יעדער צייטונג איז צווישען טויזענד און צוויי טויזענד. דריי פון די טעגליכע צייטונגען ערשיינען אין פראַנצויזיש: פיער, אין דער שפּאַניאָלישער שפּראַך. פון די פראַנצויזישע צייטונגען איז איינע די „ל'איגדעפּערען“ דריי און פערציג יאָהר אַלט. די דאָזיגע צייטונג איז אַ ציו־ניסטישע און איהר שעף־רעדאַקטאָר — איינער פון די איבערגעמאָהנטע צוויי ציוניסטישע דעפּוטאַטען.

אַמאָליגע טערקישע יודען וואָס זענען היינט גריכישע יודען

די געפעהרליכע עלטער פון דער היינטיגער מיידעל

פון מ. גלעבאָוויטש

מיט אַ סך יאָהרען צוריק האָט די דענישע שרייבערין, קאַרין מיכאַעליס, אָנגעשריבען אַ נאָוועלע, „די געפעהרליכע עלטער פון אַ פרוי“. די שרייבערין האָט אַרויסגעבראַכט דעם געדאַנק, אַז ווען אַ פרוי שפּאַנט אַריבער די פערציגער, הויבט זיך ביי איהר אָן די געפעהרליכע עלטער; דאַן דוכט זיך איהר אויס, אַז זי טאָר מעהר נישט פערלירען קיין צייט און מוז אַלץ מעהר און מעהר געניסען פון לעבען, ווייל באַלד־באַלד וועט זי ווערען אַלט און דאָס גאַנצע לעבען איהרס וועט זיין אויסגעשפּילט.

אין יענער צייט האָט מען וועגען דער מיכאַעליס'ס ביכעל אַ סך געשריבען און אַ סך גערעדט. די מיינונג פון אַלע קריטיקער איז געווען, אַז די שרייבערין האָט ווירקליך אָנגעריהרט זעהר אַ וויכטיגען פונקט אין דעם לעבען פון דער פרוי. פרויען אַליין האָבען צוגעגעבען, אַז די אָנגעגעבענע עלטער פון פערציג יאָהר איז ווירקליך די געפעהרליכסטע עלטער אין'ם לעבען פון דער פרוי.

פון יענער צייט אָן זענען שוין אַ סך ענדעררונגען פאָרגעקומען אין לעבען; דער טעמפּאָ איז געוואָרען אַ שנעלערער, די יאָגעניש אַ גרעסערע, און נישט נאָר פליהט מען שוין מיט לופטשיפען איבער ווייטע ימים און לענדער, נאָר מען פליהט אויך מיט די געדאַנקען אין אַזעלכע הויכקייטען, וואָס מען האָט זיך פריהער אפילו אין דער פאַנטאַזיע נישט געקענט פאָרשטעלען.

די פרוי שטעהט נישט אָפּ פון כלל, פערקעהרט, ווען עס קומט אַ נייע צייט, איז זי אַלעמאָל די ערשטע אויפצוכאַפּען דעם נייעם גייסט און די נייע שטימונגען. אין דעם שנעלען, האַסטיגען טעמפּאָ פון דער היינטיגער געזעלשאַפט, אָדער בעסער געזאָגט, פון די נייע געזעלשאַפטליכע שטימונגען און אידעען, שפּאַנט זי פאָראויס, און אַמאָל פערכאַפּט זי גאָר די פיס פאַר די נעזן און שפּאַנט אַריבער די גרענעץ...

נו, האָט מען געקענט האָבען אַ גרונד צו גלויבען, אַז אויב מיט יאָהרען צוריק איז 40 יאָהר געווען די געפעהרליכע עלטער פון אַ פרוי, איז היינט — לאָמיר זאָגען — 30 יאָהר די געפעהרליכע עלטער.

וואָרים ווען מען לעבט שנעלער, לעבט מען זיך אויס נאָך שנעלער...

חייזט זיך אָבער אַרויס, אַז מען האָט געהאַט אַ טעות אין חשבון. און — הערט און שטוינט: די געפעהרליכע עלטער פון דער היינטיגער פרוי איז נייגצעהן יאָהר!

דאָס איז איצטער בעוויזען געוואָרען פון אַ ספּעציעלער אונטערזוכונג, וואָס איז וועגען דעם געמאַכט געוואָרען. די אונטערזוכונג האָט פעסטגעשטעלט אַ פאַקט, וועגען וועלכען מען דאַרף זיך גאַנץ ערנסט פערטראַכטען, ווייל עס איז ווירקליך זעהר טרויעריג: וואָס די עלטער פון נייגצעהן יאָהר איז שוין די געפעהרליכע עלטער ביי דער היינטיגער מיידעל.

אַמאָל האָט מען אויף אַ מיידעל פון 19 יאָהר נאָך געקוקט, ווי אויף אַ קינד, עס האָט געהייסען, אַז זי הויבט ערשט אָן צו לעבען אויף דער וועלט, אַז זי הויבט זיך ערשט אָן צו ענטוויקלען קערפּערליך און גייסטיג, און אַז עס שטעהט איהר ערשט פאַר דער גלאַנץ פון לעבען.

עס האָט געהייסען, אַז זי שטעהט ערשט אויף דער שוועל פון אַ לעבען, וואָס וועט איהר ברענגען אַ סך פערגעניגענס און נישט מעהר ענטויישונגען. עס איז געווען אַ פאַקט, אַז אַ מיידעל פון נייגצעהן יאָהר קוקט נאָך אויף דער וועלט דורך ראָזע ברילען און זעהט אַלץ אין אַ שעהן ליכט.

היינט אָבער איז שוין אַנדערש.

דער שנעלער טעמפּ פון דעם נייעם לעבען האָט אַריינגעשלעפּט די יונגוואַרג אין אַזאַ קאַראַהאָד, אַז נאָך איידער זיי קוקען זיך אַרום, נאָך איידער זיי בעוויזען צו געניסען ווי ס'בעדאַרף צו זיין פון די אַלע נאַשערייען אין לעבען, ווערען זיי שוין אין גייסט אַלטע לייט און זיי האָבען זיך שוין אַזוי פיל ענטוישט, אַז זיי קוקען שוין אויף דער וועלט מיט גאָר אַנדערע אויגען און בעציהען זיך שוין צו אַלעם אַזוי ווי איינער וואָס גיט אַ מאַך מיט דער האַנד און זאָגט:

— עס, זאָל זיין וואָס ס'וועט זיין, מיר איז שוין אַלץ איינס!...

אומעטום געפינט מען איצט אַזעלכע מיידלעך, וואָס זענען שטענדיג אונטער'ן איינדרוק, אַז אויב זיי וועלען איצט נישט געניסען פון די אַלע פערגעניגענס, וועלכע רייצען און לאָקען ווי אַ כשוף, וועלען זיי שוין פון דעם קיינמאָל נישט געניסען.

יאָגט מען זיך ווי די פער'סם'טע מייז אין טאַנץ־זאַלען און אין נאַכט־לאָקאַלען; פערפיהרט מען אַלע מאָל אַ „ליבע“ מיט אַן אַנדערען, כאָטש ביי זיך אין האַרצען ווייסט מען, אַז מען האָט איהם גאָר נישט ליב; מען נאַרט זיך און מען נאַרט דעם „געליבטען“, ווייל דאָס איינציגע וואָס מען איז אויסען מיט דער כלומר'שטיגער „ליבע“ איז — לעבען אַ גוטען טאָג און האָבען לעבען זיך איינעם, וואָס זאָל בעצאָהלען פאַר די אַלע פערגעניגענס אין די רעסטאָראַנען און אין די טעאַטערס.

אַמאָל, ווען אַ מיידעל איז אַרומגעגאַנגען מיט אַ יונגען מאַן, האָט זי אין זינען געהאַט אַ תכלית — חתונה האָבען מיט איהם.

די היינטיגע מיידעל אָבער טראַכט גאָר נישט אין אָנפאַנג וועגען אַזאַ תכלית. פערקעהרט, מעהר צוגעלאָזען און מעהר פריי איז זי גאָר צו דעם יונגען מאַן, ביז ווען זי רעכנט דוקא נישט חתונה צו האָבען...

פאַר איהם שפּילט זי די ראָל פון דער שטילער, צוריקגעצויגענער, איינגעהאַלטענער און בעשיידענער מיידעל...

און מיט דעם וואָס זי געהט אַרום צוליב וואוילטאָג, צוליב פערגעניגען, פיהרט זי זיך אויף איינגאַנצען אַנדערש...

דערצעהלען טאַקע היינט יונגע לייט פאַלען, וואָס רופען אַרויס אַ ווידערגעפיהל:

אַ יונג מיידעל פערבּרענגט אַן אָוונט מיט אַ יונגען מאַן אין זיין צימער, קושט זיך מיט איהם, האַלזט זיך מיט איהם און טוט אַלץ וואָס מען טאָר נישט, און דערנאָך טעלעפאָנירט זי איהר חתן און רעדט צו איהם צוקערדיגע [illegible]; און דערביי דערצעהלט זי איהם אַ געשיכטע, אַז זי האָט נאָר וואָס געכאַפּט אַ דרעמעל און אַז אַזוי שנעל ווי זי האָט נאָר די אויגען געעפענט, איז דער ערשטער געדאַנק איהרער געווען — ער...

און מיט דער גאַנצער פאַלשקייט וואָס איז אַמאָל געווען כאַראַקטעריסטיש בלויז פאַר געניטע אויסגעלאַסענע פרויען, וועלכע זענען פערדראָסען דורך און דורך, רעדט זי אויפ'ן טעלעפאָן צו איהר חתן זיסע און האָניגזיסע רייד, פרעגט איהם צי ער בענקט נאָך איהר, צי ער טרוימט וועגען איהר; זי פערזיכערט איהם, אַז ער געהט איהר נישט אַרויס פון זינען אפילו קיין איין מאָמענט און ענדיגט דעם געשפּרעך, זאָגט זי איהם, אַז ער זאָל רעדען גוטס וועגען איהר... און באַלד נאָכדעם קושט זי זיך מיט דעם „געליבטען“, וועלכער האָט בעצאָהלט פאַר דעם מיטאָג, וואָס זי האָט גענאָסען און פאַר דער טעאַטער־פאָרשטעלונג, וואָס זי האָט געזעהן.

אַזעלכע מיידלעך געפינט מען היינטיגע צייטען אַ סך, זעהר אַ סך, און דוקא אין אַמעריקע, אויף וועלכע מען קען נישט אָנטייטלען מיט'ן פינגער און איהם פערעכענען צו אַ געוויסער קאַטעגאָריע....

אַ גרויסער דענקער, וועלכער האָט אין די יונגע יאָהרען געהאַט אַ סך ערפאַהרונגען מיט פרויען, האָט אַמאָל געזאָגט, אַז איבער דעם וואָס פרויען זענען זעהר עמפּפינדליך זענען זיי בעסער פאַר די מענער אין די צייטען ווען די געזעלשאַפט איז אַ גוטע, און ערגער פאַר די מענער אין די צייטען ווען די געזעלשאַפט איז אַ שלעכטע...

די היינטיגע צייט צייכענט זיך נישט אַזוי שטאַרק אויס מיט מעשים טובים, מיט טוגענד. די „מאָראַל“ איז איצטער אַ לייכטע, מענשען ערלויבען זיך איצטער אַזעלכע זאַכען, וואָס מען האָט זיך פריהער נישט ערלויבט; גרעניצען זענען אָפּגעווישט געוואָרען נישט נאָר אויף דער לאַנדקאַרטע, נאָר אויך אין די בעגריפען, וואָס מען האָט אַמאָל געהאַט; מענשען האָבען פון זיך אַרונטערגעוואָרפען גאַנצע בערג, וואָס זיי האָבען פריהער אויף זיך געטראָגען; מען האָט איבערגעשעצט אַ סך זאַכען, וואָס זענען פריהער געווען הייליג; מען איז געוואָרען נישט נאָר פריי, נאָר אויך נישט ווייניג הפקר'דיג...

האָט די עמפּפינדליכע פרוי אָנגעכאַפּט דעם גייסט פון דער נייער צייט מיט גרויס פלייס און איבערגעטריבענער גייציגקייט און זי האָט זיך אַוועקגעלאָזט אויף אַזעלכע וועגען, וואָס זענען זעהר גליטשיג...

און עס איז אפשר מאָדנע!

אין אַ צייט ווען פרויען האָבען אַזוי בריה'ש אויסגעמאַנעווערירט, אַז אפילו די עלטערע זאָלען אויסזעהן שעהן און יונג, האָבען זיי אַריינגעכאַפּט אין אַזאַ קאַראַהאָד, אַז די יונגע זענען גאָר אַלט...

אויב נישט אַלט אין יאָהרען, איז אין ערפאַהרונג.

און נישט נאָר אין ערפאַהרונג, נאָר אויך אין ענטוויקלונג.

און עס איז דערגאַנגען אַזוי ווייט, אַז נייגצעהן יאָהר איז שוין אַ געפעהרליכע עלטער פאַר אַ יונגער מיידעל!

אַז פרויען זאָלען אַרויס פון די גרעניצען צופיל — דאָס איז שוין קיין נייעס נישט.

אין דער געשיכטע זענען בעקאַנט אַ סך צייטען, ווען פרויען האָבען זיך אַ כאַפּ געטון פאַר דעם גייסט פון דער נייער צייט מיט צופיל ברען און צופיל התמדה. אַזוי איז געווען אין פראַנקרייך אין דער צייט פון דער גרויסער פראַנצויזישער רעוואָלוציע, אַזוי איז אויך געווען אין רוסלאַנד אין די זעכציגער יאָהרען, אויך אין 1905, אין די בעריהמטע „פרייהייטס טעג“. אַלע מאָל, ווען די מאָראַל ווערט אַביסעל אַ לייכטערע, מאַכען זי די פרויען נאָך לייכטער; אָבער נאָכדעם קומט אַלע מאָל אַן אַנדערע צייט, ווייל דער יונגערער דור, וואָס וואַקסט אונטער זעהט, אַז דער פריהערדיגער דור האָט זיך אַליין קיין גוטס נישט געטון...

דאַן ווערט מען ווירקליך איינגעהאַלטענער, סאָלידער און סטאַטעטשנער.

אַן'איבערגאַנגס־צייט מוז האָבען נישט נאָר איהרע גוטע, נאָר אויך איהרע שלעכטע זייטען. און די היינטיגע צייט, אין וועלכער מיר לעבען, איז אַן'איבערגאַנגס־צייט.

שפּעטער וועט זיכער זיין אַנדערש און מען וועט נאָך אַמאָל קומען צו דער צייט ווען די געפעהרליכע עלטער פון אַ פרוי וועט זיין נישט נייגצעהן יאָהר, נאָר טאַקע ווידער פערציג.

דאָס וועט זיין נאָרמאַל און נאַטירליך.

ווילט איהר!!!

זיך אַסעקורירען אויף לעבען, פייער, גנבה, זעהר גוטע בעקוועמע פאַר אייך בעדינגונגען

קלינגט תיכף אָן

טעלעפאָן 12-50

אין דער פערזיכערונגס־ביוראָ פון

מרדכי חיים רומקאָווסקי

105 קילינסקיעגאָ 105

איהר וועט זאָפאָרט בעזוכט ווערען, רעעל און פינקטליך בעהאַנדעלט ווערען.

פערזוימט נישט!!

טיכטיגע אַגענטען קאָנען זיך מעלדען.

גאָלדענע גליקען

(ראָמאַן)

(93

מילפאָרד האָט אַ ווילע געשוויגען, ווי בעמיהענדיג זיך נאָכצוקאָנצענטרירען דעם [illegible] זכרון.

— אין יענער נאַכט, ווען ביי דעם לאָרד מענגאַט איז געווען דער באַל... אין דער נאַכט פון מאָרד. מיסטער בערמאַן איז אַוועק פון דערהיים אַנ'ערך האַלב עלף אַ זייגער, און ס'איז נישט אַריבער קיין גאַנצע פערטעל שעה, ווי עפּעס אַ יונגעל האָט מיר געבראַכט אַ צעטעלע. דאָס צעטעלע איז געווען געשריבען מיט'ן כתב פון'ם באַלעבאָס, הער ריכטער, און ער האָט מיך געבעטען, איך זאָל תיכף נעהמען אַ טאַקסובקע און צופאָהרען צו איהם אויף אַנ'אָנגעגעבענעם אַדרעס. איך האָב נישט געוואוסט, וואָס איך האָב דאָ צו טראַכטען, ווייל איך האָב דאָך אַליין געזעהן, אַז דער מיסטער נאַטאַן איז אַוועק אַרויס פון שטוב, און דאָס הייסט, אַז ער האָט נאָך בשום אופן נישט געקאָנט אָנקומען אַהין, וואו דער אַדרעס איז געווען אָנגעגעבען. דעם באַלעבאָס'ס כתב האָב איך אָבער גוט געקענט, אין דער ריכטיגקייט פון דער אונטערשריפט האָב איך נישט געצווייפעלט, און נישט פאָלגען זיך זיין רוף האָב איך נישט געהאַט דאָס רעכט. איך האָב נאָכגעקוקט אין פּלאַן פון דער שטאָט, וואו עס געפינט זיך דאָס אָרט, וואו דער באַלעבאָס הייסט מיך פאָהרען, און דערנאָך געהייסען אַ שאָפער, ער זאָל מיך אַהינצו אָפּפיהרען. דאָס איז געווען אַ געמיינער קוואַרטאַל, הער ריכטער, ביים סאַמע ברעג טייך, און דאָרט וואוינען מעהר אויסלענדער, ווי ענגלענדער. דער נומער וואו אויף דער גאַס האָט מיט זיך פאָרגעשטעלט אַנ'אַכסניא פון מעבלירטע צימערען פאַר מאַטראָסען. איך האָב דאָרט געפונען מיין באַלעבאָס... ער האָט אָנגעשריבען אונטער וואָס פאַר אַ נאָמען איך דאַרף איהם פרעגען... אָבער לכתחילה האָב איך איהם אפילו קוים דערקענט. שטענדיג פלעגט ער שטאַרק אַכטונג געבען אויף זיין אויסערליכקייט, הער ריכטער, אָבער אין יענער נאַכט איז ער געווען נישט ראַזירט, שמוציג אָנגעטון אין אַ גראָבען מאַטראָסען־אַנצוג... ער האָט מיך אַריינגעפיהרט אין אַ קליין צימערל, אַנ'אמת'ע קויהלען־קאַמער, הער ריכטער, צוגעשלאָסען הינטער זיך די טיר און צוגערוקט צו איהר אַ בעט מיט אַזאַ מינע, פונקט אַ טויט־שרעק וואָלט איהם פערפאָלגט.

אין געריכטס־זאַל איז געשטאַנען אַ געשפּאַנטע שטילקייט.

פונ'ם ריכטער אָנהויבענדיג, ביז'ן פּאָליציאַנט, וואָס האָט דיושורירט ביי דער הויפּט־טיר אין צווייטען עק זאַל — אַלץ איז פערוואַנדעלט געוואָרען אין איין אָנגעשטרענגט אויער אַ וואָרט נישט צו פערלירען.

אַלעמענס בליקען זענען געווען קאָנצענטרירט אויף איין פונקט — אויף מילפאָרד'ס פּנים.

זיין פּראָסטע מאָנאָטאָנע מאַניער פון רעדען האָט נאָך פערשטאַרקט דעם איינדרוק.

— ערשט דאַן האָט איהר פערשטאַנען, אַז ער און בערמאַן זענען אַנדערע מענשען? — האָט איהם דער ריכטער איבערגעשלאָגען.

מילפאָרד האָט זיך אומרעצירירט אַ רייב געטון דעם שטערען.

— איך ווייס נישט, הער ריכטער. איך בין געווען אַזוי צעטומעלט, אַז ס'איז מיר, בנאמנות, שווער צו זאָגען, וואָס איך האָב דאַן געטראַכט. איך בין געשטאַנען פאַר מיין באַלעבאָס, געקוקט אויף איהם און נישט געקאָנט אַ וואָרט אַרויסרעדען, אויב איך דערמאָן זיך אין מיין לאַגע דעמאָלט האָט זיך מיר אויסגעוויזען, אַז איך שלאָף, און איך זעה דאָס אַלץ אין חלום.

— וואָס האָט ער אייך געזאָגט?

— ער האָט זיך מיר געהייסען זעצען אויף דער בעט, הער ריכטער. דערנאָך האָט ער אָנגעהויבען צו רעדען רוהיג און געלאַסען, ער האָט מיר געזאָגט, אַז ער איז פראַנק. פון דעם, וואָס ער האָט מיר דערצעהלט, האָב איך פערשטאַנען, אַז ער האָט נאָך יונגערהייט פערלאָזט ענגלאַנד און אין סאַן־לוקאַ האָבען אַלע געמיינט, אַז ער איז געבוירען אין דרום־אַמעריקאַ. ער איז ענטלאָפען פון שלאָס פאַר דער שרפה, און געמיינט אַז קיינער האָט איהם נישט בעמערקט, ווען איך האָב געדינט אַלס לאַקיי ביי דער שיפס־געזעלשאַפט „בליין סטאַר לאַין“, הער ריכטער, האָב איך, פערשטעהט זיך, נישט איין מאָל געהערט, אויף וואָס פאַר אַנ'אופן פראַנק איז געוואָרען פּרעזידענט, און איך האָב גאָרנישט געצווייפעלט, אַז עס וואָלטען זיך געפונען הונדערטער מענשען, וואָס וואָלטען גרייט געווען צו שטעכען איהם מיט אַ קינזשאַל, ווען זיי ווייסען, אַז ער האָט זיך געראַטעוועט און ער לעבט. אין דעם האָט זיך עס טאַקי געהאַנדעלט, הער ריכטער. איך ווייס נישט, ווי־אַזוי, נאָר עס איז בעקאַנט געוואָרען, אַז ער איז אַרויס גאַנץ פון דער שרפה און נישט אומגעקומען, און די גאַנצע בעפעלקערונג פון סאַן־לוקאַ האָט זיך גענומען צו זוכען דעם פערשוואונדענעם פּרעזידענט... קיין פּחדן איז ער נישט געווען... וואָרום, ווען ער וואָלט געוועזט זיין אַ פּחדן, וואָלט ער דאָך קיין פּרעזידענט נישט געווען, וואָלט זיך נישט אַרונטערגעוואָרפען אין ים, כדי צו ראַטעווען מיך... ער האָט אָבער גוט פערשטאַנען ס'אַזאַ געפאַהר עס דראָהט איהם, אויב ער וועט בלייבען אין לאָנדאָן. מען האָט איהם פערפאָלגט שריט אויף טריט עפּיס מיטגלידער פון אַ געהיימער געזעלשאַפט, און זיי האָבען איהם שוין עטליכע מאָל שיער געהאַט געכאַפּט... איטליכע רגע האָט ער געוואַרט אויף אַ נייעם אָנפאַל...

מילפאָרד איז ענטשווינען געוואָרען און ווידער צוגעטראָגען מיט דער ציטערדיגער האַנד דאָס גלאָז וואַסער צום מויל.

איך האָב היינטערוויילעכץ אַ קוק געטון אויף מאָריס'ן.

די אויגען זיינע זענען מיט אומרוהיגקייט און פערדרוס געווען צוגעשמידט צו דער עדות־באַנק.

איך האָב דערפיהלט אַנ'אַנגענעהמע סאַטיספאַקציע.

חייזט אויס אַז נישט איך אַליין אין זאַל האָב מיט דער גרעסטער שפּאַנונג געוואַרט אויף דעם, וואָס מילפאָרד וועט ווייטער דערצעהלען.

— דערצעהלט ווייטער, ביטע! — האָט דער ריכטער געזאָגט.

— אָט אַ דאַן, הער ריכטער, האָט ער זיך גאַנץ צופעליג געטראָפען מיט דעם הער בערמאַן. עס איז געווען אין יענער נאַכט, ווען ער איז אַוועקגעפאָהרען אויף דער טאַקסובקע, הער ריכטער. ער האָט אונטערגעשריבען עפּעס פאַפּירען ביי זיין נאָטאַר, און איז צוריק געגאַנגען מיטען ברעג טייך. פּלוצים האָט ער בעמערקט דעם מיסטער בערמאַן, וועלכער איז געשטאַנען אויף דער בריק און געקוקט אין טייך. איהם האָט זיך תיכף געוואָרפען אין די אויגען די אומגעהייערע עהנליכקייט פון זיי ביידען, און ס'איז איהם גלייך איינגעפאַלען, אַז די דאָזיגע עהנליכקייט קאָן איהם בייהילפיג זיין ביים ענטלויפען פון לאָנדאָן, איהם האָט זיך אויסגעוויזען, אַז דאָס שיקט איהם צו אַזאַ מעגליכקייט דער צופאַל אַליין, איז ער צוגעגאַנגען צום מיסטער בערמאַן און פערפיהרט מיט איהם אַ געשפּרעך.

ווידער בין איך אויף אַ וויילע דער צענטער פון דעם פּובליקומס אויפמערקזאַמקייט.

די קעפּ פון די צוהערער האָבען זיך אַ קעהר געטון אין מיין זייט, און צוויי אָדער דריי דאַמען האָבען זיך אויפגעהויבען פון זייערע ערטער, און אָהן שום קונצען אָנגעשטעלט אויף מיר זייערע לאָרנעטקעס.

דאָס איז געווען נישט פון די געשמאַקע זאַכען...

איך האָב דעריבער אַריינגעשטעקט די הענד אין די הויזען־טאַשען, און זיך בעמיהט מיט כל הכוחות זיך צו בעהערשען.

— ער האָט איינגעלאַדענט דעם מיסטער בערמאַן אויף אַ אָווענדבּרויט אין דעם רעסטאָראַן „מילאַן“, — האָט מילפאָרד פאָרטגעזעצט — דער הער נאַטאַן האָט מיר געזאָגט, אַז זיי האָבען געגעסען אין אַ בעזונדערען קאַבינעט. איך מיין, אַז דער מעטרדאָטעל פונ'ם רעסטאָראַן קאָן בעשטעטיגען, צי ס'איז געווען ריכטיג אַזוי, הער ריכטער.

דער ריכטער האָט אַ שאָקעל געטון מיט'ן קאָפּ.

(פאָרזעצונג קומט)

דער קונדרס

הומאר — צוזאמענגעשטעלט דורך א. שארפצינגעל — סאטירע

פאליטיק פון דער וואך

האבען מיר א ציוניסטישען קאנגרעס.

די גאנצע וועלט־פאליטיק האט זיך אפגערוקט אין א זייט און ארויסגעלאזען א'יף דער וועלט־ארענע — דעם קאנגרעס.

וואס דארף מען מעהר, אז אפילו די מלחמה אויפ'ן וויטען מזרח צווישען די סאוויעטען און כינע, האט זיך אפגעשטעלט, ווי נאר מען האט געעפענט דעם ציוניסטישען קאנגרעס אין ציריך.

אין די ניט אינפארמירטע פאליטישע קרייזען שמועסט מען, אז פואנקארעס קראנק און דימיסיע האט אויך עפעס א צוטשעפעניש מיט'ן קאנגרעס.

אנדערע פאליטיקער געהען נאך ווייטער און זאגען, אז אמעריקאס פראיעקט צו בעגרעניצען די בעוואפנונג אויפ'ן ים, איז א ווינק צו ווייצמאנען ער זאל ווערען אביסעל ווייכער צו אמעריקא.

באלדווין זאל זיך האבען בעצייטענס אפגע־פראגען פון דער ענגלישער רעגירונג, מורא האבענ־דיג צו הערען ביטערע ווערטער פון זשאבאטינסקי'ן אויפ'ן קאנגרעס.

מאקדאנאלד זאל האבען ערקלערט, אז נאך סאקאלאווס רעדע, האט ער שוין דער וועלט גאר־נישט וואס צו זאגען.

אויף דער „קונדרס" קאן איצט נישט רעדען וועגען דער וועלט־פאליטיק צוליב'ן ציוניסטישען קאנ־גרעס אין ציריך.

עצות
(פאר די הייסע טעג).

ליבט פאוואליע
און צו ביסלעך:
הייבט — א ביסעל,
פארגעסן — נאך;
און, אויב מעגליך,
נישט פערליבט זיך
מעהר ווי איין מאל
יעדע וואך

ליבט בלויז דעמאלט
ווען ס'איז קיהל,
אין אויך דעמאלט —
מיט א טאלק;
ליבט פאוואליע,
ווי מ'ליבט א
פארן, א פאטער־
לאנד, א פאלק

פערביטען די גילדענס

א כעלמער יונגעל האט מע זגעגעבען צוויי פלאשען און צוויי גילדענס און געבעטען קויפען פאר א גילדען בוימעל און פאר א גילדען נאפט.

אין א ווייל ארום קומט דאס יונגעל א פער־וויינטער צוריק מיט לעדיגע פלאשען.

— וואס איז? ד והאסט פערלוירען דאס געלד?

— ניין...

— וואס דען?

— כ'האב צעמישט די גילדענס... ווייס איך נישט, וועלכער ס'איז אויף בוימעל, און וועלכער — אויף נאפט...

פון אויסלענדישען מארס
איבערגעזעצטער הומאר פון אויסלענדישען זשורנאל

א גוטער ענטפער

— ראזע, וואס וואלסטו געזאגט, ווען איך זאל ביי דיר גנב'ענען א קוש?

— איך וואלט געזאגט דאס זעלבע וואס מ'זאגט אויף איינעם וואס האט א שאנס צו גנב'ענען הונ־דערט דאלאר און גנב'ט נאר א דאלאר.

א דאקטאר

— איך האב א פריינד א דאקטאר, וואס קיין איין פאציענט בעקלאגט זיך נישט אויף איהם.

— אזא גוטער איז ער?

— ווייס איך וואס, ער איז א פערד־דאקטאר...

ער איז נישט קיין נביא

— ווען קריג איך די רעכט?

— ווען גאט וועט געבען.

— ווען וועט גאט געבען?

— איך בין עפעס א נביא?

גליקליך מאכען

כלה (צו איהר חתן): — מיין טייערער, ווי קען איך דיך גליקליך מאכען?

חתן: — בעט דיין טאטען, אז ער זאל מיר געבען א גרויסען נדן...

ער איז נישט ווי זי

שווינער: — איך וואלט וועלען, אז נאך מיין טויט זאלסטו נאך מיר קדיש זאגען. דערפאר וועל איך דיר אפשרייבען מיין טויזענד־דאלארדיגע פאליסע.

איידעם: — יא, שווינער, איך וועל עס טון מיט פערגעניגען, אבער מאכט עס בעצייטענס, ווייל איצט שטרייק איך, האב איך צייט צו געהען אין שוהל אריין.

בין איך א ספארטסמאן

בין איך א ספארטסמען געווא־ען,
בנאמנות, עהרען־ווארט —
ס'איז מיין לעבען איצט נישט אנדערש,
ווי א לעבעדיגער ספארט...

הויבט נאך אן דער טאג צו טאגען,
מאכט זיך א גימנאסטיק —
און פון אלע זייטען קומט מען:
— פאניע־לעבען... הראשי דאי!

דאי — דאס ווייב, און דאי די קינדער,
דאי — דער ווירט, און דער בעל־חוב,
דאי — דער בייזער עקזעקוטאר —
א גניבה און א גזלות.

דאי! מען הערט נישט אויף צו שרייען!
כ'ווער בעפאלען אהן א שיעור —
ס'ווערט מיר שיער דער קאפ געשוואלען,
אוי און ווי איז נעבעך מיר...

פרעגט קיין שאלות נישט, רבותי,
אז איך האלט עס איבער — אוי!
בין איך שטארקער פון א פאשאר,
און פון כארש ימח שמו!

כ'־וויף, איך ווארף מיט די ידים,
כ'יאג זיך, ווי א מדבר־ווינט...
כ'פטר אפ אי דא אי דארטען —
אבי גיכער... שנעל... געשווינט...

דאי... דער טייטש איז דאך „דיינו"...
(אין די אויגען איז מיר שווארץ)
כ'קאן איהן — זאג איך — איצטער נעבען
דאס ק־חת... כ'ביטער האר...

כ'קאן איהן — זאג איך — דאס רב עית
אויף א צולאג געבען אויך.
דאס איז איצט מיין גאנץ פערמעגען,
וואס אוו ק איז מיט'ן רויך...

און טאג־איין טאג־אויס אזוי דאך
פראווע א ך ־אך חובות־ספארט...
כ'־בין, אז אויף אן'אלימפיאדע
שלאג־ן וועל איך דעם רעקארד...

כ'וו־ל זיי ווייזען אט די פריצים,
וואס עס הייסט צו זיין אין קלעם,
און ווי יודען אויף אן'אמת
גייען אויף „קידוש השם"...

יאקעל בן פלעקעל

דיקער יוד (צום דארען): וואוהין איילסטו זיך?
דארער יוד: איך לויף צום ציוניסטישען קאנגרעס. אפשר... אפשר וועט זיך דארט מאכען עפיס צו פערדינען.

נישט קיין ליגענד, נאר א חלום

עס האט זיך מיר געחלום'ט: צוויי לעבעדיגע מתים האבען זיך געגלי'טשט אויף א מילכיגען לונג־און לעבער. האב איך געמאכט א געוואלד:

— ס'איז דאך טריפה! האבען זיי געכאפט א מעסער און מיך געוואלט שיסען. בין איך ארויף אויף א קאזע און געפאהרען דריי מייל צו פיס.

בין איך אריינגעקומען אין א גאנץ גרויס הויז, וואו כ'האב קוים געקענט אריין. דארט איז געזעסען אן'אלטער יוד, א זקן, וועמען ס'האט נאך געפעהלט 12 יאהר צו דער בר מצוה. דער יוד האט גראד געגעסען א געבראטענעם אינדיק, האט ער געכאפט א גאפעל און מיך געוואלט שיסען.

בין איך אריין אין א זעהר געדיכטען וואלד; דער וואלד איז געווען א'זוי געדיכט, אז פון איין בוים צום צווייטען איז געווען א קילאמעטער.

פון דעם קופקעלע יודען, וואס איך האב אין וואלד נישט בעגעגענט, האב איך זיך דערוואוסט, אז אין הימעל איז א יריד. האב איך מיר פון בוים געמאכט א שטריק און בין ארויף אין הימעל אריין. פון אויבען איז דער שטריק געווען צו קורץ, האב איך אפגעשניטען פון אונטען און צוגעשטיקעוועט אויבען.

פון הימעל האט מען מיך אראפגעווארפען, בין איך אריינגעפאלען אין א בינטעל היי און האב נישט געקענט ארויס. בין איך געלאפען נאך אכט געוונדרע פויערים זיי זאלען מיך ארויסשלעפען; קיין פויערים האב איך נישט געפינען און איך ליג נאך ביז הייגט...

(נאכדערצעהלט פון ישראל נטע שימשע).

א גליק וואס ער איז א שוסטער

א כעלמער שוסטער האט אמאל דערצעהלט:

ווען איך בין געווען א קליין יונגעל און מיינע עלטערן האבען בעשלאסען מיר צו מאכען פאר א בעל־מלאכה, האט זיך אנגעהויבען א קריג צווישען מיינע טאטע־מאמע. דער טאטע האט מיך געוואלט אפגע־בען צו א שוסטער און דער מאמען איז דווקא גע־פעלען געווארען א שניידער. נאר סוף כל סוף האט דער טאטע אויסגעפיהרט און איך בין געווארען א שוסטער. און דאס איז געווען מיין גליק. ווען די מאמע וואלט חלילה אויסגעפיהרט און איך וואלט געווארען א שניידער — וואלט איך היינט געשטראָ־בען מיט מיין ווייבער און קינדער פון הונגער.

— פון וואנען איז דאס געדרונגען? — האבען איהם אלע איבערגעפרעגט.

— וואס הייסט פון וואנען? — האט דער שוסטער אויסגעשריען — אט האב איך דאך א סימן: איך בין שוין 30 יאהר א שוסטער, און עס האט נאך דורך דער גאנצער צייט קיינמאל נישט געטראפען, עס זאל מיר עמיצער ברענגען אויפנעהען א מלבוש.

ביים דאקטאר

פאציענטקע: עס איז דאך שרעקליך ווי טייער איהר רעכענט מיר פאר אייער בעהאנדלונג.

דאקטאר: איהר מוזט אבער נעהמען אין אנ־בעטראכט, אז מיט דעם וואס איך האב אייך גע־מאכט א זאלץ־איינשפריצונג, האב איך אייך גע־ראטעוועט אייער לעבען.

פאציענטקע: אבער פון ווען אן איז עס גע־ווארען אזא יקרות אויף זאלץ?...

אנ'אמת'ע קונסט־בילד

דער שילער, האט זיין לעהרער געגעבען א בלאנק שטיק פאפיר און צו איהם געזאגט:

— איהר זעהט דאס בילד וואס איך האב דא געמאלען?

— וואס שטעלט דען דאס בילד פאר? — האט דער לעהרער ערשטוינט געפרעגט.

— ווי די יודען זענען אריבער דעם ים־סוף — ענטפערט בעני.

— אבער וואו האסט דעם ים? — פרעגט דער לעהרער.

— דער ים איז דאך אנטלאפען (הים ראה וינס) — ענטפערט דער שילער.

— נו, און וואו זענען די יודען? — פרעגט ווייטער דער לעהרער.

— די יודען זענען דאך שוין אריבער דעם ים.

— און וואו זענען די מצרים? — פרעגט צו־לעצט דער לעהרער.

— הערסטו! — מאכט דער שילער — די מצריים זענען דאך נאך נישט אנגעקומען!...

א קלוגער יונגעל

די מוטער האט איהר 8־יעהריגען סעמי'ן גע־געבען צוויי מאראנצען און האט איהם דערביי גע־זאגט:

— אט די מאראנץ זאלסט איצט עסען, און די צווייטע זאלסט בעהאלטען אויף מארגען.

דער יונגעל האט אויפגעגעסען איין מאראנץ און האט באלד נאכדעם זיך גענומען שיילען די צווייטע.

רופט זיך אן די מוטער:

— ס'טייטש, איך האב דאך דיר געהייסען בעה־אלטען דעם צווייטען מאראנץ אויף מארגען.

— יא! אבער איך האב געמאכט א טעות און האב די צווייטע מאראנץ פריהער אויפגעגעסען און די וואס איך שייל איצט אפ האסטו דאך מיר אליין געהייסען היינט אויפעסען...

דער גרעסטער נאר

דריי זענען נאראנים: א כעלעמער, א חזן און אנ'אינדיק. היינט שטעלט זיך פאר, וואס פאר א נאר עס איז דעם כעלמערמער חזנ'ס אינדיק.

ווי אזוי דערקענט מען?

מען האט געפרעגט ביי א כעלמער:

— ווי אזוי דערקענט מען אין וואסער א קאטשער און א קאטשקע?

האט דער כעלמער אזוי געענטפערט:

מען נעמט ברויט, מען מאכט דערפון קליינע קייקעלעך און מען ווארפט עס אין טייך אריין ביים ברעג. שווימט ער צו און כאפט, איז עס א קאטשער, שווימט זי צ ואון כאפט, איז עס א קאטשקע.

שפאס פון פאמיליען־ווינקעל

אנ'איינבערענערקע

פרוי: — בערעכען נאר, מיין מאן, וויפיל געלד איך ברענג דיר איין: אין טעאטער געה איך מיט פרעמדע מענער און אין רעסטאראנט, דאס גלייכען.

מאן: — ד ובדענגסט מיר גארנישט איין, איך גיב דאס געלד אויס אויף א פרעמדער פרוי.

צווישען חבר טעם

— איך וואלט בשום אופן נישט איינגעגאנגען חתונה צו האבען מיט א נארישען בחור.

— דו וועסט סאי־ווי אזא בחור נישט קריגען. די נאראנים האבען אלעמאל מזל...

אריינגעזאגט

— הערסט, דער יונגערמאן וואס האט זיך מיר ערקלערט אין ליבע, האט מיר געזאגט, אז איך בין די שעהנסטע און קליגסטע אין דער וועלט.

— נו, און דו ווילסט זיך פערבינדען מיט א־זא מאן, וואס האט שוין בעצייטענס אנגעהויבען דיר זאגען ליגענס?...

טאקע א חוצפה

מארים — איך האב געהערט, באריס, אז דו האלסט ביים פערלאבט ווערען. איז דאס אמת?

באריס — עס האט טאקע שיער ניטש געהאל־טען דערביי. ווען נישט די אלטע, וואס האט געוואלט ווערען מיין שוויגער. ס'איז א חוצפה פון א יודענע, זי איז אוועק צו דער באלעבאסטע, וואו איך וואוין, און האט ביי איהר אויסגעפארשט יעדעם פיצעלע וועגען מיר.

מארים — און דערפאר האסטו דעם שידוך אויפגעגעבען?

באריס — דערפאר האט די אלטע דעם שידוך צונישט געמאכט.

מארד און זעלבסטמארד

בלוטיגע ליבע-טראגעדיע האט זיך נעכטן ביינאכט אפגעשפילט אויף גדאנסקא גאס

„איך קאן אהן דיר נישט לעבען"! — שרייט אויס דער פערליבטער

באלעסלאוו שיסט זיין געליבטע העלענא און אויך זיך אליין

צוויי קרבנות פון א געשטערטער ליבע

(2) נעכטען ביינאכט האט זיך אויף גראנסקא גאס אפגעשפילט א שוידערליך-בלוטיגע ליבע-טראגעדיע.

ארום 12 א זייגער ביינאכט האבען זיך אויף גראנסקא 176 דערהערט איינינע רעוואלווער-שאסען. אויף דער שיסעריי זענען זיך צונויפגעלאפען די ארבייטער, וועלכע זענען גראד געגאנגען פון פאבריק. פאר זייערע אויגען האט זיך דאן פארגעשטעלט א שוידערליך בילד:

אויפ'ן טראטואר איז געלעגען א יונגערמאן און נישט ווייט פון איהם — א מיידעל, אין א קאלוזשע בלוט. אין א גוסס'דיגען צושטאנד. באלד האט זיך ארויסגעשטעלט, אז עס איז פארגעקומען א מארד און זעלבסטמארד אויפ'ן ראמאנטישען באדען.

ווען די ארויסגערופענע פאגאטאוויע איז אנגעקומען זענען ביידע שוין געווען טויט.

די אלארמירטע פאליציי האט נאך א קורצער אויספארשונג פעסטגעשטעלט, אז די טראגישאומגעקומענע זענען: דער 25-יעהריגער באלעסלאוו אראמטשיק פון אנדזשעיא 13 און די 25-יעהריגע העלענא קאספשאק פון 6. שערפיען 28.

דאס פארל האט שפאצירט אויף גראנסקא גאס און ביים נומער 176 האט באלעסלאוו פלוצלונג ארויסגעכאפט א רעוואלווער, אויסגעשאסען אויף העלענא'ן און באלד אויך אריינגעשאסען אין זיך.

בעת'ן שיסען האט ער האסטיג אויסגערופען:

— דו מעגסט נישט געהערען צו קיין אנדערען!

אהן דיר לעבען קאן איך נישט!

דער רעוואלווער איז געבליבען ביי באלעסלאוו'ן אין דער האנד.

אין קעשענע ביים טראגיש-אומגעקומענעם באלעסלאוו האט מען געפונען א בריף, אין וועלכען ער שרייבט, אז ער קאן נישט לעבען אהן העלענא'ן און צוליב דעם, וואס העלענאס מוטער דערלאזט נישט צום שידוך, מוז ער מאכען א סוף צו ביידענס לעבען.

דער דאזיגער בריף האט אויפגעקלערט דאס טראגישע געשעהעניש, וואס האט זיך אפגעשפילט אין דער גאס אין מיטען דער נאכט.

די ווייטערדיגע אויספארשונג האט נאך געבראכט פאלגענדע פרטים וועגען די סיבה פון דעם בלוטיגען אקט:

באלעסלאוו האט געפיהרט א ליבע מיט העלענא'ן נאך אין דער שולע, דאס יונגע פארל האט זיך היים פערליבט. נאר צוליב דעם, וואס באלעסלאוו איז געווען א קראנקער, האט העלענאס מוטער נישט געוואלט מסכים זיין אויף דעם שידוך און האט געשטערט איהר טאכטער אפילו זיך צו טרעפען מיט איהר געליבטען.

האט דאס פארל געפיהרט זייער ליבע בסוד.

לעצטענס האט באלעסלאוו געוואלט חתונה-האבען מיט זיין געליבטע, נאר העלענא'ס מוטער האט דערפון נישט געוואלט הערען.

העלענא האט אויך נישט געוואלט חתונה-האבען אהן צושטימונג פון איהר מוטער.

אזוי ארום האט באלעסלאוו מורא געהאט ער זאל נישט פערלירען זיין געליבט מיידעל און ער האט, ווייזט אויס, זיך ענטשלאסען אויף דעם שוידערליך-פערצווייפעלטען שריט.

נעכטען 8 א זייגער אין אוועגד האט זיך דאס פערליבטע פארל געטראפען און זענען אוועק אין פאניאטאווסקי-פארק, וואו זיי האבען פערבראכט ביז 11 אזייגער, ווען מען האט געשלאסען דעם פארק.

ארויסגעהענדיג פון פארק האבען זיי זיך געקאזען אהיימגעהן דורך גדאנסקא גאס.

העלענא האט, ווייזט אויס נישט געוואוסט פון איהר געליבטענס שרעקליכען פלאן און האט זיך נישט געריכט אויף איהר שוידערליכען סוף.

באלעסלאוו האט זיין בעשלוס אויסגעפיהרט שנעל און אויסגעריכט פאר איהר אזוי, אז העלענא האט נישט בעוויזען אויסצומיידען די קוילען און איז געפאלען א קרבן פון איהר ליבע.

הארצרייסענדע סצענעס האט זיך נאך אפגעשפילט, ווען עס זענען שפעט אין דער נאכט אנגעקומען, אויפ'ן ארט פון בלוטיגען געשעהעניש, די עלטערן פון די אומגעקומענע.

די טויטע קערפערס האט מען נאך ביינאכט אפגעפיהרט אין פראזעקטאריום.

אבגעברוינט פון דער זון און דאך קיין שום זומערשפרענקעלעך

דאס דערגרייכט איהר דורך

LESCHNITZER

קרעם און זייף

די אריגינאל-פרעפאראטען געגען זומער-שפרענקעלעך און לעבער-פלעקען

צו בעקומען אין אפטייקען און סקלאד-אפטעטשנעס.

קרעם 3.15, זייף 2.30

נייע רייזע פון גר. צעפעלין קיין אמעריקא

בערלין, 1 (ספ. טעל.) נעכטען 3 מיט 29 מינוט פארטאג האט די גרויסע לופט-שיף „גראף-צעפעלין", אונטער דער אנפיהרונג פון ד"ר עקענער, אויפגעהויבען זיך אין דער לופטען אין פרידריכס-האפען און אפגעפלויגען אין דער צפון-מערב-ריכטונג. דער ציל פון דער רייזע איז אמעריקא.

דאס וועטער איז געווען זעהר לויטער, דער הימעל — אהן וואלקענס און ס'האט נישט געהערשט קיין ווינט. כאטש ס'איז געווען אזוי פריה, האט דעם „גראף צעפעלין" אויפ'ן פליה-פלאץ בעגלייט א זעהר גרויסער עולם.

חוץ די מאנשאפט, פיהרט מיט זיך „גראף צעפעלין" 18 פאסאזשירען, וועלכע זענען געווען מונטער און זיך פרעהליך געזעגנט מיט'ן פערזאמעלטען עולם. אמפרעהליכסטען איז געווען דער יודישער פאסאזשיר הורוויץ (א בעקאנטער רוסישער פיאניסט).

אין די לעצטע מינוטען פאר'ן אפפליה האט די בעריהמטע כינעזישע פילם-שוישפילערין אננא מאר-וואנג זיך געבעטען ביים ד"ר עקענער, אז ער זאל זי אויפנעהמען, אלס פאסאזשיר, ס'איז שוין אבער געווען צו שפעט און ד"ר עקענער האט דער ארטיסטין אפגעזאגט.

ווי ס'האט זיך ארויסגעוויזען, איז אויפ'ן דאך פון דער האלע געווען בעהאלטען אן אומבעקאנטער יונגערמאן און ווען מען האט דעם „צעפעלין" ארויסגעפיהרט — האט דער יונגערמאן, מיט דער הילף פון א קורצער שנור, געמאכט א געפעהרליכען שפרונג און פונ'ם דאך איינגעשפרונגען אין צעפעלין.

דער שפרונג איז געלונגען און דער „גאפע-קאנדידאט האט זיך בעהאלטען אין צעפעלין.

פאריז, 1 (אטע) די לופט-שיף „גראף צעפעלין" האט מען היינט 1.30 בייטאג געזעהן אין נים.

מארשאל פילסודסקי

פאהרט נישט קיין רומעניען

ווארשא, 1 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) די געפלאנטע נסיעה פון מארשאל פילסודסקי קיין רומעניען וועט נישט צושטאנד-קימען.

דערווייל פאהרט דער מארשאל ארויס קיין רוזסקעניק.

ים-ענטוואפנונג

לאנדאן, 1 (ספ.) דער ערפאלג פון די געשפרעכען צווישען פרעמיער מאקדאנאלד און דעם אמעריקאנישען אמבאסאדאר אין לאנדאן וועגען דער ענטוואפנונג אויפ'ן ים — האט געפונען אן אפקלאנג אויך אין יאפאן.

דער יאפאנישער אמבאסאדאר אין לאנדאן האט בעקומען אן אינסטרוקציע פון דער יאפאנער רעגירונג, ער זאל אנקניפען בעציהונגען מיט מאקדאנאלד'ן און אויסדריקען די גרייטקייט פון יאפאן צוצוגעהלפען און זיך צו בעטיילינגען אין דער קאנפערענץ, וועגען דער ים-ענטוואפנונג.

דערהרגעט 2 באנדיטען

בידגאשטש, (ספ.טעל.) אויפ'ן הויז פון א געוויסען שיטקאווסקי זענען אנגעפאלען באנדיטען און געוואלט רויבען. שיטקאווסקי האט געכאפט זיין ביקס וואס איז געהאנגען אויפ'ן וואנד און ביידע באנדיטען אוועקגעלעגט טויט אויפ'ן ארט, די באנדיטען זענען די ברידער וואווזשין און יאן קורקאווסקי.

די פוילישע דעלעגאציע אין האאג

ווארשא, 1 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין דער פוילישער דעלעגאציע, וועלכע פאהרט צו דער פאליטישער קאנפערענץ אין האאג וועלען זיך געפונען, דער אויסערן-מיניסטער זאלעסקי, פינאנץ-מיניסטער מאטושעווסקי. פראפ. מראזאווסקי און דירעקטאר פון מערב-דעפארטאמענט—ליפסקי.

א געוואלדיגער באמבען אויפרייס

בערלין. 31 (ים"א טעלעגראפיש) אין לינאבורג הינטער בערלין איז פארגעקומען א געוואלדיגער באמבען-אויפרייס אין דער וואוינונג פון פארזיצער פון צענטראל-פעראיין פון די דייטשע יודען אין דייטשלאנד, אדוו. שטרויס. די צושטערענדע קראפט פונ'ם אויפרייס איז געווען אזוי גרויס, אז ס'זענען אויסגעשלאגען געווארען אלע שויבען אין דער אומגעגענד פון עטליכע הונדערט מעטער די וואוינונג איז גענצליך דעמאלירט. דורך א צופאל איז קיינער אין די וואוינונג נישט געווען און ס'האט קיין מענשען נישט געשאדט.

דאס זאל זיין א שטיקעל „ארבייט" פון די האקענקרייצלער.

2 באמבען-אטענטאטען אין בערלין

בערלין, 1 (ספ. טעל.) היינט ארום 2 א זייגער האט פאר'ן הויז פון אדוואקאט שטראוס און לינענבורג אויפגעריסען א באמבע, דער קעלער און דער פראנט פון הויז זענען שטארק בעשעדיגט געווארען. דער אויפרייס איז געווען אזוי שטארק, אז אויף א שטח פון 100 מעטער זענען אויסגעהאקט געווארען אלע שויבען.

אז עהנליכער אטענטאט איז געפלאנט געווארען אויף דער ארטיגער קראנקען-קאסע, וואו מ'האט אין קעלער געפינען א טייוועלס-מאשין. דער צווייטער אטענטאט איז צום גליק ענטדעקט געווארען. ווער ס'האט ארגאניזירט די דאזיגע אנפאלען איז דערווייל נישט בעקאנט.

לויה פון שמואל טשערנאוויטש

תל-אביב, 31 (י. ט. א. טעלעגרעפיש), היינט איז דא פארגעקומען די לויה פון טשערנאוויטשען. ביים אפענעם קבר האבען דעם פערשטארבענעם מספיד געווען די מיטגלידער פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע, ועד לאומי, זשורנאליסטען - פעראיין און פון תל-אביב'ער מאגיסטראט.

טשערנאוויטש איז קראנק געווארען אויף מאלאריע. זיין קראנקהייט האט געדויערט 4 טאג.

פראצעס געגען די אנפאלער

אויף די פוילישע ארטיסטן אין אפעלן

בערלין, 1 (ספ.טעל.) די פראקוראטור אין אפעלן האט שוין פערטיג געמאכט דעם בעשולדיגונגס-אקט געגען 20 אנטיילנעמער אינ'ם אנפאל אויף פוילישע ארטיסטען אין אפעלן.

דער בעשולדיגונגס-אקט פערנעמט 24 זייטען מאשין-שריפט און איז שוין איבערגעגעבען געווארען די בעשולדיגטע. דער פראצעס וועט פארקומען סוף אויגוסט. עס זענען ארויסגערופען געווארען 95 עדות און 2 זאכקענער.

אומגעקומען ביי א גאז-אויפרייס 160 ארבייטער

פאריז, 1 (ספ.) „עקא דע פארי" טיילט מיט, אז אין די קוילען-גראבענס עסקארפאל, ביי דער שטאט קורסעל-לעדלען איז פארגעקומען א געוואלדיגער גאז-אויפרייס.

160 בערג-ארבייטער זענען געבליבען אין די גראבענס, אפגעשניטען פון דער וועלט. דערווייל האט מען שוין אויפגעגראבען 10 הרוגים.

בערלין, 1 (ט. או) די צאהל טויטע איז געשטיגען אויף 30.-

שלום-אונטערהאנדלונגען צווישען רוסלאנד און כינא

לאנדאן, 1 (ספ.) מען טיילט מיט פון נאנקין, אז נעכטען איז אין דער שטאט מאנדזשוריא פארגעקומען א קאנפערענץ צווישען כינעזישע און רוסישע פארשטעהער, וועגען בעשטימען דאס ארט או ענטגילטיגען טערמין פאר די שלום-אונטערהאנדלונגען, וואס וועלען שוין ענדליך רעגולירען דעם סאוויעטיש-כינעזישען קאנפליקט.

נייער וועלט-רעקארד פון „ברעהמען"

לאנדאן, 1 (ספ.) די דייטשע שיף „ברעהמען" איז נעכטען ביינאכט אנגעקומען אין ענגלישען פארט פליהמונט, דורכמאכענדיג דעם וועג פון ניו-יארק אין 4 טעג, 14 שעה מיט 13 מינוט, וואס בעדייט א נייעם וועלט-רעקארד.

„ברעהמען" איז געפאהרען מיט א דורכשניטליכער שנעלקייט פון 27 ים-מיילען אין א שעה. אין פארט האט מען דער שיף געמאכט א פייערליכען קבלת-פנים.

געגען שווייס פון פיס

נוצט נאר דעם פראשעק „ראדיקאל" פרייז 30 גראשען אויך פלאסטער „ראדיקאל" צו אדטשיסקעס היילט אויס אדטשיסקעס, פערהארטונג פון הויט פון פיס אין משך פון 48 שעה פרייז 30 גראשען. אויך פלין „ראדיקאל" וואשט אפ שמוץ און נעמט ארויס פלעקען פון אלע קאלירטע שיך פרייז 50 גראשען. צו יעדען פלעשעל פלין ווערט צוגעגעבען אומזיסט א פראשעק „ראדיקאל" געגען שווייס פון פיס. אויך פלין „ראדיקאל" געגען וואנצען גאראנטירט אויף א גאנצען זומער. אלעס צו בעקימען ביים צייטונגס-פערקויפער וועלנארזש, אלטשטאט 1 אויך ביים צייטונגס-פערקויפער וועלנארזש, פעטריקאווער 34 רוג צעגעלניאנא.

Dr. med.

B. Robinzon

אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען.

פעטריקאווער 10, טעל. 31-86

עהמט אן פון 8—9½ פריה און פון 3½—4½ נאכט

דער האפנונגספולער קאנגרעס

(בריף פון ציריך)

פון מאררים מייער

דאָס, וואָס איך שרייב איצט שטיצט זיך אויף דער שטימונג וואָס הערשט איצט דאָ, נאָר אויב די ראָזיגע שטימונג איז אַ ריכטיגער וועגווייזער פון דעם וואָס וועט פאָרקומען, דאַן קאָן מען פאָלשטענדיג זאָגען, אַז דער איצטיגער קאָנגרעס וועט אַמבעסטען קענען בעצייכענט ווערען אַלס אַ האָפנונגספולער דער האָפנונגספולסטער, וואָס איז פאָרגעקומען פאַר די לעצטע אַכט יאָהר.

די נעגנער פון דער אויסגעברייטערטער יודישער אַגענץ האָבען געהאַלטען אין איין שילדערען און מאָהלען דעם „ביטערען גורל" פון קאָנגרעס וואָס זעט „נעבעך" דורך דער אַגענץ אַרונטערגערוקט ווערען אין אונטערגרונד, וואָס וועט מעהר נישט האָבען קיין וויכטיגע זאַכען צו טון, און טעמענס רעלעגאַטען וועלען זיך פיהלען האָפנונגסלאָז, העלפלאָז, ווי פיבעריגע מענשען פיהלען זיך. עס וועט געהן אַזוי ווייט — אַזוי האָבען די קלאָגער געזאָגט, — אַז די רעלעגאַטען וועלען גאָר מעהר נישט פיהלען די נויטווענדיגקייט אַנטייל צו נעהמען אין קאָנגרעס. די איצטיגע שטימונג בעווייזט אָבער פונקט דער היפוך. זעלטען האָט מען בעגעגענט פאַר אַ קאָנגרעס אַזוי פיל האָפנונגספולע און טיף פעראינטערעסירטע רעלעגאַטען פון אַלע גרופּען, ריכטונגען און שאַטירונגען, ווי מען בעגעגענט איצט ערב דעם 16־טען קאָנגרעס.

איבערהויפּט ביי די לעצטע קאָנגרעסען פלעגט מען בעגעגענען רעלעגאַטען מיט אויסגעצויגענע פנים׳ער, פערטראַכטע און זאָגאַר מרה שחורה׳דיגע. ביי דער ערשטער בעגעגעניש מיט זיי פלעגען זיי שוין זיפצען און פרעגען: טאַ וואָס וועט זיין? צו וואָס וועט עס פיהרען? אַלע פלעגען זיין אונטער דעם איינדרוק פון קריזיסען: עס האָט געהערשט אַ קריזיס אין דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, אַ קריזיס אין עקזעקוטיוו, אַ קריזיס אין ארץ־ישראל; און איטליכער פלעגט מורא האָבען, אַז די קריזיסען וועלען פיהרען צו נאָך ערגערע צושטאַנדען און פערהעלטניסען פאַר דער ציוניסטישער בעוועגונג בכלל און פאַר דער יודישער נאַציאָנאַלער אויפבויאונגס־אַרבייט אין פּאַלעסטינא בפרט. גאַנץ אַנדערש איז אָבער איצט אויף דעם אַגענץ קאָנגרעס. אַנשטאָט מיט די אַמאָליגע יאוש׳דיגע פראַגען: „וואָס וועט זיין? צו וואָס וועט עס פיהרען"? בעגעגענען זיי איך מיט די ווערטער: טאַ, וואָס הערט זיך? ס׳געהט אויף אַ גוטען דרך?!... און מען קען פאָלשטענדיג זאָגען, אַז גראַדע דאָס וואָס ס׳ווערט שוין דורכגעפיהרט דער פּלאַן פון אויסברייטערען די יודישע אַגענץ האָט געשאַפען אָט די גוטע האָפנונגספולע שטימונג.

קודם כל איז דער פיהרער פון דער בעוועגונג, דר. חיים ווייצמאַן, גאָר אין אַ גוטער שטימונג צוליב דעם, וואָס זיין אידעע האָט פולשטענדיג געזיגט און זיין פּלאַן צו פעראייניגען אַלע יודישע כוחות, וועלכע זענען פעראינטערעסירט אין דער אויפבויאונג פון פּאַלעסטינא, ווערט פערווירקליכט. ד״ר ווייצמאַנ׳ס פנים שטראַהלט מיט דעם אויסדרוק פון אַ זיגער, און עס פערשטעהט זיך, אַז זיין צופרידענהייט און גוטער שטימונג טראָגט זיך אַריבער צו אַלע זיינע דירעקטע און אומדירעקטע אָנהענגער; עס נעהמט אַרום אַלעמען, אי די אַלגעמיינע ציוניסטען, אי די מיטגלידער פון אַלע פראַקציעס, וועלכע זענען אויך פאַר דער יודישער אַגענץ.

כאַראַקטעריסטיש איז אויך, דאָס ווערענד מען האָט אַלץ ערקלעהרט, אַז די אויסגעברייטערטע יודישע אַגענץ איז געגען דעם גייסט פון הערצל׳ען און פון הערצלישען ציוניזם, ווערט גראַדע אויף דעם אַגענץ קאָנגרעס אַמשטאַרקסטען געפייערט הערצל׳ס אָנדענקען איז אַמ׳פייערליכסטען פערעהרט הערצל׳ס נאָמען. ס׳איז אמת, אַז דאָס ווערט געטון הויפּטזעכליך צוליב דעם, ווייל ס׳איז איצט דער פינף און צוואַנציגסטער יאָהרצייט נאָכ׳ן טויט פון גרויסען פיהרער. אָבער ס׳זעהט אויס ווי אַ סימבאָל, דאָס גראַדע אַזאַ וויכטיגע הערצל פייערונג קומט אויס צוזאַמען מיט דער ערעפנונג פון דעם אַגענץ־קאָנגרעס. טיפערע קענער פון הערצל׳ס אידעע ערקלעהרען, אַז ד״ר הערצל אַליין וואָלט אויך געוועהן העכסט צופרידען, ווען ער וואָלט געזעהען אַזאַ פעראייניגונג פון יודישע כוחות פאַר דער אויפבויאונג פון ארץ־ישראל, ווי עס שטעהט איצט פאָר.

נאָך אַ כאַראַקטעריסטישע זאַך איז, וואָס אָט גראַדע אויפ׳ן אַגענץ־קאָנגרעס, וועט די קולטור־אַרבייט פערנעהמען אַ פיל גרעסערען פּלאַץ, ווי אויף די פריהעררינע קאָנגרעסען. דאָס וואָס גראַדע יצחק גרינבוים, דער אָפּאָזיציאָנער, דער פיהרער פון די ראַדיקאַל־ציוניסטען, איז איינגעלאַדען געוואָרען צו האַלטען דעם רעפעראַט וועגען העברעאיש איז אויך אי כאַראַקטעריסטיש אי בערייטענער. עס ווייזט, אַז גראַדע אויף דעם אַגענץ־קאָנגרעס זוכט מען צוריקצושטעלען אַ קאָרעקטע בעציהונג צווישען אַלע עלעמענטען פון דער ציוניסטישער בעוועגונג.

די איינציגע פראַגע, איבער וועלכער עס הענגט אַ געוויסער שאָטען פון ספקות איז די פראַגע פון דעם רעכט פון קאָנגרעס אויף דעם ביודזשעט. ביז איצט איז דער קאָנגרעס געווען אַ סוווערענע מאַכט, וואָס האָט בעשלאָסען דעם ביודזשעט פאַר דער אויפבויאונגס־אַרבייט פאַר פּאַלעסטינא. איצט געהט איבער די ראָזיגע מאַכט, אומפערמיידליכערווייזע, צו דער יודישער אַגענץ, וועלכער וועט אויך איבערנעהמען דעם קרן־היסוד. ס׳איז גאַנץ נאַטירליך, אַז דאָס זאָל די אַלטע ציוניסטען נישט שטאַרק שמעקען, מען פיהלט זיך זיכער בעסער, ווען מען האָט די רעה אויף דער מטבעה, ווי ווען מען פערלירט די ראָזיגע רעה. אָבער נאָך מיין שטאַנדפּונקט האָט אפילו דער ראָזיגער שאָטען פון ספקות קיין זין נישט. ערשטענס פאַרלירען נישט די ציוניסטען די רעה אויף דעם ביודזשעט פון פּאַלעסטינא. זיי וועלען בלויז דאַרפען טיילען די ראָזיגע רעה מיט די נייע כוחות, וואָס ווערען צוגעצויגען צו דער אַרבייט. דער קאָנגרעס וועט האָבען זיך צו בעשעפטיגען מיט ביודזשעט פראַגען. ער וועט דאַרפען אויסאַרבייטען די פערשידענע רעכנונגען וועגען די אויסגאַבען וואָס דאַרפען געמאַכט ווערען. די יודישע אַגענץ, נאָך מיין מיינונג, וועט בלויז דאַרפען בעשטעטיגען די חשבונות, וואָס דער קאָנגרעס וועט איהם צושטעלען.

עס זענען באמת פערהאַן נאָר גרינדע צו זיין האָפנונגספאָל, און איך בין איבערצייגט, אַז די האָפנונגספולע שטימונג, וואָס הערשט איצט אַרום דעם ציוניסטישען אַגענץ־קאָנגרעס, וועט זיך אַרויסווייזען פולשטענדיג בערעכטיגט.

דער אלט=נייער פראנצויזישער קאבינעט

דער נייער קאַבינעט איז שוין צוזאַמענגעשטעלט. די נייע רעגירונג אונטערשיידעט זיך פון דער אַלטער בלויז מיט׳ן נאָמען פון דעם שעף. אַנשטאָט פּואַנקאַרע וועט בראש פון דער רעגירונג שטעהען בריאַן, די מיניסטאָרען בלייבען די אַלטע.

אין זיינע ערקלעהרונגען, וועלכע בריאַן האָט געמאַכט האָט, ער קלאָהר בעוויזען פאַרוואָס ער האַנדעלט אַזוי און נישט אַנדערש.

„שטעלט זיך פאָר, האָט ער געזאָגט, אַז אַ שיף איז אַרויסגעפאָהרען אין אַ ווייטען וועג, מיט אַ וויכטיגע מיסיע. די שיף האָט זיך אָפּגעשטעלט אין איינינע האַפענס און האָט געזאָלט פאָהרען ווייטער. פלוצלונג, פאַר דעם לעצטען עטאַפּ, ווערט דער קאַפּיטאַן קראַנק. צי איז עס אַ גענוגענדע סיבה, אָפּצושטעלען די שיף און אַראָפּצוזעצען אַלע מאַטראָסען? ניין... עמיצער נעהמט איבער די קאָמאַנדע. דער נייער קאַפּיטאַן קען זיך פּרובען אַריינצונעהמען אויף דער שיף נייע מענשען, פערשטאַרקען דעם עקיפּאַזש. אויב עס לאָזט זיך אָבער נישט — פאָהרט ער ווייטער מיט דעם אַלטען עקיפּאַזש. און אַז מען וועט אָנקומען אין דעם לעצטען האַפען — דעמאָלסט וועלען אַלע אַראָפּגעהען... דעמאָלסט וועט מען זעהען"...

דער ראָזיגער משל איז אַ בולטע ערקלערונג. בריאַן האָט נישט געהאַט איינענטליך קיין אַנדער ברירה. דער קאַבינעט האָט געמוזט צוזאַמענגעשטעלט ווערען וואָס גיכער, ווייל פראַנקרייך דאַרף זיך צוגרייטען צו דער גרויסער פּאָליטישער קאָנפערענץ וואָס הויבט זיך אָן דעם 6 אויגוסט. זוכען אַ נייע פּאַרלאַמענטאַרישע מעהרהייט, מיט נייע פּאַרטייען, מיט אַ נייעם פּראָגראַם וואָלט טאַקי אפשר געווען אַ גרינדליכערע זאַך, אָבער עס וואָלט זיך פערציהען צו לאַנג.

פון דער אַנדער זייט איז נישט געווען קיין שום פאָרמעלער גרונד צו ענדערען דעם בעשטאַנד פון דעם רעמיסיאָנירטען קאַבינעט, ווייל ער האָט רעמיסיאָנירט נישט צוליב אַ אומצוטרויען־וואָטום אין פּאַרלאַמענט, נאָר צוליב דער קראַנקהייט פון דעם פּרעמיער פּואַנקאַרע. בריאַן האָט אַזוי אַרום געהאַט די מעגליכקייט און דאָס רעכט נישט צו ענדערען דעם צוזאַמענשטעל פון קאַבינעט און שטיצענדיג זיך אויף דער אייגענער מעהרהייט, וואָס פּואַנקאַרע האָט געהאַט, אַרויסצופאָהרען קיין האאַג און רוהיג פיהרען די וויכטיגע אונטערהאַנדלונגען. נאָכדעם, שפּעטער אין הערבסט וועט מען זעהען... אַז דער פּאַרלאַמענט וועט זיך צונויפקומען און די אינטערנאַציאָנאַלע אונטערהאַנדלונגען וועלען שוין זיין פערענדיגט, דעמאָלסט וועט מען ווידער קאָנען רעדען וועגען אַ נייער מעהרהייט, וועגען נייע מענשען.

פונדעסטוועגען האָט בריאַן געהאַלטען פאַר נויטיג אויך איצט צו מאַכען אַ פּרוּוו צו פערשטענדיגען זיך מיט די ראַדיקאַלען און צוצוציהען אין קאַבינעט זייער פיהרער העריאָ, דאַלאַדיע, א. אַ. דאָס וואָלט איהם ערשטענס געגעבען אַ ברייטערע מעהרהייט אין פּאַרלאַמענט און צווייטענס וואָלט די מיטאַרבייטערשאַפט פון די ראָזיגע פּאַרטייען געווען זעהר נוצליך ביי דער לעזונג פון די גרויסע וועלט פּראָבלעמען.

אָבער דער פּרוּוו איז איהם נישט געלונגען. די ראַדיקאַלען האָבען נישט געוואָלט מיטאַרבייטען מיט די רעכטע פּאַרטייען, אפילו אונטער דער פיהרערשאַפט פון בריאַנ׳ען. דאָס האָט מען געקאָנט לייכט פאָראויסזעהן. בריאַן האָט עס אויך וואַהרשיינליך געוואוסט און געמאַכט דעם פּרוּוו נאָר דרך שלום וועגען. ער האָט געשאַפען די „אַלט־נייע" רעגירונג און, ווי מען זאָגט, האָבען די ראַדיקאַלען איהם אויך צוגעזאָגט זייער שטיצע — נישט זייענדיג אין קאַבינעט. ער פאָהרט איצט אין האאַג און „אַז מען וועט אָנקומען אין גרויסען האַפען וועט מען זעהען"...

א. שטערן.

דער סוף פון א איליוזיע

דער גורל פאַלעוועט אונז נישט.

ווער געדענקט נישט מיט וואָס פאַר אַ פרייד אַלע האָבען בשעתו אויפגענומען די ידיעה, אַז אין רומעניען איז געקומען צו דער מאַכט מאַניו׳ס רעגירונג און אַז ס׳הויבט זיך אָן דאָרט אַ נייע תקופה פאַר די פיהל־געפּראָבטע מינדערהייטען, בתוכם פאַר יודען.

ס׳לאָזט זיך אָבער אויס, אַז מיר האָבען אַ טעות געהאַט אין חשבון. דער רומענישער „פריהלינג" האָט געדויערט נישט מעהר ווי אַ פּאָר מאָנאַטען. די אילוזיע פון די רומענישע יודען האָט זיך געפּלאַצט ווי אַ זייפען־בלאָז און רומעניע האָט זיך צוריקגעקעהרט צו איהרע אַלטע מעטאָדען און פּראַקטיק פון בעהאַנדלען די יודישע בעפעלקערונג.

און דאָס האָט די רומענישע רעגירונג געוויזען אין דער פראַגע פון קולטוס־געזעץ: געגען דעם ווילען פון דעם גאַנצען רומענישען יודענטום און טראָץ די פּראָטעסטען פון זיין גאַנצער פּאַרלאַמענטאַרישער רעפּרעזענטאַנץ (מיט׳ן אויסנאַהם פון איין איינציגען „מהדיפית׳ניק") האָט די רומענישע רעגירונג אָנגעוואָרפען די רומענישע יודען אַזאַ געזעץ וועגען קהלות, וועלכער מאַכט צונישט די איינהייט פון דער יודישער קהלה און אויך פון יודישען קבוץ אַלס אַזעלכע. לויט אַ בעפעהל פון דער רומענישער רעגירונג האָט די געהאָרכזאַמע רעגירונגס־מעהרהייט פון רומענישען פּאַרלאַמענט אָנגענומען מיט אַ רוב דעות פון 82 שטימען דעם געזעץ, לויט וועלכען יעדער יודישע גרופּע האָט דאָס רעכט צו גרינדען אַ בעזונדערע רעליגיעזע קהלה. אויף אַזאַ אופן וועלען די אָרטאָדאָקסען למשל קענען מאַכען פאַר זיך שבת און אָפּטיילען זיך אינגאַנצען פון די פּראָגרעסיווע עלעמענטען. נאָך מעהר — אפילו צווישען די אָרטאָדאָקסען גופא וועלען די אָנהענגער פון די בעזונדערע צדיקים קענען זיך שאַפען בעזונדערע קהלות, שוין נישט רעדענדיג פון דער „אגודה". מיט איין וואָרט, דער נייער קולטוס־געזעץ טראָגט אַריין אַ פולשטענדיגען כאַאָס אין דעם יודישען לעבען פון רומעניע און צעברעקלט און צעשפּליטערט די איינהייטליכע ביז אַהער יודישע קהלות.

די כוונות פון דער רעגירונג זענען פאַר אַלעמען קלאָהר: די רומענישע רעגירונג האַנדעלט אין דעם פאַל לויט דעם אַלט־רוימישען כלל פון „דיווידע עט אימפּעראַ" (צעטייל און הערש).

דער רומענישער רעגירונג לוינט בעסער צו האָבען צו טון מיט אַן איינגעהאַלב צעריסענער און צעשפּליטערטער יודישער געזעלשאַפט, איידער מיט אַן איינהייטליך־געשלאָסענעם און סאָלידאַרישען קיבוץ.

בנוגע יודען איז מאַניו׳ס רעגירונג נישט בעסער ראָך פון דער רעגירונג פון בראַטיאַנו, וועלכע האָט, ווי בעקאַנט, כל המינים רשעות ערלויבט זיך געגען יודען. עוקר זיין די יודען און צוברעקלען און צושטויבען זיי — אָט דאָס איז דער ציל פון דעם ראַפּינירטען פּראָיעקט פון דער נייער קהלות־אָרגאַניזאַציע אין רומעניען.

כאַראַקטעריסטיש דערביי איז, אַז אין אָט דעם קאַמף געגען יודען פערופען זיך אונזערע פערביסענסטע שונאים כלומרשט אויף די פּרינציפּען פון „יושר" און „דעמאָקראַטיזם". ביי זיי, ביי די מאַניו־לייט, הייסט עס, אַז זיי פערטיידיגען דעם פּראָגרעס, באשר זיי גיבען ראָך יעדער יודישער גרופּע די מעגליכקייט און די פרייהייט אויסצולעבען זיך אין הסכם מיט זייערע אייגענע אַנשויאונגען און איבערצייגונגען...

אַז אָך און ווי איז שוין צו אַזאַ „פרייהייט", מען זי קומט פון דער האַנד פון אַזעלכע „יודען־פריינד", ווי מאַניו וסיעתו!

י.

דאס מיידעל מיט'ן ראזיר=מעסער

פאר'ן לובלינער קרייז=געריכט

ווי אַזוי די „שיינע דאָראַ" האָט זיך פערליבט, ענטוישט און „מל" געווען איהר געליבטען אין אַ קופּע פון אַ באַהן=וואַגאָן—אויפ׳ן וועג פון „רוזשקע די וואָילע"—די „שיינע דאָראַ" האָט יאיצט חתונה מיט דעם יונגענמאַן וועמען זי האָט „אַרומגעשניטען".

די „מוהל׳טע" איז דורכ׳ן לובלינער קרייז-געריכט פער׳משפּט געוואָרען אויף אַ יאָהר תפיסה

יונג, שעהן, רייצענד און רייך. נישט געווען קיין יונגערמאַן, וואָס זאָל דעם קאָפּ פאַר איהר נישט בויגען, אַ קעניגין אין איהר קאַנט. צעהנדלינער אַדאָראַטאָרען האָט זי פון זיך אָפּגעשטויסען און צום שלוס איז זי דערפיהרט געוואָרען צו אַ מצב, אַז מיט אַ ראַזיר־מעסער אין האַנד איז זי בעגאַנגען אַן עהנליכען טאַט ווי „רוזשקע די וואָילע" אין וואַרשאַ און דאָס לובלינער קרייז־געריכט האָט איהר דערפאַר משלח געווען אויף אַ יאָהר תפיסה.

מיט די אָרטיגע יונגעלייט האָט זיך דאָראַ וו. אין קיין נאָהענטע קאָנטשאַפטען נישט אַריינגעלאָזט. זי האָט זיי צופיל געקאָנט, האָבען זיי איהר נישט אימפּאָנירט. דערפאַר אָבער האָט זי מיט אָפענע אָרעמס אויפגענומען אַ געוויסען ע. מ. וועלכער איז געקומען צו פאָהרען פון וולאָדימיר־וואָלינסק. דער יונגערמאַן האָט אין געזעלשאַפט געוואוסט לידעלעך, געשפּילט אויף אַ פידעל און באַלד מיט׳ן ערשטען מאָל ווי נאָר דאָראַ וו. האָט איהם בעגעגענט האָט זי זיך געפיהלט געפאַנגען אין זיין נעץ.

די ליבע האָט אַזוי געהאַלטען ביז׳ן מאָנאַט מאַי, ווען צוזאַמען מיט׳ן פריהלינג האָט זיך פאַר׳ן וולאָדימירער יונגערמאַן בעוויזען אַן אַנדער מיידעל, אַ געוויסע זאָשע, מיט וועלכער ער האָט פערפאַר געמאַכט פאַרוואורפען סצענעס און אַלץ מעהר פאַר געמאַכט פאַרוואורפען סצענעס און אַלץ מעהר געוואָרען אייפערזיכטיגער. דאָס האָט דעם יונגענמאַן אַרויסגעבראַכט פון געדולד און אָפּפאָהרענדיג צוריק קיין וולאָדימיר האָט ער איינגעלאַדען מיט זיך טאַקע דער פריילין זאָשע.

דערוויסענדיג זיך דערפון, איז דאָראַ אַוועק צום באַהן און אויף דער סטאַנציע געטראָפען איהר געליבטען געאָרעמט מיט זאָשען. אגב איינע פון איהרע נאָהנטסטע פריינדינס. אויפ׳ן וואָקזאַל איז פאָרגעקומען אַ שמועס צווישען צוויי מיידלעך און צווישען דאָראַ׳ן מיט׳ן יונגענמאַן. דער רעזולטאַט איז געווען, אַז זאָשע, וועלכע איז נישט אויסען געווען מעהר ווי אַ פלירט האָט זיך פאַר איהר פריינדין פערענטפערט, אַז זי האָט נישט געוואוסט, אַז איהר פלירט וועט איהר אַזוי טיף טרעפען און כדי צו בעווייזען איהר לאָיאַליטעט איז זי גרייט תיכף צוריקצופאָהרען אין שטאָט אַריין.

דאָראַ האָט געזיגט, נישט נאָר, וואָס זאשא איז אַוועק אַהיים, נאָר זי, דאָראַ איז צוזאַמען מיט איהר יונגערמאַן איינגעשטיגען אין וואַגאָן און מיטגעפאָהרען מיט איהם אַ היים.

אין קופּע פון וואַגאָן 2־טע קלאַס איז ווידער צווישען פּאָרל געקומען צו אַ שאַרפען שמועס. דאָראַ איז געוואָרען גוואַלדיג אויפגעקאָכט און פּרטים — פון געשעהעניש זענען איבערגעגעבען געוואָרען אין געריכט ביי פערמאַכטע טירען, מען ווייסט דעריבער נאָר, אַז ווען דער קאָנדוקטאָר איז אַריין אין קופּע, דערהערענדיג אַ פערצווייפעלט געשריי, האָט ער אויף דער פּאָדלאָגע געטראָפען ליגען דעם וולאָדימירער יונגערמאַן און פון אינטערשטען טייל פון זיין קערפּער האָט געשטראָמט בלוט. איבער זיין קערפּער איז געשטאַנען אַ צערודערטע די פריילין דאָראַ און אין איהרע פערבלוטיגטע הענד האָט זי געהאַלטען אַ ראַזיר־מעסער. דער קאָנדוקטאָר האָט שנעל אַריינגערופען אַ דאָקטאָר, וועלכער איז גראַד געפאָהרען אין אַ צווייטער קופּע פון זעלבען צוג. דער דאָקטאָר האָט פעסטגעשטעלט, אַז בײם יונגענמאַן איז מיט אַ ראַזיר־מעסער אָפּגעשניטען געוואָרען אַ שטיק פון זיין געשלעכטס־אָרגאַן. ביי דער סטאַציע האָט מען דעם קראַנקען אַוועקגעפיהרט אין שפּיטאָל און דאָס הייסע מיידעל, דאָראַ וו. איז דורך דער פּאָליציי אַרעסטירט געוואָרען.

דאָראַ וו. איז אָפּגעפיהרט געוואָרען קיין לובלין אויפ׳ן „זאַמעק". נאָך עטליכע וואָכען קוראַציע איז דעם וולאָדימירער יונגערמאַן בעסער געוואָרען און ער האָט אָפּגעשטאַט אַ וויזיט אין תפיסה אויפ׳ן „זאַמעק". דאָס פּאָרל האָט זיך ווידער אַמאָל פערשטענדיגט און בײם פּראָצעס פאַר׳ן לובלינער קרייז־געריכט האָט דער יונגערמאַן ערקלערט, אַז ער האָט צו דער אָנגעקלאָגטער קיין שום טענה נישט און ער בעט מען זאָל איהר בעפרייען, ווייל זיי האָבען בעשלאָסען חתונה צו האָבען.

צוליב די ראָזיגע טענות האָט דאָס געריכט בעשלאָסען אַרויסצוטראָגען אַ מילדען אורטייל און דאָראַ וו. איז פער׳משפּט געוואָרען אויף איין יאָהר תפיסה.

ביי מאדאם איינשטיין

ווי זי פיהרט זיך ביי זיך אין שטוב, ווי זי לעבט און וואס זי דערצעהלט וועגען איהר וועלט-בעריהמטען מאַן.

איך מוז צוגעבען, אַז נישט מיט אַ גרינג האַרץ און נישט מיט אַ לייכטען טראט בין איך צוגעקומען צום עק האַבערלענדער שטראַסע, וואו איינשטיין וואוינט. די געגענד איז איינע פון די עלטסטע און שטילסטע טיילען פון דער דייטשער הויפטשטאָט. און ווען דער שמאָלער אויטאָמאַטישער „ליפט" האָט מיך אַרויפגעפיהרט צום לעצטען שטאָק און איך האָב דערזעהן דעם נאָמען איינשטיין אויפ'ן טיר, איז מיר נאָך קעלטער געוואָרען. וואָרים וואָס הערט מען זיך דאָ נישט אָן וועגען איינשטיינ'ען? דאָ הערט מען נישט בלויז וועגען איינשטיינ'ען דעם וויסענשאַפטסמאַן, וועגען איינשטיינ'ען דעם אומפערגלייכליכען, נאָר וועגען זיינע קאַפּריזען. דאָ דערצעהלט מען, אַז דעם'ס און דעם'ס קצב האָט אַ פריינט, וועלכער בעזאָרגט די איינשטיינס מיט פלייש, און דער דאָזיגער פריינט האָט דערצעהלט, אַז אין אַ געוויסען שעהנעם טאָג האָט איינשטיין געעפענט מיט איהם אַ געשפרעך און געזאָגט אַזוי און אַזוי. דאָ האָב איך אויך געהערט מעשה'ות וועגען זיין און זיין פרוי'ס גוטהערציגקייט און וועגען זייער איבער-געבענקייט צו מענשען בכלל, און צו יודען וואָס וואַנ-דערן איך צ וויי בפרט.

און מיט די אַלע אינטימע שטריכען איז מיין בעגריף וועגען די איינשטיינס געוואָרען נאָך מעהר קאָמפּליצירט און לעגענדאַריש.

אַ דינסט, הויך און בלאָנד און פעסט-געבויט, האָט מיט אַ העפליכען „גוטמאָרגען" מיר געעפענט די טיר און מיך אַריינגעפיהרט אין אַ גרויסען צימער. איך בין געבליבען אַליין.

אין אַ פּאָר מינוט אַרום האָט זיך בעוויזען אין דער טיר פון דעם צווייטען צימער פרוי איינשטיין, מיט אַ ברייטען, הילכיגען „גוטמאָרגען".

מיין ערשטע פראַגע איז געווען:

— איז דאָס פּראָפעסאָר איינשטיינ'ס לאַבאָראַ-טאָריע? לויט דעם אַלגעמיינעם בעגריף, דאַכט זיך, אַז עס האָבען זיך דאָ געדאַרפט געפינען שטערען און לבנות, און מאַשינעריע און אַפּאַראַטען, און אַזוי ווייטער.

פרוי איינשטיין האָט צוגעשמייכעלט און האָט צוגערוקט אַ שטול צו מיינעם.

— הער איינשטיין האָט נישט קיין לאַבאָראַטאָר-יע. זיין לאַבאָראַטאָריע איז ביי איהם אין קאָפּ, און זיין געוועהר זענען שטיקלעך פּאַפּיר וואָס ער רייסט אָפּ פון אַ „בלאָק" אָדער פון מיין בריף-פּאַפּיר.

די גאַסטפריינדליכקייט פון מיין „באַלעבאָסטע" האָט מיך נישט נאָר בערוהיגט, נאָר איך האָב אָנגעהויבען פיהלען, אַז די פרוי אַנטקעגען מיר איז אַ העכסט-סימפּאַטישער, פיינער און עמפינדלי-כער מענש. איך בין געזעסען און בוכשטעבליך

(אַ בריף פון בערלין).

נישט אַראָפּגענומען די אויגען פון דער פרוי פון דעם גייסטען זשעני פון איצטיגען דור, און די ווייכע, גרוי-ווייסע האָר, און די גרויסע, וואַרימע, בלויע אויגען איהרע האָבען געשאַפען פאַר מיר אַ מאָרנע עהנליכקייט צו איהר בעריהמטען מאַן. און איך האָב געמאַכט אַ בעמערקונג וועגען דעם. פרוי איינשטיין האָט זיך האַרציג צושמייכעלט:

— וואָס איז דער וואונדער? מיין מאַן און איך זענען צווייענדיגע קוזינעס: זיין פאָטער און מיין פאָטער זענען געווען ברידער, און זיין מוטער און מיין מוטער זענען געווען שוועסטער, און חוץ דעם האָבען מיר זיך געהאָרעוועט כמעט אין איין שטוב אונזערע אַלע קינדער-יאָהרען.

מען קאָן זאָגען, אַז פרוי איינשטיין רעדט זעהר גערן; אַז זי האָט הנאה פון „פּלוידערען", און זי שאַפט אַ מין פערזענליכע בעציהונג צו יעדער פראַגע וואָס זי שטעלט, מען שפירט, אַז זי רעדט נישט סתם פאַר צייט-פערטרייב, אָדער כדי צו דער-פיהלען איהר פליכט אַלס באַלעבאָסטע. ניין. זי איז זעהר וואַך און לעבעדיג, בעוועגליך און נייגעריג.

איך האָב איהר בעמערקט, אַז עס מוז זיין העכסט-אינטערעסאַנט צו זיין אַזוי נאָהענט צו דעם גרעסטען מענשען פון אונזער צייט.

זי האָט אַמאָל געטון מיט דער האַנד, און מאַכענדיג אַ נעגאַטיווע מינע האָט זי געזאָגט:

— יאָ, איך בין זעהר גליקליך צו טון פאַר הער איינשטיינ'ען אַלץ, וואָס איך קאָן, אָבער דאָס מיינט, אַז מיין איינען טעגליך לעבען און אַלץ וואָס איך טו האָט נישט קיין רויערהאַפטען ווערט איך האָף, אַז מיין אומבעדייטליכקייט וועט מיר דאָך העלפען צו שאַפען עפּעס רויערהאַפטעס. נאָר דער-ווייל איז אַזוי ווי איהר זעהט; איך דאַרף ענטפער-ען אויף הונדערטער בריף, וואָס קומען אָן צו מיין מאַן פון אַלע עקען וועלט; איך דאַרף ענטפערען יעדען מענשען, וואָס ווענדעט זיך צ אונז, ווייל עס איז דער וואונש פון הער איינשטיינ'ען, אַז קיינער זאָל נישט אַוועקגעהן איידער מען האָט איהם אויס-געהערט, און אויך, אַז נישט קיין פרעמדער זאָל עס טון, נאָר איך. אויב נישט, וואָלט ער אַליין עס געטון. איך מיין דאָ נישט די צעהנדליגער מענשען וואָס קומען אויס קוריאָזיטעט, אָדער אַכטונג צו מיין מאַן. זיי, ווי עס איז, קאָן מען געבען צו פערשטעהן איך מיין נאָר פשוט מענשען, וואָס ווענדען זיך צו אונז נאָך שטיצע פאַר זיך אָדער פאַר אַנדערע.

אויב מען בעט נישט קיין מאַטעריעלע שטיצע, בעט מען מיין מאַנ'ס אָדער מיין שטעמפּעל אויף אַ נע-ווייסער אונטערנעהמונג. אויב מען דאַרף נישט קיין ברויט, בעט מען פּראָטעקציע צו געוויסע קוואַלען, און דער גרעסטער פּראָצענט זענען יודען. און יודען אָדער נישט-יודען, מיר זאָגען קיינמאָל נישט אָפּ קיין מענשען, און אויב אויך וואָלט עס אַמאָל יאָ געוואָגט צו טו זאוים מאַנגעל אין צייט, וואָלט עס פאַר מיין מאַן פערשאַפט זעהר פיל זאָרג.

דאָ בין איך געוואויר געוואָרען, אַז פרוי איינ-שטיין איז די פּרעזידענטין פון דער „בן-שמן" בע-וועגונג אין דייטשלאַנד. דער ציל פון דער בעוועגונג איז אַריבערצונעהמען יודישע יתומים פון מזרח-איי-ראָפּע און זיי בעזעצען אין דער קאָלאָניע „בן-שמן" אין ארץ-ישראל. זי נעמט אויך אַנ'אַקטיווען אַנטייל אין דער אַרבייט, אָבער מעהר זיך צו פערבינדען אָפיציעל מיט דער בעוועגונג איז פאַר איהר פיזיש אומעגליך.

זי האָט מיר נאָכדעם געוויזען די פערשידענע מתנות וואָס פּראָפעסאָר איינשטיין האָט בעקומען צו זיין 50-יעהריגען יובילעאום: אַ פּראַכטפולער, שעהן-געבונדענער בוך, מיט גאָלדענע אותיות איבער-געקריצט זיין נאָמען, געשיקט פון די יודישע געמיינ-דעס אין אַרגענטינע; אַנ'אַלבאָם מיט פילפאַרבינגע צייכנונגען פון די שול-קינדער אין יאַפּאַן; אַ זאַמ-לונג פון די טעלעגראַמען און בריף, וואָס דער נאַציאָנאַל-פאָנד פון ניו-יאָרק האָט דערהאַלטען פון די גרויסע אַמעריקע, צו דער גרויסער איינשטיינ-פייערונג אין מעטראָפּאָליטען אָפּערע-הויז. זי האָט מיר ... געטיילט איהר פרייד און אויך דעם פּראָ-פעסאָ... אויף דעם ערפאָלג פון דעם אָוונד פאַר ארץ-ישראל.

די דינסט איז עטליכע מאָל אַריין אויפצופאָ-דערען פרוי איינשטיין צום טעלעפאָן. דער זייגער האָט זיך גיך גערוקט. שוין אַ שטונדע אַוועק, און איך האָב נאָך גאָר קיין חשק נישט אַוועקצוגעהן. זי ענטשולדיגט זיך און קומט צוריק און רעדט וועגען איהרע איינדרוקען פון אַמעריקע. דאָס לאַנד איז איהר אויסערגעוועהנליך אינטערעסאַנט, אָבער זי מיינט, אַז דער פרט, יעדער מענש בעזונדער, גע-ניסט מעהר פון לעבען דאָ, אין אייראָפּע. זי דער-צעהלט אויך וועגען איהר בעגייסטערונג פאַר פּאַ-לעסטינע, הגם זי בערויערט וואָס די פּאַלעסטינער רייזע איז גענומען געוואָרען נאָך אַ פערלענגערטער רייזע איבער דעם נאָהענטען מזרח, און זי איז געווען מיד צו בעאָבאַכטען אַלץ, ווי עס דאַרף צ זיין. זי האָפט אָבער נאָך אַמאָל אַהין צו פאָהרען.

און פאַר מיין אַוועקגאַנג האָט זי זיך צו מיר געווענדעט:

— איך בין אפילו צופרידען מיט מיין ראָלע פון אַ „הויזפרוי", אָבער זאָגט מיר דעם אמת, בין איך דען אַליין אינטערעסאַנט פאַר דער וועלט? איך מיין אַלעמאָל, אַז מען ווענדעט זיך צו מיר בלויז כדי צ דערגרייכען עפּעס וועגען מיין מאַן, אָבער אַז איך אַליין בין „עפּעס", דאָס האָב איך גאָרנישט געדאַכט. איך האָב דאָך קיין זאַך אין מיין לעבען נישט אויפגעטון! איך האָב אפילו נישט געהאַט צייט צ זלעווען אַלץ, וואָס איך וויל.

איך געדענק נישט גענוי וואָס איך האָב געענט-פערט אויף די בעשיידענע בעמערקונגען, אָדער וואָס עס האָט מיטגעבראַכט, אַז די „נייגעריגע" פרוי איינשטיין זאָל מיר איבערגעגעבען די געשיכטע פון איהר לעבען:

זי איז געבוירען געוואָרען אין זיד-דייטשלאַנד. די פאַמיליע איז געווען אַ סוחר'שע. איהר פעטער און מומע, דאָס הייסט די עלטערען פון אַלבערט איינ-שטיינ'ען, זענען פריה אָפּגעשטאָרבען, און איהרע עלטערען האָבען איהם און אַ קליין שוועסטערל, מאיא, צוגענומען צו זיך. אָט די שוועסטער איז איצט אַ פּראָפעסאָרשע און אַנ'אוניווערזיטעט אין פלאָרענץ.

אַלע קינדער האָבען זיך צוזאַמען געהאָרעוועט, און ווען זי, דאָס הייסט די איצטיגע פרוי איינשטיין, איז געווען אַ יאָהר אַכצעהן, האָט זי חתונה געהאַט מיט אַ געשעפטסמאַן; פון איהר היים-שטאָט און דאָרטען געלעבט, איהר קוזין, אַלבערט, הירער, און צוועקנעפאָהרען שטודירען.

יאָהרען זענען אַוועק, זי האָט געבוירען צוויי טעכטער, אילסאַ און מאַרגאָט. אַלבערט איינשטיין האָט פאַר דער צייט אויך חתונה געהאַט און ... געוואָרען אַ לעהרער פון מאַטעמאַטיק אין די בער-לינער שולען. ביידע הייראַטען זענען נישט געווען קיין גליקליכע.

יאָהרען זענען אַוועק. איהר מאַן איז געשטאָר-בען. אַלבערט איינשטיין האָט זיין פרוי גע'גט, און מיט צעהן יאָהר צוריק האָבען ביידע קוזינעס געהייראַט. זייערע זוהן זענען, ביי זייער מוטער, און איהרע טעכטער זענען ביי זיי אין שטוב. איינע, די עלטערע, אילסאַ, איז פריהער געווען פאַר דעם רעדאַקטאָר פון דער בעוואוסטער דייטשער צייטשריפט „דייטשע רונדשוי": די יונגערע, מאַרגאָט, איז אַ סקולפּטאָרין.

— ווייטער — האָט די גליקליכע פרוי איינ-שטיין געזאָגט, ווייל זי איז ווירקליך גליקליך. — ווייטער, דאַרף איך איצט איינאָרדענען אונזער זו-מער-היים, און היינט ביינאַכט קומען צו אונז צו אָוונד-ברויט פּרינץ קרייזלער און זיין פרוי, מיין מאַן האָט זיי זעהר גערן. און ווייטער... ווייטער קאָן איך אייך זאָגען, אַז איך פערשטעה די „רעלאַטיווי-טעט טעאָריע" נישט מעהר, ווי דער מענש אין גאַס. נאָר דאָס מאַכט נישט אויס. פּראָפעסאָר איינשטיין דאַרף נישט מיין המיטהילף אין זיין אַרבייט. ער דאַרף, אַז איך זאָל טון דאָס, וואָס ער קאָן נישט אויסהאַלטען, נישט קיין צייט פאַר דעם, און איך... איך בין גאַנץ צופרידען דאָס צו טון.

ה. יפה

די פערוואַלטונג פון דער
יודישער קהלה אין לאָדז

מאַכט בעקאַנט, אַז דער 1-טער טייל פון עטאַט-רעגיסטער אויפ'ן 1929 יאָהר, וואָס ענטהאַלט די עטאַט-צאָהלער פון די גאַסען;
אַבראַמאָסקיעגאָ, אַל. קאָשטשושקי, אַל. 1. מאַי, אַלעקסאַנדראָווסקאַ, אַלעקסאַנדריסקאַ, אַנדזשעיאַ, שוו. אַנגאַ, אַנשטאַדטאַ. באַלוטער-מאַרק, באַזאַרנע, בערקאַ יאָסעלעוויטשאַ, באַרישאַ, בושעזשינסקאַ,
ווערט אויסגעלעגט צום אַדורכזעהען לויט די עקזיסטירענדע פאָר-שריפטען במשך פון 8 טעג ד. ה. פונ'ם 2/8 ביז'ן 11/8 איינשליסליך אין דער קהלה-קאַנצעלאַריע (פרייהייטס-פּלאַץ 6) אין די שעה'ן פון 10 פריה ביז 1 מיטאָג
לאָדז, דעם 1 אויגוסט 1929.

ווי לאנג נאך וועט איר ליידן ...
... פריז 30 גר.

א גרויסער האַנדעלס-לאָקאַל

וואָס האָט 6 צימערן, אַ הויכער פּאַרטער פון דערזעלבער גרויס, קעלערן טרוקענע, ליכטיגע אין צענטרום שטאָט צו פערמיטען. דאָרט איז פריהער אַנ'עהנליכער לאָקאַל אויפ'ן צווייטען שטאָק איז איבער-צוגעבען. צו ערפאַהרען זשעלאַנאַ 17, ביים אַדמיניסטראַטאָר ה' פוקס. פערמיטלונג געוואונשען.
8540

OGŁOSZENIE.
Większą ilość
odpadkowego ŁUGU sodowego
do odstąpienia.
Zgłoszenia: **Zarząd Tomaszowskiej Fabryki Sztucznego Jedwabiu w Warszawie ul. Wilcza 9-a.**

ספּאָרט-ציר

אויף פּלאַץ-דאָמבראָווסקי
לעצטע טעג !!!
היינט קעמפען פאָלגענדע פּאָר:
שוואַרצע מאַסקע — שטאַל
פאַשאַף — ווילינג דעצידירענד
מיכאַעליס-גאַרקאַוויענקאַ ביז'ן רעזולטאַט
סאַמסאָן — שטעקער דעצידירענד
דער קאַמף איז אַרויסגערופען געוואָרען דורך שטעקער'ן אַלע גרופען זענען דערלויבט.

DR. MED.
A. URYSON
אינערליכע קראַנקהייטען
צוריקגעקעהרט.
נעהמט אָן פון 3 ביז 5 נאָכמיטאָג.
Konstantynowska 20, telef. 35-85.

מאשין-לעכער
... ג. נארדמען צעגעלניאַנע 29

קעלער-רוימען
ליכטיגע, טרוקענע, פאַר זאַפּאַרט צו פערמיטען.
צו ערפאַהרען **Południowa 20** פון 5–6 נאָכמיטאָג.

דער איבעראַל-בעקאַנטער און רענאָמירטער
קונסט-פאָטאָגראַפישער אנשטאַלט
„PARISIEN"
30 פראַנצישקאַנסקאַ 30
פיהרט אויס די שענסטע קונסט-פאָטאָגראַפיעס לויט דער נייעסטער פאָטאָ-טעכניק
פאַסט-פאָטאָגראַפיעס, פאָרטרעטען, גרופען-אויפנאַהמען פאַר שולען און פעראיינען.
סאָלידע בעהאַנדלונג! — מעסיגע פרייזען!
בעמ.: מ'נעהם אויך אָן אויפנאַמען אויסער דער שטאָט מיט ספּעצ. אַפּאַראַטען.

בעקאַנטמאַכונג.

דערמיט מאַך איך בעקאַנט דער געעהרטער קונדשאַפט, אַז נאָכ'ן ענדיגען דעם ספּעציעלען קירזשנער-קורס אין פּאַריז, בין איך צוריקגעקומען מיט נייע מאָדעלען צו דער עלטסטער פירמע

L. SUSMANEK פּיעטריקאָווער 19 טעל. 24-66

אין דער קירזשנער-אַטעליער געפינט זיך אונטער מיין פּערזענליכער ליטונג.
מיט אַכטונג
H. SUSMANEK jur.
בעמערקונג: מ'נעהם אָן אַלערליי קירזשנער-שניידער-אַרבייטען לויט די נייעסטע מאָדעלען צו צוגענגליכע פרייזען.

SZKOŁA PRZEMYSŁOWA
T-wa Szerzenia Oświaty i Wiedzy Technicznej wśród Żydów
w Łodzi, ul. Pomorska 46/48
אָבטיילונגען:
מעכאַנישע, עלעקטראָטעכנישע און וועבעריי.
אָנמעלדונגען נעהמט אָן די קאַנצעלאַריע טעגליך פון 10–2 נאָכמ.

LUNA

אנהויב 4 נאכמיטאג, שבת 2 א זייגער בייטאג, זונטאג 12 א זייגער בייטאג.
שבת פון 2–4 נאכמ. זונטאג פון 12–3 זענען אלע פלעצער 50 גר. און 1 זל.
פרעכטיגע מוזיקאלישע אילוסטראציע אונטער לייטונג פון ה' א. משודנאווסקי

היינט און פאלגענדע טעג!

I.

פורפור=רויזען און רויטע ליפען

געשיכטע פון א שלאגער-לידעל, וועגען רויזען און קושען.
אין דער הויפטראלע די רייצענדע LIANA HAID
פאסירונגען פון א נאכט אין קאפעהויז, אויפן דאנסינג, א־ברעו היים, אויפן וואסער אונטער דער

פרעכטיגער דאפעלטער פראגראם פון דער First National פראדוקציע

II.

דער גלענצענדער עקראן-שטערן Colleen Moore
אין דער הומארפולער קאמעדיע א. נ.

ס'פר"ל"ין ז"מ"טן באר אוף רעדער

א קאלעגיקע, פענציטקס, לופט-פליהערין, פערשטין, דאס שפילט COLLEEN MOORE

Grand-Kino

סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ד"ר. ר. קאנטאר.
אנהויב 5 נאכמ. שבת און זונטאג פון 12 בייטאג

היינט און פאלגענדע טעג! פרעכטיגע קאמעדיע א. נ.:

„דאן=זשואן אין פענסיאנאט"

אין די הויפטראלען: REINHOLD SCHÜNZEL, Helena Steels i Marja Kamradek

בעמערקונג: פערקלענערטע פרייזן. שבת און זונטאג פון 12–3 נאכמיטאג זענען די פרייזן 1 זל. און 50 גר.

היינט און פאלגענדע טעג

היינט און פאלגענדע טעג! גרויס-פילם-מייסטערווערק רעזשיסירט פון געניאלען ERNEST LUBICZ

ROSITA די גאסען=זינגערין Mary Pickford

אין דער הויפטראלע די וואונדערשעהנע און זיסע

אנהויב 4.30 נאכמיטאג, שבת און זונטאג 2.30 נאכמ. פרייזען פון די פלעצער 50 גר. און 1 זל.
ספעציעלע מוזיקאלישע אילוסטראציע פון סימפאנישען ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' ש. בייגעלמאן. בעמערקונג: דער זאל איז מעכאניש ווענטילירט.

APOLLO

סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' צ. קאנטאר

היינט און פאלגענדע טעג! דאס אויסגע'חלומ'טע ליבעס-פאר JOHN BARRYMORE i DOLORES COSTELLO

„ווען א מאן ליבט"

היינט און פאלגענדע טעג! אין דער מעכטיגער קאמעדיע: מישער דראמע א. נ.

נעכסטער פראגראם: „MARY LU" אין דער הויפטראלע LYA MARA

CORSO 2 זשעלאזנא 2 CORSO

דער גרויסארטיגער לופט-פליהער-פילם

„קריגס=אדלער"

גרויסע מלחמה-פליהער-דראמע
אין די הויפטראלען Raymond KEANE, Barbara Kent
אויסער'ן פראגראם: א פארס.

WODEWIL 1 גלובנא 1 WODEWIL

מאנומענטאל פילם - קונסט - ווערק פון לעבען פון וויסטען מזרח
דער מייסטער פון דער מאסקע LON CHANEY

„מאנדארין וואו"

אין די פרויען-ראלען Anna May Wong, Renee Adoree
אויסער'ן פראגראם: א פארס.

ODEON 2 פיאטרקאווסקא 2 ODEON

די רויט=האריגע

אין דער הויפטראלע

Clara Bow.

קינא „ERA"

פרי-הער „פלארא" זאווישא 22 (באלוט)

אנהויב פון די פארשטעלונגען 5 זייגער נאכמ.
שבת און זונטאג 1 א זייגער בייטאג.
דער זאל איז מעכאניש ווענטילירט.
פערשטארקטער סימפ. ארקעסטער

קלוי פון סעזאן! מעכטיגע פרעמיערע! פראדוקציע 1928=29!

„דאס הויז אונטער דער לאמטערן"

דאס נאכט-לעבען! נאכט-קאבארעט!

גרויסע פראכטפולע זיטען-דראמע, וואס אילוסטרירט דאס לעבען פון א אנשטענדיג מיידעל, וואס איז אריינגעפאלען אין דער נעץ פון א שאנדהויז.

אין די הויפט-ראלען: Greta Mosheim i Gustaw Froehlich

אויסער'ן פראגראם: א פרעהליכע אמע=ריקאנער קאמעדיע אין 2 אקטען.

קינא=טעאטער „UCIECHA"

36 אלעקסאנדראווסקא 36

דאס טעאטער ווערט מעכאניש ווענטילירט.
פערשטארקטער ארקעסטער.
אויפ'ן ערשטען סעאנס זענען אלע פלעצער 50 גר.

פון דינסטאג, דעם 30=טען יולי ביז מאנטאג, דעם 15=טען אויגוסט איינשליסליך

דער בערימטער מייסטער, דער אונפערגעס-ליכער העלד פון „אינדישען פאמיליען-קבר" BERNARD GOETZKE
אין דער מעכטיגער 10-אקטיגער עמאציאנירנדער דראמע א.נ.

דעם גורל'ס נקמה (דער מענש אהן געוויסן)

אויסער'ן פראגראם 2 הערליכע קאמעדיעס: 1) „געפעהרליכער אויספלוג" פרעכטיגע קאמעדיע אין 2 אקטען. 2) דאס פערפיהרען פון סעראי", הערליכע קאמעדיע אין 2 אקטען.
נעכסטער פראגראם: „גיפטיגע ליפען".

44 וויכטיג פאר מחותנים 44
קויפט נישט קיין

מעבעל

בעפאר איהר איבערציינט אייך נישט און מיין מעבעל-געשעפט

44 גדאנסקא (דלוגא) 44
Ch. LAZNIK, tel. 62-56

נאר בײ מיר קענט איהר קויפען מעבעל שיין, גוט און ביליג

44 בעמערק. אויך קויף איך פארשידענע מעבעל, דיוואנעס, פעלצען, נייםאשינען און צאהל די העכסטע פרייזען. געדענקט, 44 נאר 44 44

מיעJSKI KINEMATOGRAF OŚWIATOWY

WodnyRynek(róg Rokicińskiej)tel.18-26
Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od 30. VII. do 5. VIII. 1929.
Dla dorosłych:

CIERNISTA DROGA Księżny Woroncow

w rolach głównych:
Zuzanna Belmas, Grzegorz Chmara, Wł. Gajdarow
Dla młodzieży:
dramat sportowy w 12 aktach.

ŻELAZNY CZŁOWIEK

(Zakończenie).
W rolach głównych:
Luciano Albertini i Joe Bonomo.

א ברויט מיט א מעסער און א גרייטע פרנסה

צוליב פאמיליען-אנגעלעגענהייטען מוז איך אבגעבען איז איבערציגענדע א גוט איינגעפיהרט געשעפט פון גאלאנטעריע, שרייב-מאטעריאלען, שול-ביכער און נאך אנדערע ארטיקלען, וואס איז גוט איינגעפיהרט אויף א גוטען פונקט, ס'איז אויך מים א וואוינונג. חער ס'וועט וועלען קאן אויך צוקויפען א האלב הויז. ס'קען זיין מיט די סחורה אדער אהן די סחורה. צו ערפאהרען בײ העניך מיר-לארוש, 52 בזשעזינער .52 כל הקודם זוכה.

כל הקודם זוכה!

ס'איז דא פלאץ פאר עטליכע טיכטיגע פערזאנען זיך

צו ערלערנען דאס סוויטער-פאך

„גלאט און פ. ד. ארבייט"

טעארעטיש און פראקטיש גרינדליך.
צו גינסטיגע בעדינגונגען
וויטערדיגע בעשעפטיגונג פערזיכערט
צו אינפארמירען אין דער אדמ. נייער פאלקסבלאט

שפארט-געלד!

קויפט
שירמס, שטעקענס
נור אין דער ווערקשטעל

ס. פייגענבוים, נארוטאוויטשא 19

ווייל איהר קענט דארט קויפען מיט 25% ביליגער.
ווי איבעראל
אכטונג! ס'ווערן אנגענומען אלערליי רעפאראטורן [illegible] און דעקונג.

עס איז פערלוירען געווארען וועקסלען

1) 75 זל.	הערצקאוויטש צאהלבאר דעם	5/11
2) „ 83	וואזנאוויטש „ „	8/10
3) „ 74	צווערין „ „	25/9

ביטע אפצוגעבען געגען בעלוינונג צו גאלדבערג, נאוואמיעסקא 8 שיך-געשעפט.
גילטיגקייט ווערען זיי ערקלערט פאר אומגילטיג.

אפעהיגער יונגערמאן

מיט גוטע רעקאמענדאציעס זוכט בעשעפטיגונג ביי וואס פאר א ארבייט עס זאל נישט זיין אפער-טען אונטער „K" אין אדמיניסטראציע.

Dr. med.
W. EYCHNER
גינעקאלאג-אקושער
זגערזשער 11.
טעל 34-72
נעמט אן פון 8–6 אווענד.

אנ'אויסלענדיש
דראט-מאשינדל
ברעמערס אין בעסטען צושטאנד געלעגענהייט-ליך צו פערקויפען אין גילזען פאבריק „רעקארד" זאוואדזקא 34

אבאנעמענטס-פרייז:
אין לאדז – 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים אויף דער פארשטאדט — 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד – 8 זל.
פאר'ן איינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז דער רעדאקציע נישט פאראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז
פאר'ן טעקסט 18— גר. פייערטאג און ערב יו"ט 24— גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט 40— „ „ „ „ 4 „ 60— „ „ „ „
נאכ'ן טעקסט 12— „ „ „ „ 8 „ 18— „ „ „ „
פאר א מילימעטער-שורה: אויסער דער טעקסט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען 10— גר. א ווארט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat" Spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.
Czcionkami i druk „Najer Folksblat" Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.